

Załącznik
do Uchwały Nr/25
Rady Miejskiej w Staszowie
z dnia2025 r.

***Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów
na lata 2026–2035
(Projekt 1.0)***

Grudzień 2025

Opracowano przy współpracy
władz samorządowych, mieszkańców i innych interesariuszy Gminy Staszów
oraz pracowników Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie
z firmą InicjatywaLokalna.pl sp. z o.o.

Spis treści

Wstęp.....	5
1. Część wprowadzająca	7
1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju.....	7
1.2. Metodologia prac nad Strategią	7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.....	9
2.1. Syntetyczna diagnoza obszaru realizacji strategii, kluczowe uwarunkowania gospodarcze, społeczne, przestrzenne i klimatyczno-środowiskowe gminy Staszów	9
2.2. Analiza SWOT	24
2.3. Drzewo problemów	27
2.4. Drzewo celów	28
3. Część programowa.....	30
3.1. Wizja, misja, cele.....	30
3.2. Plan operacyjny rozwoju	32
3.2.1. Projekty strategiczne	37
3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania	41
3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu.....	48
4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju ...	52
4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	53
4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	77
4.2.1 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne	77
5. System realizacji Strategii Rozwoju	84
5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju	84
5.1.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia	87
5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju	93

5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	94
6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów.....	95
6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa	95
6.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna	97
6.3 Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko i udział podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska w opracowaniu Strategii.....	100
Spis schematów	101
Spis rysunków	101
Spis tabel	101
Spis map	101
Spis załączników	102

Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie zarządzać gminą, potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż działania nastawione na przynoszenie natychmiastowych efektów. Zarządzanie strategiczne jest procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie Strategii, które ma na celu sprzyjanie wyższemu stopniowi zgodności organizacji, w tym wypadku gminy, z jej otoczeniem zewnętrznym oraz zachowaniem spójności wewnętrznej, a co za tym idzie – osiągnięciem przyjętych celów strategicznych.

Niniejszy dokument stanowi strategię rozwoju gminy (SRG) w rozumieniu *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153). Strategia spełnia również funkcję strategii terytorialnej zgodnie z art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060¹. Strategia terytorialna może być podstawą realizacji IIT (Inne Instrumenty Terytorialne) i powinna zawierać takie elementy jak:

- obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia (w tym przypadku obszar gminy Staszów);
- analizę potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych, środowiskowych i klimatyczno-przestrzennych – na potrzeby niniejszej Strategii opracowano Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Staszów, której syntezę zawarto w niniejszym dokumencie. Na podstawie Diagnozy określono największe problemy i potrzeby rozwojowe, a także potencjały, które należy wykorzystać (wnioski z Diagnozy, analiza SWOT, drzewo problemów). W Strategii wskazano zewnętrzne (ponadlokalne) obszary strategicznej interwencji;
- opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru – w Strategii określono projekty strategiczne o charakterze zintegrowanym oraz ogólne kierunki działań, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów;
- opis udziału partnerów w przygotowaniu strategii i jej realizacji – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu Strategii, a także określono system realizacji Strategii, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji Strategii.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

Projekt uznaje się za zintegrowany sam w sobie, jeśli spełnia co najmniej jeden z następujących warunków²:

- projekt obejmuje różne sektory (takie jak sektor społeczny, gospodarczy i środowiskowy);
- projekt obejmuje różne terytoria administracyjne (np. gminy);
- projekt obejmuje kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe).

Każdy z projektów strategicznych niniejszej Strategii spełnia co najmniej jeden ze wskazanych wyżej warunków. Projekty te są przekrojowe, składające się z wielu elementów i rozwiązujące problemy kompleksowo, w różnych sferach, dodatkowo często realizowane będą nie tylko przez samorząd gminy, ale też inne podmioty oraz kierowane będą do różnych interesariuszy.

Niniejsza Strategia obejmuje obszar całej gminy Staszów, zlokalizowanej w województwie świętokrzyskim. W oparciu o badania jakościowe, narzędzia partycypacyjne i *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta i Gminy Staszów*, przeprowadzono analizę potrzeb rozwojowych i potencjału gminy, która stanowiła podstawę wypracowanych w Strategii założeń. Dokument opracowano przy zintegrowanym podejściu, które ma służyć zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału gminy Staszów. Oprócz celów i kierunków działań, wskazano najważniejsze do realizacji operacje – projekty o charakterze zintegrowanym. Projekty strategiczne wskazane w niniejszym opracowaniu dotyczą wielu sfer i integrują różnych interesariuszy – mają więc charakter zintegrowany. W całym procesie tworzenia Strategii, już od etapu diagnostycznego, niezmiernie ważny był udział potencjalnych partnerów, w tym szczególnie mieszkańców gminy – cały proces włączania partnerów społeczno-gospodarczych i innych opisano w rozdziale 6. *Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów.*

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035 stanowi, od chwili jej przyjęcia, podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, kierujący wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego. Określa ona główne obszary, cele i kierunki polityki rozwoju gminy oraz stanowi punkt wyjścia do przygotowania pozostałych lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.

² Dokument Roboczy Służb Komisji, *Wyniki, monitorowanie i ewaluacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021–2027*, Bruksela, 8.07.2021 r. SWD(2021) 198 final.

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035 (Strategia) stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą, wymagającą nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy. Jej celem jest kierunkowanie polityki rozwoju gminy.

W Strategii zaprezentowana została wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne, przewidziane do realizacji we wskazanym okresie jej obowiązywania, wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia. Określono również kierunki działań, które będą służyć realizacji założonych celów, a po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć wskazano konkretne i uszczegółowione projekty strategiczne, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania. Proces tworzenia Strategii umożliwił partycypację mieszkańców i innych interesariuszy w „grze o rozwój”, już od etapu analiz i diagnozy stanu sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy. Strategia zawiera również obligatoryjne elementy, zdefiniowane nowelizacją przepisów (model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla gminy).

1.2. Metodologia prac nad Strategią

Opracowanie *Strategii Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035* było okazją do przeprowadzenia otwartych rozmów z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Dyskusje obejmowały analizę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Efektem prowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: „dokąd zmierzamy?”, „co chcemy osiągnąć?” oraz „w jaki sposób chcemy to osiągnąć?”. Dało to podstawy do skonstruowania dokumentu, który ma służyć wszystkim mieszkańcom gminy.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii rozpoczął się w I kwartale 2025 r. Duże znaczenie i wpływ na ostateczny kształt dokumentu miały działania partycypacyjne i udział interesariuszy w pracach nad dokumentem (opisane szerzej w podrozdziale 6.2. *Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna*).

Prace nad dokumentem Strategii opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- analiza danych zastanych (w tym analiza trendów / tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach wraz z określeniem konsekwencji i wyzwań rozwojowych);
- badania ankietowe wśród mieszkańców;
- analizy strategiczne;
- spotkania warsztatowe przedstawicieli Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie;

- spotkania informacyjne, warsztatowe i konsultacyjne z przedstawicielami samorządu lokalnego, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami.

Podstawą założeń Strategii jest *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta i Gminy Staszów* (Diagnoza), w której przedstawiono pogłębioną analizę społeczno-gospodarczą i przestrzenną gminy. Strategia powstała w oparciu o Diagnozę, a także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych oraz warsztatów organizowanych w trakcie procesu jej tworzenia. Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich danych, opracowano Projekt 1.0 *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035*, który został poddany konsultacjom społecznym.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę opracowania Strategii (a wcześniej również Diagnozy), należą:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego;
- dane i informacje pozyskane z samorządu gminy i jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie i Strategii;
- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych);
- wnioski z badań ankietowych;
- wnioski z dyskusji podczas spotkań informacyjnych i warsztatów grupowych;
- inne dokumenty strategiczne gminy i ponadlokalne, a także publikowane raporty i opracowania eksperckie.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii ma charakter partycypacyjny.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Zgodnie z art. 10a ust. 1 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2025 r. poz. 198): „podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju (...) przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych”. W związku z powyższym na cele niniejszej Strategii opracowany został dokument pn. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta i Gminy Staszów*. W Strategii zawarto jedynie syntezę – wnioski z Diagnozy, zgodnie z art. 10e ust. 3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153). Poniżej zaprezentowano wyciąg wybranych, najważniejszych informacji z Diagnozy.

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla gminy Staszów oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, a także porównanie niektórych ze wskaźników do wartości dla gmin podobnych w Polsce, dają możliwość zobrazowania obecnej sytuacji obszaru oraz określenia kierunków rozwoju.

Gmina Staszów położona jest w województwie świętokrzyskim, powiecie staszowskim i jest gminą miejsko-wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 227 km², w 2024 roku zamieszkiwało ją 24 105 osób. W skład gminy wchodzi 35 sołectw, a siedzibą jej organów jest miasto Staszów. Gmina Staszów graniczy: od północy z gminą Bogoria (powiat staszowski) i gminą Raków (powiat kielecki), od zachodu z gminą Szydłów (powiat staszowski) i gminą Tuczępy (powiat buski), od południa z gminą Rytwiany (powiat staszowski), natomiast od wschodu z gminą Osiek (powiat staszowski) i gminą Klimontów (powiat sandomierski).

2.1. Syntetyczna diagnoza obszaru realizacji strategii, kluczowe uwarunkowania gospodarcze, społeczne, przestrzenne i klimatyczno-środowiskowe gminy Staszów

OBSZAR SPOŁECZNY

Demografia:

- Na przestrzeni lat 2020–2024 ogólna liczba ludności systematycznie spadała i w 2024 r. wynosiła 24 105 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2018 r. o 4,2% liczby ludności ogółem. Podobny trend można zaobserwować w województwie świętokrzyskim (spadek o 3,5%) oraz w Polsce (spadek o 1,6%).
- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem w gminie Staszów na przestrzeni analizowanych lat systematycznie się zwiększał, w roku 2024 zanotowano wzrost o 2,3 pp. w stosunku do roku 2020. Należy zwrócić uwagę, iż wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym jest tendencją wojewódzką oraz ogólnokrajową, jednak w 2024 roku wartość dla gminy (27,2%) była wyższa niż średnia w województwie świętokrzyskim (26,6%) oraz w Polsce (23,8%). Udział ludności w wieku produkcyjnym co roku spadał i w roku 2024 osiągnął wartość 57,0% – niższą o 1,3 pp. od wartości w roku 2020; wartość ta dla gminy była jednak wyższa od średniej wojewódzkiej (56,9%) oraz niższa od średniej krajowej (58,2%). Udział ludności gminy Staszów w wieku przedprodukcyjnym w 2024 roku był niższy niż średnia dla Polski (18,0%), a także niższy od średniej wojewódzkiej (16,4%) i wynosił 15,8%, co

stanowiło spadek w stosunku do roku 2020 o 1,0 pp. Dodatkowo wskaźniki obciążenia demograficznego dla gminy były w badanym okresie również gorsze niż w województwie i kraju.

- W gminie Staszów przyrost naturalny jest na ujemnym poziomie i w 2024 r. wyniósł: -6,9 – był mniej korzystny od średniej wojewódzkiej (-6,8) i krajowej (-4,2) oraz od wartości wskaźnika dla sześciu z siedmiu gmin sąsiednich.
- Saldo migracji podawane w przeliczeniu na 1 000 ludności w 2024 r. dla gminy Staszów wynosiło: -6,4, co stanowiło spadek wartości w stosunku do roku 2020 o 3,8 pp. Jest to zjawisko negatywne, ponieważ wiąże się z odpływem mieszkańców. Wartość wskaźnika dla gminy w 2024 r. była mniej korzystna od sześciu z siedmiu gmin sąsiednich oraz od średniej dla Polski (0,3) i województwa świętokrzyskiego (-2,3).
- Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest kwestia związana z budownictwem mieszkaniowym – można go ocenić za pomocą wskaźników: *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców* oraz *liczba wydawanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców*. Pierwszy ze wskaźników w 2024 r. wynosił 1,73 i był niższy od średniej dla województwa (2,15) i kraju (2,35) oraz od średnich dla pięciu z siedmiu sąsiednich gmin. Drugi wskaźnik w 2024 r. wyniósł w gminie 25 i był wyższy od średniej dla województwa świętokrzyskiego (22) i Polski (24) oraz od czterech z siedmiu sąsiednich gmin.

Polityka społeczna:

- Wskaźnik *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego* ogółem w Gminie Staszów spadł z poziomu 249 w roku 2020 do poziomu 191 w 2024 roku. Jest to pozytywna tendencja, ponadto wartość tego wskaźnika w 2024 r. była niższa od średniej dla województwa (234), jednak wyższa od średniej dla kraju (162).
- W kontekście wskaźnika *liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców* w 2024 roku gmina Staszów znajdowała się w gorszej sytuacji w porównaniu do Polski (9), ale lepszej w porównaniu do województwa świętokrzyskiego (12) – wskaźnik osiągnął wartość 10.
- Ważnym elementem polityki społecznej gminy jest ochrona zdrowia. Na terenie gminy Staszów funkcjonują następujące placówki świadczące usługi z zakresu opieki zdrowotnej:
 - Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Staszowie;
 - Miejsko-Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Staszowie;
 - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Kurozwękach;
 - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Wiśniowej;
 - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Wiązownicy-Kolonii;
 - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Koniemłotach.
- Na terenie gminy Staszów funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej, który jest powiatową jednostką organizacyjną.
- Według danych GUS na terenie gminy w 2024 r. funkcjonowało 11 aptek i 2 punkty apteczne.

- W gminie Staszów działa Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDP), który od 2020 r. jest samodzielną jednostką budżetową. ŚDP jest ośrodkiem wsparcia dziennego dorosłych mieszkańców gminy z zaburzeniami psychicznymi oraz niepełnosprawnością intelektualną. Placówką również wspierającą mieszkańców w trudnej sytuacji jest Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne, które świadczy działalność od 1 lipca 2024 r. – zapewnia dzienną opiekę w zakresie zdrowotnym, pielęgnacyjnym, społecznym i rehabilitacyjnym osobom dorosłym z niepełnosprawnością w znacznym lub umiarkowanym stopniu. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej oraz Zakład Opiekuńczo Leczniczy w Kurozwękach prowadzony przez SS. Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo dla przewlekłe somatycznie chorych.
- Seniorzy z terenu gminy mogą również korzystać z oferty Klubu „Senior+” prowadzonego przez gminę w ramach programu „Senior+” na lata 2021–2025.
- Oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, do analizy sytuacji rozwojowej gminy Staszów wykorzystano narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Należy podkreślić, iż MRL to nie ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Grupą porównawczą dla gminy Staszów jest 41 gmin miejsko-wiejskich stanowiących ośrodki wielofunkcyjne. Jednym z wymiarów poddanych ocenie w ramach MRL jest wymiar społeczny. Wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym w latach 2021–2023³ był na poziomie ujemnym, co świadczy o niekorzystnej sytuacji gminy w sferze społecznej na tle gmin z grupy porównawczej.

Edukacja i wychowanie:

- Gmina Staszów w 2024 r. prowadziła: Żłobek i Klub Dziecięcy „Świat Dziecka” w Staszowie (przy Przedszkolu nr 3), Publiczny Żłobek w Staszowie (przy Przedszkolu nr 8) oraz Klub Dziecięcy „Wesoły Pajacyk” w Staszowie (ul. Jana Pawła II 17a, przy Przedszkolu nr 3). Łącznie w placówkach opieką było objętych 90 dzieci⁴.
- W 2024 r. gmina Staszów prowadziła dwa przedszkola funkcjonujące samodzielnie oraz sześć przedszkoli w zespołach placówek oświatowych (ZPO), a także oddział przedszkolny w szkole podstawowej⁵:
 - Przedszkole nr 3 im. Papieża Jana Pawła II w Staszowie,
 - Przedszkole nr 8 im. J. Ch. Andersena z Oddziałami Integracyjnymi w Staszowie,
 - Przedszkole nr 4 im. Tadeusza Kościuszki w ZPO nr 1 w Staszowie,
 - Przedszkole w ZPO w Koniemłotach,
 - Przedszkole w ZPO w Kurozwękach,
 - Przedszkole w ZPO w Mostkach,
 - Przedszkole w ZPO w Smerdynie,
 - Przedszkole w ZPO w Wiązownicy Dużej,

³ Dane za 2024 r. nie są jeszcze dostępne, inf. z dnia 21.10.2025 r.

⁴ Raport o stanie miasta i gminy Staszów za 2024 rok.

⁵ Raport o stanie miasta i gminy Staszów za 2024 rok.

- Oddziały przedszkolne w Publicznej Szkole Podstawowej im. Papieża Jana Pawła II w Czajkowie.
- Poza gminnymi placówkami oświatowymi, na terenie gminy Staszów w 2024 r. funkcjonowały także placówki prowadzone przez osoby fizyczne oraz osoby prawne⁶:
 - Niepubliczne Przedszkole Integracyjne Akademia Malucha Montessori w Staszowie,
 - Niepubliczne Przedszkole Specjalne „Promyk Słońca” w Staszowie,
 - Niepubliczny Specjalny Punkt Przedszkolny Stowarzyszenia Pomocy Niepełnosprawnym „My i Świat”.
- Wskaźnik *liczba dzieci przypadających na 1 placówkę wychowania przedszkolnego* w gminie w 2024 r. wynosił 52 i w porównaniu do średniej dla województwa (35) oraz dla Polski (45) kształtował się niekorzystnie, co oznacza mniejsze możliwości gminy do zagwarantowania opieki wszystkim dzieciom. Wskaźnik *liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat* w gminie w 2024 r. wynosił 1 030 i był wyższy od średniej wojewódzkiej (934) i krajowej (954).
- Współczynnik skolaryzacji netto w gminie Staszów w 2024 r. wynosił 99 i był wyższy od współczynnika dla województwa świętokrzyskiego (94) oraz taki sam jak współczynnik dla Polski (99).
- Na terenie gminy zlokalizowanych jest dziewięć szkół podstawowych:
 - Zespół Placówek Oświatowych – Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Staszowie,
 - Publiczna Szkoła Podstawowa nr 2 im. Ignacego Jana Paderewskiego w Staszowie,
 - Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3 im. Hieronima Łaskiego w Staszowie,
 - Zespół Placówek Oświatowych – Publiczna Szkoła Podstawowa w Mostkach,
 - Zespół Placówek Oświatowych – Publiczna Szkoła Podstawowa w Wiązownicy Dużej,
 - Zespół Placówek Oświatowych – Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Kurozwękach,
 - Zespół Placówek Oświatowych – Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Koniemłotach,
 - Zespół Placówek Oświatowych – Publiczna Szkoła Podstawowa im. Oddziału Partyzanckiego AK „Jędrusie” w Smerdynie,
 - Publiczna Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Czajkowie.
- Według danych OKE w Łodzi w 2024 r. średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w gminie z języka polskiego wyniósł 59,7% i był niższy od średniej dla powiatu staszowskiego (60,0%), ale wyższy od średniej dla województwa (59,2%). Średni wynik z matematyki był na poziomie 52,2% – lepszy od średniej dla powiatu (51,0%) i województwa (51,6%). Natomiast wynik egzaminu z języka angielskiego kształtował się na poziomie 63,7%, co było wartością wyższą od średniej powiatowej (61,0%), ale niższą od średniej wojewódzkiej (64,4%).

⁶ Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, System Informacji Oświatowej, wyszukiwarka szkół i placówek edukacyjnych Ministerstwa Edukacji i Nauki, rsपो.gov.pl

- Na terenie gminy Staszów funkcjonują również szkoły oferujące kształcenie na poziomie ponadpodstawowym, są to: Zespół Szkół Ekonomicznych im. Jana Pawła II w Staszowie (technikum, branżowa szkoła I stopnia), Zespół Szkół im. Stanisława Staszica w Staszowie (liceum ogólnokształcące, technikum, branżowa szkoła I stopnia, branżowa szkoła II stopnia) oraz Liceum Ogólnokształcące im. ks. kard. Stefana Wyszyńskiego w Staszowie.
- Na terenie gminy Staszów od 2013 r. działa Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica „Jutrzenka”, składająca się z 13 świetlic zlokalizowanych w mieście oraz w poszczególnych sołectwach, gdzie funkcjonują filie placówki. Placówka świadczy bezpłatne zajęcia edukacyjno-wychowawcze, sportowe, artystyczne oraz profilaktyczne – w 2024 r. zajęcia odbywały się w 9 z 13 lokalizacji.

Kapitał społeczny:

- Wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* na terenie gminy Staszów w 2024 roku wyniósł 50 i był wyższy od wskaźnika dla czterech z siedmiu gmin sąsiednich oraz w porównaniu do średniej dla województwa świętokrzyskiego (47) i Polski (47).
- Na terenie gminy działają 22 Koła Gospodyń Wiejskich, w tym 5 nowych, które zostały założone w 2024 r.
- W gminie przyjęto *Roczny program współpracy gminy Staszów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2024*.
- Frekwencja w II turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2025 r. w gminie Staszów wyniosła 67,46% i była niższa niż w powiecie staszowskim (68,12%), województwie świętokrzyskim (69,12%) i Polsce (71,63%). Frekwencja w I turze wyborów samorządowych w 2024 r. wyniosła w gminie 54,81% i również była niższa niż w powiecie staszowskim (58,42%), województwie świętokrzyskim (55,36%) i Polsce (54,90%). W wyborach do Sejmu i Senatu w 2023 r. frekwencja w gminie Staszów wyniosła 68,26% – także była niższa od średniej dla powiatu staszowskiego (68,75%), województwa świętokrzyskiego (71,09%) i kraju (74,38%).

Bezpieczeństwo:

- Na terenie gminy Staszów w dbanie o bezpieczeństwo pożarowe mieszkańców zaangażowanych jest 15 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z czego sześć posiada wpis do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego⁷. W ramach działań ratowniczych, jednostki OSP z terenu gminy w 2024 r. wyjeżdżały do 964 zdarzeń, a uwzględniając rodzaj zdarzeń, były to wyjazdy do miejscowych zagrożeń (662), pożarów (256) oraz fałszywe alarmy (46). W stosunku do roku wcześniejszego odnotowano wzrost interwencji o 25% (773 interwencji w 2023 r.)⁸.
- O bezpieczeństwo mieszkańców gminy dba również Komenda Powiatowa Policji w Staszowie oraz Straż Miejska.

⁷ Raport o stanie miasta i gminy Staszów za 2024 rok, Wykaz OSP włączonych do KSRG, gov.pl

⁸ Raport o stanie miasta i gminy Staszów za 2024 rok.

Sport, rekreacja, turystyka oraz kultura:

- Według danych GUS na terenie gminy Staszów funkcjonują 3 obiekty noclegowe całoroczne (2 hotele i 1 ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy), oferujące łącznie 175 miejsc noclegowych⁹.
- Atrakcją dla turystów jest m.in. zalew Chańcza znajdujący się na obrzeżach gminy oraz kompleks leśny Golejów z kąpieliskiem i plażą. Przez gminę przebiega także fragment małopolskiej drogi św. Jakuba, która prowadzi aż do Santiago de Compostela w Hiszpanii oraz ścieżka przyrodnicza, która ma charakter zamkniętej pętli o długości około 20 kilometrów. Trasa prowadzi przez Staszów oraz golejowskie lasy – w tym obszar Natura 2000 Kras Staszowski i Jeleniowsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu.
- Wśród zabytków wpisanych do *Gminnej Ewidencji Zabytków*¹⁰ znajdujących się na terenie gminy Staszów, które również stanowią atrakcję turystyczną regionu, można wyróżnić, m.in.: Rynek wraz z Ratuszem w Staszowie, Młyn w Staszowie, układ urbanistyczny i zespół kościoła parafialnego pw. św. Bartłomieja w Staszowie, Zespół Pałacowo Parkowy w Wiśniowej, Pałac w Zespole pałacowym w Kurozwękach, Pałac w Zespole Pałacowym Dzięki w Wiązownicy – Kolonii, cmentarz katolicki i zespół poklasztorny benedyktynów w Koniemłotach, zespół kościoła pw. św. Rocha i zespół pałacowy w Kurozwękach, zespół kościoła parafialnego pw. Michała Archanioła w Wiązownicy Dużej, zespół Kościoła Parafialnego pw. Przemienienia Pańskiego w Wiśniowej Poduchownej, a także zespół zboru kalwińskiego w Sielcu.
- Jednostką odpowiedzialną za promocję turystyczną gminy jest Wydział Promocji, Informatyki, Kultury i Sportu Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie oraz Centrum Informacji Turystycznej w Staszowie. Centrum wspiera i promuje wydarzenia o tematyce turystycznej, kulturalno-rozrywkowej i sportowej. CIT prowadzi również portal turystyczno-informacyjny *staszow.travel*. Ponadto w zakresie turystyki gmina współpracuje z Lokalną Organizacją Turystyczną „Czym Chata Bogata”, Świętokrzyską Regionalną Organizacją Turystyczną, Lokalną Grupą Działania Białe Ługi oraz Kołem Grodzkim PTTK, które promują atrakcje turystyczne regionu¹¹.
- W gminie funkcjonuje Staszowski Ośrodek Kultury w Staszowie, którego działalność skupia się na organizacji m.in. koncertów, wydarzeń plenerowych, wernisaży, spektakli teatralnych itp., inicjowaniu organizacji czasu wolnego w mieście oraz na terenach wiejskich. Ośrodek Kultury realizuje również zajęcia dla dzieci i młodzieży w sekcjach, zespołach artystycznych i klubach zainteresowań. Ponadto prowadzi lekcje edukacyjne dla najmłodszych uczniów szkół podstawowych, przekazując podstawowe informacje w zakresie organizacji wydarzeń, zachowania się, odnajdywania niezbędnych informacji, o rodzajach muzyki, sposobie prezentacji prac plastycznych, pracy ośrodka „od kulis” itp. W Ośrodku Kultury działają takie sekcje i zespoły jak m.in.: Music Park 6, zespół śpiewaczy „Na ludową nutę”, Klub Piosenki „Rytm”, Klub Kolekcjonera

⁹Dane GUS za 2024 r., turystyczne obiekty noclegowe (stan w dniu 31 lipca), *bdl.stat.gov.pl*

¹⁰ Zarządzenie nr 24/2023 Burmistrza Miasta i Gminy Staszów z dnia 06 lutego 2023 r. w sprawie przyjęcia *Gminnej Ewidencji Zabytków*.

¹¹ Raport o stanie miasta i gminy Staszów za 2024 rok.

„Lamus”, sekcja teatralna¹², orkiestra miejska, sekcja plastyczna. Jako oddział funkcjonuje Regionalna Izba Tradycji – Muzeum Ziemi Staszowskiej. Ośrodek współpracuje z instytucjami artystycznymi, samorządowymi instytucjami kultury, samorządem, IPN, wojewodą, NGO, artystami profesjonalnymi, amatorami, animatorami kultury itp.¹³. Staszowski Ośrodek Kultury prowadzi dodatkowo świetlicę w Jasieniu¹⁴.

- W 2025 r. w zabytkowym Ratuszu w Staszowie uruchomiono również kino studyjne „Kadr” prowadzone przez Staszowski Ośrodek Kultury. Sala kinowa mieści 37 miejsc.
- Na terenie gminy funkcjonuje Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Staszów z filiami w Kurozwękach, Koniemłotach, Sztombergach (z siedzibą w PSP w Mostkach), Wiśniowej i Wiązownicy-Kolonii¹⁵. Biblioteka oprócz udostępniania zbiorów prowadzi również działalność kulturalną poprzez organizację zajęć i warsztatów plastycznych, wydarzeń oraz spotkań interaktywnych. W 2024 r. instytucja zorganizowała m.in. ferie w bibliotece „Bajowa kraina”, tydzień BIBLIOTEK „Biblioteka – miejsce na czasie”, wakacje w Bibliotece oraz 3 spotkania autorskie. Biblioteka była współorganizatorem wydarzeń m.in.: Wielkiej Ligi Czytelników 2024, XXII Festiwalu Watch Docs, Sołeckiego Dnia Dziecka, Biblioterapii „Czytanie łączy”¹⁶.
- W gminie promocją sportu zajmuje się m.in. Powiatowe Centrum Sportowe w Staszowie, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Staszowie, Stowarzyszenie SIGMA Staszów, Stowarzyszenie „Centrum” Sport i Rekreacja, Stowarzyszenie Miejski Klub Sportowy OLIMPIA POGOŃ STASZÓW, Stowarzyszenie Aktywni-Korab, Miejsko-Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe, Wiejski Klub Sportowy Polesie Wiązownica, Klub Sportowy Sparta Koniemłoty.
- Mieszkańcy gminy mają szeroki dostęp do infrastruktury sportowej, na jej terenie znajduje się około 40 obiektów sportowych. Wśród nich warto wymienić m.in. halę Ośrodka Sportu i Rekreacji w Staszowie, kompleks boisk do piłki plażowej, siłownię zewnętrzne, kompleks rekreacyjno-sportowy „Nad Czarną”, zespół boisk sportowych Moje Boisko – Orlik 2012, hale sportowe przy Szkole Podstawowej nr 2 w Staszowie oraz w Czajkowie, Stadion Miejski, a także boiska przy szkołach i korty tenisowe oraz pumptrack. W Parku im. Adama Bienia funkcjonuje Otwarta Strefa Aktywności, a liczne place zabaw rozmieszczone są zarówno w Staszowie, jak i na terenach wiejskich gminy. Ponadto w Staszowie działa Powiatowe Centrum Sportowe z pływalnią i halą sportową, które stanowi ważne uzupełnienie lokalnej oferty sportowo-rekreacyjnej.

Wnioski i rekomendacje:

Liczba ludności w gminie Staszów spadała z roku na rok, dodatkowo saldo migracji oraz przyrost naturalny były na poziomie ujemnym we wszystkich analizowanych latach. Ponadto według *Prognozy ludności gmin na lata 2023–2060* opracowanej przez GUS, do 2060 roku liczba ludności w gminie spadnie o 20,9% w stosunku do roku 2024 i będzie wynosić 19 057 osób. Według prognoz GUS w dalszym ciągu będzie wzrastała liczba osób w wieku

¹² jw.

¹³ Strona internetowa Staszowskiego Ośrodka Kultury w Staszowie, sok.info.pl

¹⁴ Strona internetowa Miasta i Gminy Staszów, staszow.pl/kultura.html

¹⁵ Strona internetowa Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Staszów, biblioteka.staszow.pl

¹⁶ *Raport o stanie Miasta i Gminy Staszów za 2024 rok.*

poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym.

Wyzwaniem dla gminy będzie zapewnienie odpowiednich warunków dla osób starszych, w tym zwiększenie dostępności usług medycznych i opiekuńczych oraz wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jednak równie istotne jest zapewnienie dogodnych warunków do życia dla obecnych mieszkańców, w tym: dostęp do wysokiej jakości opieki żłobkowej, przedszkolnej oraz do edukacji na wysokim poziomie, a także zwiększenie dostępności oferty spędzania czasu wolnego dla każdej grupy wiekowej. Niezbędne są działania w obszarze dostępności, jakości i cyfryzacji usług publicznych oraz włączania mieszkańców w rozwój.

Infrastruktura sportowa i rekreacyjna w gminie jest dosyć dobrze rozwinięta. W badaniu ankietowym 53% respondentów wskazało, iż gmina ma potencjał rekreacyjny. Podczas warsztatów mieszkańcy wskazywali na potrzebę zwiększenia zajęć w zakresie kultury i sportu, a także potrzebę dalszego rozwoju terenów rekreacyjnych, w tym kompleksu w Golejowie.

W związku z powyższym należy podejmować działania podnoszące atrakcyjność osiedleńczą oraz wzmacniające funkcję mieszkaniową poprzez między innymi rozwój mieszkalnictwa komunalnego oraz przygotowanie terenów pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne.

Ponadto w trakcie prac nad dokumentem przeprowadzono warsztaty z mieszkańcami, w których udział brali przedstawiciele dzieci i młodzieży, seniorów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, a także radni i sołtysi. Wśród problemów w obszarze społecznym, uczestnicy warsztatów wymieniali m.in. starzejące się społeczeństwo, migrację ludzi młodych, braki w ofercie spędzania czasu wolnego dla młodzieży oraz młodych dorosłych, w tym rodziców z małymi i dorastającymi dziećmi. Wskazywano również na potrzebę zwiększenia zajęć dodatkowych, w tym językowych w szkołach. Mieszkańcy jako problem wskazali również bariery w zakresie profilaktyki zdrowotnej, w tym brak dostępu do lekarzy specjalistów.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru społecznego gminy Staszów:

- Rozwój usług żłobkowych, przedszkolnych i szkół podstawowych.
- Tworzenie atrakcyjnej oferty zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców, między innymi w zakresie usług kultury fizycznej, sportu, kultury, integracji i wypoczynku.
- Dopasowanie usług publicznych do zmieniającej się struktury i potrzeb społeczności lokalnej.
- Zwiększenie jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej.
- Tworzenie warunków zapewniających dobrą jakość życia społeczności lokalnej.
- Prowadzenie działań w zakresie integracji społecznej, budowania tożsamości lokalnej, dialogu międzypokoleniowego i wspierania edukacji przez całe życie.
- Wspieranie inicjatyw mieszkańców i aktywności organizacji pozarządowych.
- Zachowanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.
- Cyfryzacja usług publicznych i poprawa dostępności wysokiej jakości szerokopasmowego Internetu.

- Wspieranie rozwoju budownictwa wielorodzinnego, w tym dostępu do mieszkań komunalnych.
- Budowa publicznej ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej.
- Kreowanie zrównoważonego rozwoju obszaru.
- Budowanie pozytywnego wizerunku Staszowa jako miejsca do życia.
- Tworzenie trwałych form współdziałania z sąsiednimi samorządami w zakresie zaspakajania zbiorowych potrzeb mieszkańców.
- Budowanie partnerskiej współpracy trójsektorowej: samorząd, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe.

Rezultatem tych działań będzie:

- utworzenie atrakcyjnych warunków do mieszkania;
- zapewnienie każdemu dziecku dostępu do żłobka oraz przedszkola;
- zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej;
- zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu usług publicznych;
- poprawa wizerunku Staszowa;
- włączenie mieszkańców w rozwój Staszowa.

OBSZAR GOSPODARCZY

Gospodarka i rynek pracy:

- Na obszarze gminy Staszów w 2024 r. zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON było łącznie 1 141 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wartość wskaźnika była wyższa od wartości dla wszystkich gmin sąsiednich oraz od średniej dla województwa (1 140), jednak niższa od średniej dla Polski (1 415).
- Wskaźnik *podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w latach 2019–2024 wykazywał trend rosnący. Gmina Staszów osiągała wyższy poziom wskaźnika w analizowanym okresie w odniesieniu do wszystkich porównywanych gmin sąsiednich, a także w porównaniu do województwa, z wyjątkiem roku 2024, kiedy to średnia dla gminy osiągnęła taką samą wartość jak średnia wojewódzka.
- Wskaźnik *jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności* w roku 2024 dla gminy Staszów osiągnął niższy poziom (62) od czterech sąsiednich gmin oraz do średniej dla województwa (76) i Polski (101).
- Wskaźnik *udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON* dla gminy Staszów (4,8%) w 2024 r. był wyższy od wartości wskaźnika dla sześciu sąsiednich gmin oraz od średniej dla województwa (4,3%) i kraju (4,1%). Ponadto wskaźnik ten w gminie Staszów wzrósł w stosunku do roku 2023 o 0,9 pp. i był również wyższy od średniej w 2019 r. (4,4%).
- W 2024 r. w gminie Staszów największy udział podmiotów wpisanych do rejestru REGON stanowiły podmioty w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (722, co stanowi 26% wszystkich podmiotów) oraz w sekcji F odnoszącej się do budownictwa, a co za tym idzie – robót

budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków (566, co stanowi 20% wszystkich podmiotów).

- Na terenie gminy Staszów przeważają podmioty małe, zatrudniające od 1 do 9 pracowników (96% wszystkich podmiotów w 2024 r.). Na drugim miejscu są podmioty zatrudniające 10–49 pracowników (3% wszystkich podmiotów w 2024 r.). Ponadto 21 podmiotów w 2024 r. zatrudniało 50–249 pracowników, 3 podmioty zatrudniały 250–999 pracowników, zaś 1 podmiot zatrudniał ponad 1 000 pracowników.
- Na terenie gminy zatrudnienie umożliwia kilku strategicznych pracodawców, do których należą m.in.: Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol” S.A. w Grzybowie, Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Staszowie, Firma Transportowo-Budowlano-Drogowa „Dylmex” w Staszowie, „Subor” Sp. z o.o, Bank Spółdzielczy w Staszowie.
- Łączna powierzchnia terenów inwestycyjnych na terenie gminy wynosi 72,98 ha i są to tereny położone w sołectwie Grzybów (Strefa A oraz Strefa B i C). Powierzchnia terenów wykorzystanych pod działalność gospodarczą wynosi 11,05 ha.
- W 2024 r. w Urzędzie Miasta i Gminy w Staszowie podpisano umowę na realizację „Staszowskiego Obszaru Gospodarczego w Grzybowie – Etap I”.
- Na terenie gminy działa gminna spółka Staszowskie Centrum Przedsiębiorczości, która zajmuje się pozyskiwaniem nowych inwestorów oraz obsługą i wsparciem przedsiębiorców w realizacji inwestycji na terenie gminy Staszów.
- Przedsiębiorców wspierają również: Lokalne Centrum Wspierania Przedsiębiorczości utworzone przez LGD Białe Ługi, a także Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców w Staszowie.
- O poziomie rozwoju gospodarczego gminy świadczą również wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy, a więc wskaźniki dotyczące bezrobocia. Jednym z nich jest *udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym*, który na obszarze gminy Staszów w 2024 roku wynosił 4,4% i był wyższy od czterech spośród siedmiu porównywanych gmin, a także od średniej Polski (3,6%), ale niższy od średniej dla województwa świętokrzyskiego (4,9%).
- W siedmiu miejscowościach położonych na terenie gminy występują utrudnione warunki gospodarowania – miejscowości te zostały zakwalifikowane jako ONW specyficzne oraz z ograniczeniami naturalnymi (obszary nizinne 1 i 2)¹⁷.
- Wskaźnik rozwoju w MRL w wymiarze gospodarczym dla gminy Staszów w latach 2019–2023 był ujemny, co obrazuje niekorzystną sytuację pod względem rozwoju gospodarczego w gminie.

Finanse samorządowe:

- Według danych GUS dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w roku 2024 wynosiły 6 167 zł, co było wartością niższą od średniej krajowej (9 053 zł) oraz wojewódzkiej (8 028 zł).

¹⁷ Strona Internetowa Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, onw.iung.pulawy.pl/mapa

- Gmina Staszów posiada wyższe od pięciu sąsiednich gmin dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które w 2024 roku wynosiły 2 751 zł i były niższe w porównaniu do średniej województwa (3 296 zł) oraz kraju (4 703 zł).
- Wpływy z podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie z roku na rok ulegały zwiększaniu, w 2024 roku osiągnęły poziom 1 249 zł, co stanowiło wartość wyższą w porównaniu do wszystkich sąsiednich gmin i średniej dla województwa (1 216 zł), ale niższą w porównaniu do średniej dla kraju (1 840 zł).

Dostęp do infrastruktury:

- Według danych przedstawionych w raporcie *Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu*¹⁸ w gminie Staszów na koniec marca 2025 r. było 2 400 białych plam NGA, tj. adresów nie mających dostępu do szerokopasmowego Internetu o przepustowości do najmniej 30 Mb/s (lub 100 Mb/s dla szkół).

Wnioski i rekomendacje:

Sytuacja gospodarcza gminy stopniowo ulega poprawie, wskaźniki dotyczące działalności gospodarczych zwiększają się i są na wyższym poziomie w stosunku do gmin sąsiednich oraz województwa. Warto jednak zauważyć, że liczba nowo rejestrowanych działalności nie jest zadowalająca, a udział działalności wyrejestrowywanych – wysoki.

W pierwszym badaniu ankietowym dotyczącym diagnozy stanu gminy, mieszkańcy ocenili bardzo źle oraz źle (81% respondentów) dostęp do miejsc pracy, również źle i bardzo źle (63% ankietowanych) oceniono warunki do rozwoju działalności gospodarczej, zaś przedsiębiorczość mieszkańców została oceniona przez ankietowanych źle oraz dostatecznie (71% respondentów). 60% ankietowanych wskazywało na potrzebę wspierania przedsiębiorczości. Również w drugim badaniu ankietowym dotyczącym poznania potrzeb mieszkańców, 57% ankietowanych wskazało, iż głównym kierunkiem rozwoju gminy powinno być tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, zaś 63% badanych stwierdziło, iż chcieliby, aby gmina była kojarzona jako gmina przedsiębiorcza, atrakcyjna dla inwestorów i tworząca nowe miejsca pracy.

W związku z tym należy podejmować działania, które przyczynią się do wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców oraz wspieranie idei potrzeby uczenia się przez całe życie.

W zakresie sytuacji gospodarczej uczestnicy spotkań zwrócili uwagę na słabo rozwinięty rynek pracy, a także niewystarczającą dostępność komunikacyjną gminy zarówno pod względem autobusów/busów, jak i kolei, co wpływa na brak możliwości rozwojowych czy podejmowania pracy poza miejscem zamieszkania z możliwością codziennego powrotu do miejsca zamieszkania. Zdaniem mieszkańców, Staszów ma potencjał tranzytowy, który można wykorzystać poprzez rozwój linii kolejowych zlokalizowanych na terenie gminy tj. linie kolejowe nr 65 (Linia Hutnicza Szerokotorowa relacji granica państwa – Hrubieszów – Sławków Południowy) oraz nr 70 (jednotorowa, relacji Włoszczowice–Chmielów). Zdaniem uczestników spotkań, pozytywny wpływ na rozwój miałyby również powstanie portu przeładunkowego. Z kolei jednym z wymienionych potencjałów w sferze gospodarczej był staszowski obszar gospodarczy. Ponadto w ankietach przeprowadzonych wśród mieszkańców

¹⁸ Strona internetowa Ministerstwa Cyfryzacji, gov.pl/web/cyfryzacja

56% respondentów wskazało, iż głównym kierunkiem rozwojowym gminy powinno być tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru gospodarczego gminy Staszów:

- Poprawa poziomu i dostępności nauczania przedsiębiorczości na poziomie szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.
- Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców.
- Wspieranie rozwoju regionalnej komunikacji publicznej.
- Wspieranie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji mieszkańców.
- Budowanie partnerskiej współpracy trójsektorowej: samorząd, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe.
- Rozwój terenów inwestycyjnych.
- Budowanie wizerunku obszaru atrakcyjnego gospodarczo.

Rezultatem tych działań będzie:

- wzrost dochodów mieszkańców;
- wzrost dochodów gminy;
- powstanie nowych miejsc pracy.

OBSZAR PRZESTRZENNY I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWY

Środowisko naturalne i infrastruktura:

- Formami ochrony przyrody, które występują na terenie gminy Staszów, są: Jeleniowsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000 Kras Staszowski, obszar Natura 2000 Ostoja Żyznów, rezerwat przyrody „Podwale”, zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Golejów” oraz 45 pomników przyrody¹⁹. Formy ochrony przyrody w gminie Staszów stanowią 33,3% jej powierzchni. Przez teren gminy przebiega również korytarz ekologiczny Góry Świętokrzyskie – Dolina Wisły.
- Przez gminę przepływają rzeki: Czarna (Czarna Staszowska) oraz Koprzywianka.
- Na terenie gminy występują osuwiska (8) i tereny zagrożone ruchami masowymi (3). Najwięcej, bo 5 osuwisk zlokalizowanych jest w Woli Wiśniowskiej, natomiast pojedyncze są w Wiązownicy-Kolonii, Staszowie oraz Jasieniu.
- W porównaniu do województwa świętokrzyskiego (28,9%) i Polski (30,2%), obszar gminy Staszów jest w większym stopniu zalesiony: 37,6%, z czego 29,1% stanowią grunty publiczne.
- W gminie Staszów w 2024 r. nie stwierdzono przekroczenia średniej rocznej wartości poziomu docelowego wskaźnika BaP(PM10)²⁰.
- Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem w 2024 r. w gminie Staszów (969 zł) były na wyższym poziomie

¹⁹ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

²⁰ Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2024.

niż w sześciu sąsiednich gminach oraz wyższe niż średnia dla Polski (789 zł) i województwa (632 zł).

- Za zbiorowe zaopatrzenie w wodę, przyjmowanie, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków odpowiada Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Staszowie Spółka Gminy z o.o. (PGKiM). W gminie eksploatowane są cztery ujęcia wody, dwa w Staszowie (Radzików I i Radzików II) oraz po jednym w Sztombergach i w Woli Osowej.
- Ważnym aspektem ochrony środowiska jest również stan infrastruktury technicznej – wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz jej dostępność dla mieszkańców. Udział korzystających z instalacji wodociągowej w gminie Staszów w 2024 roku wynosił 90%, z kanalizacji 74%, zaś z instalacji gazowej 61%. W przypadku sieci wodociągowej była to wartość niższa niż średnia dla województwa (92%) oraz kraju (93), w przypadku sieci kanalizacyjnej – wyższa niż średnie dla województwa (62%) oraz dla kraju (73%), jak również w przypadku sieci gazowej gmina osiągnęła wartość wyższą niż średnie województwa (44%) i kraju (57%).
- Tam, gdzie nie istnieje sieć kanalizacyjna, funkcjonują bezodpływowe szamba lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Te drugie są tańsze w eksploatacji i przede wszystkim zdecydowanie bardziej przyjazne środowisku. Na terenie gminy występują 732 zbiorniki bezodpływowe oraz 599 przydomowych oczyszczalni.
- Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie gminy Staszów stwierdzono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, występujące wzdłuż rzek przepływających przez gminę.
- Gospodarka odpadami w gminie Staszów odbywa się zgodnie z *Planem gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2023–2028*²¹. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Staszów stanowi część *Programu Ochrony Środowiska dla gmin wspólnie realizujących przedsięwzięcie pn.: „Kompleksowy system gospodarki odpadami komunalnymi w Rzędowie gm. Tuczępy”*. Gmina Staszów jest udziałowcem Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie (ZGOK), który jest Regionalną Instalacją Przetwarzania Odpadów Komunalnych w regionie 5 województwa świętokrzyskiego, obejmującego swoim zasięgiem 22 gminy.
- Ilość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy Staszów na koniec 2024 r. wyniosła 6 993,505 Mg, w tym 351,520 Mg odpadów niesegregowanych zmieszanych.
- Wskaźnik rozwoju w MRL w wymiarze środowiskowym w roku 2023 był ujemny, co obrazuje niekorzystną sytuację gminy.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna:

- Obszar gminy Staszów położony jest w prowincji Wyżyny Polskie, w podprowincji Wyżyna Małopolska, makroregionie Niecka Nidziańska, w mezoregionie Niecka Połaniecka oraz częściowo Pogórze Szydłowskie.
- Użytki rolne zajmują 52% powierzchni gminy, a tereny osiedlowe i zurbanizowane 10%.

²¹ Uchwała Nr LXV/809/23 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 października 2023 r. w sprawie uchwalenia aktualizacji „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”.

- Wśród gruntów rolnych dominują gleby słabych klas bonitacyjnych, zajmujące 89% powierzchni tych gruntów. W granicach jednostki występują gleby klasy II (0,9%), III a (3,5%), III b (6,8%), IV a (14,7%), IV b (19,8%), V (33,0%), VI (19,8%), VI a (1,5%).
- Przez gminę przebiegają trzy drogi wojewódzkie: 764 (Kielce–Staszów–Tuszków Narodowy), 757 (Opatów–Staszów–Stopnica) i 765 (Chmielnik–Staszów–Osiek). Pozostałą część dróg na terenie gminy stanowią drogi gminne i powiatowe. Przez teren gminy nie przebiegają żadne drogi krajowe.
- Według danych GUS w 2024 r. długość dróg na terenie gminy wynosiła 298,9 km, w tym 133,2 km o nawierzchni twardej, zaś 165,7 km o nawierzchni gruntowej.
- Przez teren gminy przebiegają linie kolejowe: nr 65 (Linia Hutnicza Szerokotorowa relacji granica państwa – Hrubieszów – Sławków Południowy) oraz nr 70 (jednotorowa, relacji Włoszczowice–Chmielów), natomiast nie ma czynnej stacji kolejowej (nie są realizowane pasażerskie połączenia kolejowe, ruch pasażerski zawieszono w 2013 r.)²².
- Najbliżej położonymi miastami, do którego dojazd zajmuje poniżej godziny są Mielec, Tarnobrzeg oraz Kielce – stolica województwa świętokrzyskiego. W ciągu 1,5 godziny można dojechać do Rzeszowa, z kolei podróż do Lublina i Krakowa zajmuje ok. 2 godzin.
- Przeważającymi wydzieleniami geologicznymi są gliny zwałowe ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe, w niewielkiej części występują również piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy rzeczne i namuły²³.
- Najsilniej wyodrębnioną jednostką miejską jest miasto Staszów gdzie występuje zabudowa jednorodzinna i wielorodzinna w postaci bloków wielkopłytowych, a także zabudowa pierzejowa w okolicach rynku, gdzie na parterze prowadzone są usługi, zaś na piętrach znajdują się mieszkania. Ponadto w zachodniej części miasta, wzdłuż linii kolejowej oraz w południowej części miasta za torami kolejowymi rozwinięta jest zabudowa produkcyjna.
- Na terenie miasta znajdują się także tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, są to parki miejskie, skwery oraz ogródki działkowe. W granicach miasta ok. 3 km od centrum zlokalizowane są Lasy Golejowskie, w których znajduje się kompleks jezior i oczek wodnych. Uważa się, iż jeziora są zbiornikami wtórnymi powstałymi w wyniku eksploatacji z lejów zapadliskowych złóż torfu. Jeziora są pod oddziaływaniem roślinności zbiorowisk torfowisk niskich, przejściowych oraz wysokich. Jeziora mają stosunkowo czystą wodę z niewielką domieszką związków siarki, którym przypisuje się właściwości przeciwreumatyczne²⁴.
- Na terenach wiejskich występuje głównie zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa zlokalizowana wzdłuż ciągów komunikacyjnych, a miejscami o znacznym rozproszeniu, w otwartej przestrzeni rolniczej i pod lasem. Na obszarze wiejskim zabudowa produkcyjna znajduje się m.in. w miejscowości Grzybów, gdzie zlokalizowane są zakłady chemiczne i jest wyznaczona Specjalna Strefa Ekonomiczna. Na obszarach wiejskich znajdują się również tereny rekreacyjno-wypoczynkowe.

²² Atlas Kolejowy, atlaskolejowy.net/pl/swietokrzyskie, inf. z dnia 26.03.2025 r.

²³ Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, geologia.pgi.gov.pl

²⁴ Projekt budowlany na wykonanie zabudowy źródła „Pocieszka” na terenie Leśnictwa Golejów, grudzień 2010 r.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne:

- Udział powierzchni objętej miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego w powierzchni gminy ogółem w 2024 r. wynosił 1,03%.
- Gmina Staszów posiada *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego* przyjęte *Uchwałą nr LXXI/577/2022 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 23 sierpnia 2022 r.*, zaś do sporządzenia planu ogólnego gmina przystąpiła w 2024 r. podejmując *Uchwałę Nr IX/69/2024 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 30 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Staszów*

Wnioski i rekomendacje:

Gmina Staszów charakteryzuje się walorami przyrodniczymi oraz atrakcyjnymi warunkami krajobrazowymi i ukształtowaniem terenu sprzyjającym aktywnemu wypoczynkowi. Zdaniem uczestników spotkań walory przyrodnicze gminy oraz spokój wpływają na zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia dla ludzi młodych oraz starszych. Po zapewnieniu dostępu do usług oraz dostępu do Internetu, który daje możliwość pracy zdalnej, gmina może zachęcić młode osoby do osiedlania się.

Infrastruktura techniczna jest dosyć dobrze rozwinięta, jednak wymaga dalszej rozbudowy oraz modernizacji. W związku z tym należy podejmować działania ukierunkowane na dalszy rozwój infrastruktury technicznej, przy jednoczesnym dbaniu o środowisko oraz o zachowanie ładu przestrzennego. Podczas spotkań zwracano również uwagę na potrzebę modernizacji oczyszczalni ścieków.

Na terenie gminy występują tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, usługową, produkcyjną oraz rekreacyjno-wypoczynkową. Ważne jest, aby dalszy rozwój gminy odbywał się przy zachowaniu równowagi między wszystkimi powyższymi strefami. Gmina powinna dążyć do zmniejszenia rozpraszania się zabudowy i zachowania ładu przestrzennego. Zdaniem mieszkańców istotne jest podejmowanie działań poprawiających bezpieczeństwo na drogach poprzez modernizację dróg i chodników oraz przejść dla pieszych, a także działań ukierunkowanych na poprawę dostępu komunikacyjnego, w tym utworzenie centrum przesiadkowego i budowę ścieżek rowerowych.

W związku z występowaniem złóż torfu rzeczno należy podjąć działania zmierzające do przeprowadzenia badań w kierunku oceny przydatności torfu jako surowca leczniczego – borowiny. Ponadto badania należy również przeprowadzić w kierunku potwierdzenia obecności związków siarki występujących w jeziorach na terenie Staszowa. W przypadku potwierdzenia występowania torfu leczniczego oraz związków siarki gmina będzie mogła dążyć do wyznaczenia stref ochrony uzdrowiskowej, a następnie uzyskania statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej przez gminę.

Ponadto wskazywano na potrzebę zwiększenia terenów pod budownictwo wielorodzinne, aby poprawić dostęp do mieszkań, a także potrzebę powstawania tanich mieszkań komunalnych, które byłyby bardziej dostępne dla młodych osób.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru przestrzennego i klimatyczno-środowiskowego gminy Staszów:

- Promowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców oraz ekologicznego transportu.
- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Bieżący monitoring oraz poprawa jakości powietrza.
- Budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Ochrona środowiska naturalnego, w tym ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych.
- Kreowanie projektów w zakresie adaptacji do zmian klimatu;
- Budowanie atrakcyjności osiedleńczej Staszowa.
- Tworzenie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej, będącej miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych.
- Eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, budowanie dostępności obszaru dla osób starszych;
- Przeprowadzenie badań w kierunku potwierdzenia właściwości leczniczych torfu, wód i mikroklimatu obszaru Golejowa.

Rezultatem tych działań będzie:

- zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym możliwości podłączenia do mediów;
- zwiększenie atrakcyjności mieszkaniowej gminy;
- poprawa poziomu czystości powietrza i ochrony środowiska.
- poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców;
- zwiększenie dostępności komunikacyjnej;
- zwiększenie atrakcyjności mieszkaniowej gminy;
- zwiększenie zachowaniu ładu przestrzennego;
- uzyskanie statusu gminy uzdrowiskowej.

Reasumując – przeprowadzona diagnoza wykazała, iż władze gminy w ciągu najbliższych lat powinny podjąć działania mające na celu wzmocnienie funkcji osiedleńczej gminy poprzez poprawę jakości usług publicznych, modernizację infrastruktury technicznej, ochronę środowiska, zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców oraz pobudzanie mieszkańców do aktywności społecznej, a także wspieranie przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki. Bardzo ważne jest uwzględnienie struktury wieku mieszkańców oraz zmieniających się ich potrzeb.

2.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych, wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu

wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia), należące do otoczenia bliższego i dalszego, są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

SWOT jest metodą syntezy ustaleń diagnostycznych. Niewielkie różnice w analizie SWOT wskazanej w Diagnostyce i analizie SWOT w tabeli 2. wynikają z ewaluacji – upływu czasu, spotkań i rozmów jakie miały miejsce między przygotowaniem Diagnostyki a ostatecznej wersji Strategii. Analizy te nie są ze sobą sprzeczne – są spójne, jednak ta wskazana w Strategii określa najważniejsze elementy najbardziej wyróżniające gminę wśród innych gmin czy powszechnie zauważanych tendencji i problemów. Analiza SWOT została opracowana nie tylko na bazie danych statystycznych czy dostępnych opracowań, ale też dyskusji podczas spotkań z mieszkańcami i wyników badań ankietowych.

Tabela 1. Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Korzystne wskaźniki gospodarcze – wyższa niż w gminach sąsiednich i w województwie liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. - Ponadprzeciętny udział mieszkańców korzystających z instalacji kanalizacyjnej i gazowej – powyżej średniej krajowej i wojewódzkiej. - Dobra kondycja finansowa mieszkańców – niższy niż w województwie udział gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz mniejsza liczba udzielanych zasiłków rodzinnych. - Wysoka dostępność placówek wychowania przedszkolnego. - Dostępność do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. - Dostępność do form wsparcia seniorów – działające Kluby Seniora oraz Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Staszowie zapewniające opiekę i integrację osób starszych i z niepełnosprawnościami.	- Systematyczny spadek liczby mieszkańców. - Niekorzystne trendy demograficzne – starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji. - Niekorzystna struktura wieku ludności. - Niewystarczająca przedsiębiorczość mieszkańców – niższa niż w województwie i kraju liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców oraz wyższy odsetek podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON. - Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym i środowiskowym. - Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna. - Ograniczona oferta zagospodarowania czasu wolnego. - Słaba sytuacja finansowa gminy – niższe dochody i wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca niż w gminach sąsiednich, województwie i kraju.

7. Rozwinięta strefa inwestycyjna oraz obecność organizacji wspierających rozwój gospodarczy. 8. Bogata historia i dziedzictwo kulturowe gminy. 9. Występowanie obszarów i krajobrazów przyrodniczo chronionych. 10. Dobre warunki do uprawiania turystyki i rekreacji. 11. Zorganizowana, ogólnodostępna przestrzeń integracyjna i wypoczynkowa. 12. Duża powierzchnia terenów zielonych i parków. 13. Pokłady torfu jako potencjalnego surowca leczniczego – borowiny na terenie Lasów Golejowskich. 14. Wody z jezior w Lasach Golejowskich.	9. Niższy niż średnia wojewódzka i krajowa udział gminy w podatkach dochodowych od osób fizycznych. 10. Niska i ograniczona dostępność miejsc pracy. 11. Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura drogowa i kolejowa. 12. Zakwalifikowanie Staszowa jako miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze (zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030). 13. Trwały odpływ młodych i wykształconych mieszkańców.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Wzrost mobilności społeczeństwa. 2. Moda na zdrowy i aktywny styl życia. 3. Wydłużanie się średniej długości życia. 4. Wzrost świadomości obywatelskiej oraz społecznej. 5. Wzrost świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju. 6. Upowszechnianie się idei kształcenia przez całe życie i nauki na odległość. 7. Ogólnoświatowy rozwój trendów „slow life” oraz tzw. „terapii lasem”. 8. Wzrost popytu na aktywny wypoczynek w miejscach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. 9. Rosnąca popularność turystyki rowerowej, caravaningu i geoturystyki. 10. Wzrost podróży krajowych wśród Polaków. 11. Wzrost poziomu świadomości ekologicznej i przyrodniczej społeczeństwa. 12. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury sprzyjającej rekreacji i ochronie środowiska. 13. Wzrost zamożności społeczeństwa, zwiększający popyt na ofertę turystyczną i rekreacyjną. 14. Gotowe, uzbrojone tereny inwestycyjne sprzyjające lokowaniu nowych przedsięwzięć. 15. Większa dostępność kapitału i instrumentów wsparcia dla firm. 16. Programy Unii Europejskiej i krajowe wspierające inwestycje, usługi społeczne oraz opiekę długoterminową. 17. Rozwój Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Staszowa i utworzenie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). 18. Udział gminy Staszów w Obszarze Strategicznej Interwencji „Dolina Wisły”. 19. Inwestycje krajowe i rządowe w infrastrukturę: modernizacja kolei, rozwój Centralnego Portu Komunikacyjnego (CPK), modernizacja dróg oraz rozbudowa portu przeładunkowego na linii LHS i PLK wraz z drogami dojazdowymi. 20. Powstanie centrum przesiadkowego w Staszowie. 21. Inwestycje publiczne w rozwój transportu publicznego.	1. Niestabilność gospodarcza oraz globalne kryzysy wpływające na poziom inwestycji i bezpieczeństwo ekonomiczne mieszkańców. 2. Negatywne skutki gospodarcze i społeczne wynikające z sytuacji geopolitycznej. 3. Wzrost kosztów życia mieszkańców. 4. Ograniczona zdolność samorządów do finansowania inwestycji i realizacji zadań własnych. 5. Zwiększenie liczby obowiązków jednostek samorządu terytorialnego bez zapewnienia adekwatnych środków finansowych. 6. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury oraz świadczenia usług publicznych. 7. Niska konkurencyjność regionu świętokrzyskiego w skali kraju. 8. Brak ośrodków subregionalnych z województwa świętokrzyskiego (miast powiatowych) w Strategii Rozwoju Polski do 2035 r. 9. Pogłębiająca się depopulacja i kurczenie się zasobów pracy. 10. Migracja mieszkańców, zwłaszcza ludzi młodych i wykształconych, do większych ośrodków miejskich i za granicę. 11. Zmiany klimatyczne i ich negatywny wpływ na środowisko oraz lokalną gospodarkę. 12. Wzrost presji antropogenicznej na środowisko naturalne. 13. Postępujące zanieczyszczenie środowiska. 14. Słabe skomunikowanie komunikacją publiczną z dużymi ośrodkami miejskimi. 15. Ryzyko wykluczenia komunikacyjnego gmin peryferyjnych. 16. Ryzyko wykluczenia cyfrowego części społeczności, w szczególności osób starszych i mieszkańców obszarów wiejskich. 17. Zgodnie z POLiOC: zagrożenia wynikające z braku odpowiedniej gotowości do reagowania na zdarzenia kryzysowe — w tym wojenne,

22. Rozwój nowoczesnych ścieżek rowerowych.	katastrofy czy inne sytuacje wymagające ochrony ludności.
23. Otwarcie drogi ekspresowej S19, poprawiające dostępność komunikacyjną regionu.	
24. Rosnący popyt na usługi uzdrowiskowe.	

Źródło: Opracowanie własne

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia gminy Staszów, można wskazać te, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na gminę.

1. Główne deficyty i bariery hamujące rozwój gminy:
 - Słaba konkurencyjność lokalnej gospodarki;
 - Mało atrakcyjny rynek pracy;
 - Migracje mieszkańców;
 - Starzejące się społeczeństwo;
 - Niewystarczająca dostępność i jakość usług publicznych;
 - Słaba dostępność komunikacyjna;
 - Niska cyfryzacja usług publicznych;
 - Słabe włączenie mieszkańców w rozwój gminy;
 - Niewystarczająca oferta rozwoju i spędzania czasu wolnego.
2. Główne potencjały gminy:
 - Dziedzictwo kulturowe i naturalne;
 - Warunki do rekreacji, aktywności ruchowej i integracji mieszkańców;
 - Obszar gospodarczy;
 - Infrastruktura miastotwórcza i oddziaływanie na gminy sąsiednie.

2.3. Drzewo problemów

Wykorzystując zgromadzone dane ilościowe i jakościowe na potrzeby opracowania Diagnozy, wskazano problem kluczowy dla rozwoju gminy Staszów, a więc taki, który generuje najwięcej trudności, a jego skutki są najbardziej odczuwalne dla większości interesariuszy procesu rozwojowego. Dla problemu kluczowego przeprowadzono również analizę przyczynowo-skutkową (tabela 3).

Tabela 3. Drzewo problemów

Główne przyczyny	Problem kluczowy	Główne skutki
– Niewystarczająca oferta rozwoju i spędzania czasu wolnego; – Niskie możliwości rozwoju zawodowego; – Niewystarczająca ilość i jakość miejsc pracy na rynku lokalnym; – Niski poziom cyfryzacji usług publicznych; – Niski stopień dostosowania infrastruktury, przestrzeni i usług do przemian demograficznych i społecznych; – Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura komunalna; – Niewystarczająco rozbudowane narzędzia współpracy samorządu z mieszkańcami, włączania mieszkańców do współdecydowania w sprawach rozwoju gminy oraz niewystarczające zastosowanie rozwiązań partycypacyjnych; – Niewystarczająca dostępność do szerokopasmowego Internetu;	Niewystarczająca atrakcyjność miasta jako miejsca do życia i rozwoju	– Niski poziom dochodów mieszkańców; – Ograniczone środki na inwestycje prywatne i utrzymanie majątku; – Migracja zarobkowa; – Niskie poczucie tożsamości lokalnej; – Wzrost liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; – Brak zaangażowania młodych mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej; – Zanik więzi społecznych. – Spadek liczby mieszkańców. – Niska atrakcyjność inwestycyjna.

Źródło: Opracowanie własne

2.4. Drzewo celów

Poniższa tabela stanowi transformację drzewa problemów. Przedstawia ona cel główny (wizja) *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035*, opisujący stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia Strategii i będący efektem osiągnięcia celów strategicznych wskazujących generalny kierunek rozwoju.

Tabela 4. Drzewo celów

Główne środki	Cel główny	Główne efekty
– Zbudowanie wizerunku atrakcyjnego miejsca do życia; – Wzmacnianie poczucia przynależności do wspólnoty gminy Staszów; – Zagospodarowanie przestrzeni publicznych; – Wspieranie lokalnych produktów i usług – Cyfryzacja usług publicznych; – Kreowanie i wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców; – Reorganizacja szkół; – Wspieranie rozwoju zainteresowań, pasji i talentów mieszkańców; – Dostosowanie usług publicznych do potrzeb mieszkańców; – Poprawa dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej; – Realizacja działań wspierających integrację mieszkańców; – Wzmocnienie tożsamości gminy poprzez ochronę i wykorzystanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego; – Wspieranie partnerstw międzysektorowych i ponadlokalnych; – Włączanie mieszkańców do współdecydowania o rozwoju gminy; – Wspieranie działań proekologicznych mieszkańców; – Ograniczenie niskiej emisji; – Zapewnienie opieki nad osobami starszymi i tworzenie warunków do wydłużania ich aktywności; – Dążenie do samowystarczalności energetycznej; – Zwiększanie bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego; – Przeciwdziałanie zmianom klimatu i skutkom zagrożeń naturalnych; – Uzyskanie statusu gminy uzdrowiskowej.	Dziedzictwo kulturowe i naturalne Staszowa rozpoznawalnym i atrakcyjnym zasobem współtworzącym ponadlokalny ośrodek wzrostu, wspierający przedsiębiorczość, aktywność społeczną i samorozwój mieszkańców gminy	– Wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy; – Wzrost integracji i tożsamości lokalnej; – Estetyczna i funkcjonalna przestrzeń publiczna; – Poprawa trendów demograficznych; – Wzrost poczucia zadowolenia z bycia mieszkańcem gminy Staszów; – Zwiększona oferta i jakość usług publicznych, w tym społecznych i zdrowotnych; – Atrakcyjne warunki spędzania czasu wolnego i rozwoju mieszkańców; – Wysoka jakość życia mieszkańców; – Atrakcyjny lokalny rynek pracy; – Atrakcyjny wizerunek gminy; – Powstanie Uzdrowiska Staszów – nowy obszar inwestycji prywatnych oraz możliwości usług dla mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne

3. Część programowa

3.1. Wizja, misja, cele

Przedstawienie drzewa problemów (tabela 3) i celów (tabela 4) pozwoliło na określenie i zaproponowanie strategicznych kierunków działań dla gminy Staszów. Określono Wizję 2030, misję i cele strategiczne, wokół których skoncentrowane zostały cele operacyjne, a następnie kierunki działań. Wyznaczone kierunki działań będą służyć realizacji celów strategicznych, do których osiągnięcia powinny dążyć zarówno władze gminy, jak i wszystkie zainteresowane jej rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zaplanowanych kierunków działań pozwoli na realizację misji gminy oraz jej trwały rozwój.

Budowa elementów *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035* opiera się na poniższym schemacie.

Schemat 1. Programowanie rozwoju

Źródło: Opracowanie własne

Wizja i misja to nie tylko określenie kierunków rozwoju, ale także wyraz aspiracji mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje zarządcze bywają przypadkowe, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. Wizja jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2035 roku). Wizję należy zatem rozumieć jako logicznie zredagowane streszczenie poglądów o przyszłości. Misja zaś jest w pewnym sensie wyrażeniem w sposób zrozumiały i zwięzły priorytetów (obszarów priorytetowych) oraz nadrzędnych celów strategicznych, czyli dalekosiężnych zamierzeń. Należy zapamiętać, iż misja w Strategii jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania. Jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei.

WIZJA

***Dziedzictwo kulturowe i naturalne Staszowa
rozpoznawalnym i atrakcyjnym zasobem współtworzącym
ponadlokalny ośrodek wzrostu, wspierający przedsiębiorczość,
aktywność społeczną i samorozwój mieszkańców gminy.***

MISJA

***Podnoszenie jakości życia mieszkańców,
atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej miasta i gminy Staszów.***

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję, misję, trzy cele strategiczne i dla każdego z nich po dwa cele operacyjne. Wyznaczone cele mają wymiar społeczny, gospodarczy oraz przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy. Cele opisują przejście od sytuacji zastanej, wyjściowej (zdiagnozowanej) – do sytuacji pożądanej, a więc określają one stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii rozwoju. Jednocześnie cele realizują wizję rozwoju. Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji i odpowiadają na pytanie: „co chcemy osiągnąć?”. Cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Tym samym odpowiadają na pytanie: „jak to chcemy osiągnąć?”.

Do każdego z celów operacyjnych przypisano kierunki działań, które oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie: „co jest do zrobienia?”

Następnie stworzono projekty strategiczne, które dzięki zintegrowanemu charakterowi i kompleksowemu podejściu stanowią wiązkę konkretnych projektów najistotniejszych dla rozwoju gminy i realizujących kierunki działań. Kierunki działań wraz z konkretnymi projektami służą realizacji założonych celów i są podstawą wdrażania strategii. Realizacja kierunków działań zapewni osiągnięcie celów niższego rzędu – celów operacyjnych, co z kolei powinno przyczynić się do osiągania celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów wzajemnie się przenikają i uzupełniają, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii.

3.2. Plan operacyjny rozwoju

Głównym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie takiego wizerunku gminy, który będzie atrakcyjny dla nowych mieszkańców (osiedlanie, budownictwo), ale też mieszkańców rdzennych. Ważne więc jest zapewnienie bogatej oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrostu aktywności społecznej wśród mieszkańców. Wpłynie to na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji działania.

Wnioski wyciągnięte z etapu diagnostycznego stanowią bazę dla formułowania celów strategicznych. W Strategii wskazane zostały trzy cele strategiczne, a dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe do realizacji kierunki działań, które przedstawiono w sposób ogólny. W drodze hierarchizacji wyodrębniono z kierunków działań najistotniejsze elementy i ułożono z nich konkretne projekty strategiczne. Realizacja przedstawionych w Strategii kierunków działań i projektów posłuży do zrealizowania zaplanowanych celów oraz osiągnięcia przyjętych wskaźników rozwoju gminy Staszów. Plan operacyjny został wypracowany na spotkaniach warsztatowych (tabela 5).

Tabela 5. Plan operacyjny

Wizja	Dziedzictwo kulturowe i naturalne Staszowa rozpoznawalnym i atrakcyjnym zasobem współtworzącym ponadlokalny ośrodek wzrostu, wspierający przedsiębiorczość, aktywność społeczną i samorozwój mieszkańców gminy					
Misja	Podnoszenie jakości życia mieszkańców, atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej miasta i gminy Staszów					
Cele strategiczne	1. Zwiększyć liczbę przedsiębiorstw		2. Podnieść poziom kapitału społecznego i ludzkiego		3. Zbudować wysokiej jakości funkcjonalną przestrzeń publiczną	
Cele operacyjne	1.1. Wzmocnić aktywność zawodową	1.2. Wesprzeć przedsiębiorczość	2.1. Zbudować silną wspólnotę lokalną	2.2. Utworzyć atrakcyjną ofertę zagospodarowania czasu wolnego	3.1. Poprawić jakość środowiska naturalnego	3.2. Utworzyć atrakcyjne warunki zamieszkania
Kierunek działań	1.1.1. Podnoszenie kompetencji cyfrowych, kluczowych i kwalifikacji mieszkańców	1.2.1. Budowanie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru	2.1.1. Budowanie systemu partycypacji społecznej, partnerstwa międzysektorowego oraz kreowania liderów lokalnych i wsparcia oddolnych inicjatyw mieszkańców	2.2.1. Rozbudowa i modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	3.1.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	3.2.1. Wzmocnienie funkcji miastotwórczych Staszowa
	1.1.2. Realizacja działań promujących edukację przez całe życie	1.2.2. Rozwój szybkiego Internetu	2.1.2. Zapewnienie dostępności do wysokiej jakości opieki żłobkowej i przedszkolnej oraz systemu edukacji	2.2.2. Zwiększenie oferty wydarzeń kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych	3.1.2. Adaptacja do zmian klimatu, w tym zwiększenie infrastruktury błękitno-zielonej i bioretencji	3.2.2. Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz gazowej
	1.1.3. Wspieranie kształcenia zawodowego	1.2.3. Kreowanie postaw przedsiębiorczych i samozatrudnienia	2.1.3. Wdrażanie polityki dostępności i likwidacja barier architektonicznych	2.2.3. Poprawa dostępności i jakości usług dla seniorów i osób wymagających wsparcia	3.1.3. Poprawa efektywności energetycznej obiektów – montaż OZE, banków energii, termomodernizacja, wymiana źródeł ciepła	3.2.3. Przygotowanie terenów pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne
		1.2.4. Kreowanie i wspieranie turystycznego wizerunku i rozwoju gminy	2.1.4. Wykorzystanie potencjału endogenicznego	2.2.4. Rozszerzenie oferty rozwoju pasji i talentów dzieci i młodzieży	3.1.4. Wdrożenie rozwiązań komunikacyjnych w oparciu o zrównoważoną mobilność	3.2.4. Rozwój e-usług publicznych
		1.2.5. Wykorzystanie potencjału naturalnego do utworzenia Uzdrowiska Staszów	2.1.5. Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia			3.2.5. Poprawa bezpieczeństwa, zwiększenie funkcjonalności oraz jakości przestrzeni i obiektów publicznych

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1. Zwiększyć liczbę przedsiębiorstw

Dla gminy sfera gospodarcza i rynek pracy to bardzo ważne obszary tematyczne. Przeprowadzona diagnoza gminy wykazała, iż sytuacja gospodarcza stopniowo ulega poprawie, jednak nadal należy podejmować działania wspierające ten obszar, szczególnie w świetle zmieniających się trendów gospodarczych ważne jest wzmocnienie odporności lokalnej gospodarki na możliwe zmiany koniunkturalne czy technologiczne, a także rozwój nowych usług. W związku z powyższym w dokumencie wskazano powyższy cel strategiczny, którego realizacja przyczyni się do zwiększenia liczby przedsiębiorstw. Aby osiągnięcie celu było możliwe, założono dwa cele operacyjne 1.1. *Wzmocnić aktywność zawodową* oraz 1.2. *Wesprzeć przedsiębiorczość*. Wzmacnianie aktywności zawodowej będzie realizowane przez następujące kierunki działań:

- 1.1.1. – zakłada m.in. współpracę między gminą a instytucjami rynku pracy, podmiotami w zakresie wspierania zatrudnienia oraz jednostkami samorządu terytorialnego w celu wdrażania programów i organizacji szkoleń dla mieszkańców, wzmacniających ich kompetencje, w tym cyfrowe, które umożliwią im adaptację do zmian rynku pracy oraz wydłużą ich aktywność zawodową;
- 1.1.2. – w ramach którego zostaną podjęte działania m.in. zwiększające świadomość mieszkańców na temat korzyści płynących z edukacji w życiu dorosłym w celu zmiany kwalifikacji bądź zwiększenia efektywności w pracy;
- 1.1.3. – przewiduje m.in. promowanie kształcenia zawodowego wśród uczniów szkół podstawowych i wspieranie młodzieży w świadomym wyborze szkół ponadpodstawowych.

Z kolei przedsiębiorczość będzie wzmacniana przez następujące kierunki działań:

- 1.2.1. – przewiduje budowanie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru m.in. poprzez rozwój terenów inwestycyjnych na terenie gminy oraz utworzenie portu przeładunkowego i poprawę dostępności komunikacyjnej gminy;
- 1.2.2. – zakłada zwiększenie dostępu do szybkiego i stabilnego Internetu, co jest szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorstw;
- 1.2.3. – będzie skupiał się m.in. na wspieraniu przez samorząd mieszkańców, którzy chcą założyć swoją działalność lub ją rozwinąć poprzez świadczenie doradztwa w zakresie dostępności środków zewnętrznych dla MŚP; w ramach tego samego kierunku zostaną również zrealizowane programy budujące postawy przedsiębiorczości wśród uczniów szkół podstawowych;
- 1.2.4. – w ramach tego kierunku działań zaplanowano m.in. podejmowanie aktywnych działań na rzecz promocji lokalnych przedsiębiorstw, szczególnie w zakresie turystyki.
- 1.2.5. – w ramach tego kierunku zaplanowano działania związane z przeprowadzeniem badań, w celu potwierdzenia występowania na terenie Lasów Golejowskich torfu o właściwościach leczniczych – borowiny, badań wody oraz mikroklimatu. W przypadku pozytywnych wyników będzie podstawą do rozpoczęcia działań na rzecz uzyskania statusu gminy uzdrowiskowej.

Wszystkie wyżej opisane kierunki działań zaplanowano tak, aby się wzajemnie uzupełniały i pozwoliły na zrealizowanie celów operacyjnych, a tym samym osiągnięcie celu strategicznego jakim jest zwiększenie liczby przedsiębiorstw na obszarze gminy.

Cel strategiczny 2. Podnieść poziom kapitału społecznego i ludzkiego

Poza działaniami ukierunkowanymi na rozwój gospodarczy, samorząd powinien również zapewnić mieszkańcom warunki do rozwoju społecznego, które są elementem składowym wysokiej jakości życia. Rozwój w obszarze społecznym będzie koncentrował się na podejmowaniu działań służących budowaniu inkluzywnego samorządu, otwartego na potrzeby wszystkich mieszkańców i zachęcających ich do podejmowania samodzielnych aktywności na rzecz rozwoju gminy. Dla powyższego celu również wyznaczono osiągnięcie dwóch celów operacyjnych 2.1. *Zbudować silną wspólnotę lokalną* oraz 2.2 *Utworzyć atrakcyjną ofertę zagospodarowania czasu wolnego*. Wpływ na zbudowanie silnej wspólnoty będzie miała realizacja następujących kierunków działań:

- 2.1.1. – w ramach którego samorząd będzie aktywnie wspierał współpracę sektora społecznego oraz gospodarczego na rzecz rozwoju gminy, a także włączy mieszkańców do współdecydowania o rozwoju gminy;
- 2.1.2. – zakłada m.in. organizację zajęć dodatkowych dla uczniów szkół podstawowych;
- 2.1.3. – w ramach którego samorząd podejmie działania poprawiające dostępność obiektów publicznych poprzez przystosowanie ich do osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- 2.1.4. – zakłada wykorzystanie potencjału jaki stanowią osoby młode żyjące na obszarze gminy poprzez zaangażowanie ich w życie samorządu oraz zachęcenie młodzieży do współdecydowania o rozwoju lokalnym;
- 2.1.5. – w ramach którego zostaną zwiększone działania obejmujące m.in. zwiększenie profilaktyki zdrowotnej mieszkańców poprzez organizację kampanii promujących zdrowy styl życia oraz konieczność wykonywania regularnych badań, a także zwiększenie diagnostyki, szczególnie w zakresie chorób cywilizacyjnych.

Wpływ na zwiększenie atrakcyjnej oferty zagospodarowania czasu wolnego będzie miała realizacja kierunków działań:

- 2.2.1. – obejmuje m.in. modernizację i rozbudowę placów zabaw i ogólnodostępnej infrastruktury sportowej, a także zwiększenie długości ścieżek rowerowych na obszarze gminy;
- 2.2.2. – w ramach którego władze samorządowe będą organizować m.in. wydarzenia kulturalne promujące lokalne tradycje, wydarzenia sportowe promujące sport oraz integrujące lokalną społeczność;
- 2.2.3. – obejmuje m.in. działania na rzecz aktywizacji seniorów poprzez ich integrację w klubach seniora, tworzenie i wspieranie placówek dziennych dla seniorów, a także podejmowanie działań na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami w codziennym funkcjonowaniu;
- 2.2.4. – w ramach którego zostanie zwiększona liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, obejmujących m.in. zajęcia plastyczne, muzyczne, sportowe itp.

Podjęmowane działania przełożą się na wzmocnienie więzi społecznych między mieszkańcami i zbudowanie ich tożsamości lokalnej, a także do włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem. Realizacja celów operacyjnych pozwoli na zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług wyższego rzędu, co przełoży się na podniesienie poziomu kapitału społecznego i ludzkiego.

Cel strategiczny 3. Zbudować wysokiej jakości funkcjonalną przestrzeń publiczną

Ostatnim obszarem, w którym zaplanowano działania do realizacji na kolejne lata jest obszar przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy – to istotny element wpływający na atrakcyjność miejsca, w którym żyjemy. Dla realizacji powyższego celu wyznaczono dwa cele strategiczne 3.1. *Poprawić jakość środowiska naturalnego* oraz 3.2. *Utworzyć atrakcyjne warunki zamieszkania*. Poprawa jakości środowiska naturalnego zostanie osiągnięta poprzez realizację następujących kierunków działań:

- 3.1.1. – w ramach którego władze samorządowe m.in. zorganizują kampanię informacyjną podnoszącą świadomość ekologiczną mieszkańców, w ramach której będą również organizowane zajęcia edukacyjne z ekologii dla dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych;
- 3.1.2. – obejmuje m.in. zwiększenie przestrzeni zielonych oraz błękitnej infrastruktury na obszarze miasta i na terenach wiejskich;
- 3.1.3. – w ramach którego władze samorządowe będą podejmować działania m.in. w zakresie termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła oraz poprawy efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, przedsiębiorstwach, a także budynkach użyteczności publicznej, jak również w zakresie poprawy bezpieczeństwa energetycznego;
- 3.1.4. – obejmuje podjęcie przez władze samorządowe działań w kierunku zwiększenia efektywności transportu na obszarze gminy oraz wprowadzenia rozwiązań w zakresie mikromobilności.

Do utworzenia atrakcyjnych warunków zamieszkania przyczyni się realizacja następujących kierunków działań:

- 3.2.1. – w ramach którego planuje się m.in. zagospodarowanie przestrzeni publicznych w mieście, co nada im nowe funkcje społeczne, kulturowe i przestrzenno-funkcjonalne;
- 3.2.2. – obejmuje m.in. modernizację i rozbudowę sieci kanalizacyjnej, wodociągowej oraz gazowej na obszarze gminy;
- 3.2.3. – w ramach którego władze samorządowe m.in. zwiększą powierzchnię terenów przygotowanych do budowy domów jednorodzinnych oraz wielorodzinnych;
- 3.2.4. – obejmuje m.in. zwiększenie liczby usług dostępnych przez Internet w Urzędzie Miasta i Gminy w Staszowie oraz jednostkach organizacyjnych gminy;
- 3.2.5. – obejmuje m.in. modernizację ulic i przejść dla pieszych w celu poprawienia bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego.

Zarówno cele strategiczne jak i operacyjne, a także wynikające z nich kierunki działań, są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz planem na racjonalne wykorzystanie potencjału. Wszystkie wypracowane cele i kierunki działań są ze sobą ściśle powiązane i wpisują się w cele polityki rozwoju województwa świętokrzyskiego.

3.2.1. Projekty strategiczne

Osiągnięcie celów będzie możliwe dzięki realizacji kierunków działań i konkretnych projektów. *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035* złożona jest m.in. z kierunków działań (tabela 5), które powinny być realizowane w założonym czasie. Nie są one uszczegółowione co do zakresu i kwot. Istotne jest, aby samorząd, jak i ewentualni partnerzy oraz inne podmioty, realizowały projekty wpisujące się w te działania.

W ramach Strategii określono 6 projektów strategicznych, a więc takich, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, gdyż są priorytetowe i ich efekty bezpośrednio przełożą się na założone cele. Projekty te mają charakter zintegrowany – dotyczą wielu sfer i różnych interesariuszy, zarówno w grupie realizatorów, jak i w grupie docelowej. Projekty przyczynią się do rozwiązywania kluczowych problemów, zniwelują bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał rozwoju.

Projekty strategiczne mają zarówno charakter inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny. Odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Mają charakter zintegrowany i przekrojowy, są komplementarne i jednocześnie odnoszą się do największych potrzeb oraz potencjałów rozwojowych gminy, a ich realizacja spowoduje osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na rozwój tego obszaru. Poniżej, w formie tabeli, przedstawione zostały projekty wraz z podaniem szacunkowego kosztu ich realizacji, planowanego okresu realizacji i potencjalnych źródeł finansowania.

Projekty strategiczne do realizacji w ramach *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035*:

1. Przestrzeń miejska i kultura.
2. Transport i mobilność.
3. Infrastruktura komunalna i środowiskowa.
4. Edukacja, opieka i społeczeństwo.
5. Gospodarka i cyfryzacja.
6. Społeczność, mieszkalnictwo i bezpieczeństwo.
7. Uzdrowisko.

Tabela 6. Lista projektów strategicznych

Lp.	Tytuł projektu	Okres realizacji	Budżet projektu	Źródła finansowania	Zakres rzeczowy projektu obejmuje m.in.:	Realizator
1.	Przestrzeń miejska i kultura	2026–2035	80 mln zł Środki własne: 16 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 64 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego i inne UE 2021-2027. Fundusze UE 2028-2034. Fundusze rządowe, międzynarodowe, prywatne i inne. Środki własne.	Odnowę i rewitalizację przestrzeni publicznych – poprawę estetyki, funkcjonalności i atrakcyjności przestrzeni miejskiej w całej gminie, w tym rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Poprawę dostępności i jakości oferty kulturalnej – budowę, rozbudowę i modernizację instytucji kultury, rozwój programów kulturalnych dla wszystkich grup wiekowych, w tym seniorów i młodzieży. Rewitalizację i adaptację zabytkowego Młyna w Staszowie. Rozbudowę amfiteatru i terenów rekreacyjnych nad Zalewem nad Czarną – utworzenie całorocznej przestrzeni rekreacyjno-kulturalnej: amfiteatr, kąpielisko, ścieżki pieszo-rowerowe, mała gastronomia. Rozwój infrastruktury turystycznej i okoloturystycznej – budowę ścieżek rowerowych, punktów widokowych, parkingów i punktów informacji turystycznej; promocję dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.	gmina Staszów
2.	Transport i mobilność	2026–2035	120 mln zł Środki własne: 24 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 96 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego i inne UE 2021-2027. Fundusze UE 2028-2034. Fundusze rządowe, międzynarodowe, prywatne i inne. Środki własne.	Poprawę jakości i dostępności komunikacyjnej – budowa Centrum Przesiadkowego w Staszowie, parkingu P&R, punktów przesiadkowych, modernizacja dróg gminnych, rozwój transportu publicznego i rowerowego. Budowę systemu ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych – zwiększenie bezpieczeństwa i promocja zrównoważonej mobilności. Poprawę dostępności komunikacyjnej w powiązaniu z linią kolejową LHS i portem przeładunkowym w Grzybowie – zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i mobilności mieszkańców MOF Staszowa.	gmina Staszów

3.	Infrastruktura komunalna i środowiskowa	2026–2035	80 mln zł Środki własne: 16 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 64 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego i inne UE 2021-2027. Fundusze UE 2028-2034. Fundusze rządowe, międzynarodowe, prywatne i inne. Środki własne.	Budowę, rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków i infrastruktury komunalnej – rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, modernizacja oczyszczalni ścieków, poprawa gospodarki odpadami, wdrożenie nowoczesnych rozwiązań cyfrowych. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury – parki kieszonkowe, ogrody deszczowe, kurtyny wodne, tereny zielone poprawiające mikroklimat i retencję wód. Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE) – instalacja paneli fotowoltaicznych i pomp ciepła, ograniczenie niskiej emisji i poprawa jakości powietrza. Poprawę efektywności energetycznej obiektów publicznych – termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, wdrażanie technologii energooszczędnych. Ograniczenie skutków zmian klimatu i adaptacja środowiskowa – czyste powietrze, działania przeciwpowodziowe, retencja wód opadowych, nasadzenia drzew, ochrona bioróżnorodności i przeciwdziałanie suszy.	gmina Staszów
4.	Edukacja, opieka i społeczeństwo	2026–2035	20 mln zł Środki własne: 4 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 16 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego i inne UE 2021-2027. Fundusze UE 2028-2034. Fundusze rządowe, międzynarodowe, prywatne i inne. Środki własne.	Zwiększenie dostępności i jakości opieki nad dziećmi – rozbudowa i modernizacja żłobków i przedszkoli, tworzenie nowych miejsc opieki oraz wsparcie dla młodych rodziców. Poprawę jakości edukacji i rozwój kompetencji mieszkańców – nowoczesne wyposażenie szkół, programy rozwoju kompetencji cyfrowych, ekologicznych i zawodowych. Wsparcie seniorów i osób niesamodzielnych – rozwój Klubów Seniora i Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego, programy aktywizacyjne, edukacyjne i zdrowotne.	gmina Staszów
5.	Gospodarka i cyfryzacja	2026–2035	40 mln zł Środki własne: 8 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 32 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego i inne UE 2021-2027. Fundusze UE 2028-2034. Fundusze rządowe, międzynarodowe, prywatne i inne. Środki własne.	Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy – rozwój stref inwestycyjnych, poprawa infrastruktury technicznej i drogowej, uproszczenie procedur administracyjnych, promocja gospodarcza. Rozwój i cyfryzację usług publicznych – wdrożenie e-usług, cyfryzacja urzędu i jednostek organizacyjnych, zwiększenie dostępności usług online.	gmina Staszów

6.	Spoleczność, mieszkalność i bezpieczeństwo	2026–2035	50 mln zł Środki własne: 10 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 40 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego i inne UE 2021-2027. Fundusze UE 2028-2034. Fundusze rządowe, międzynarodowe, prywatne i inne. Środki własne.	Rozwój mieszkalnictwa i tworzenie nowych osiedli mieszkaniowych – planowanie i budowa nowych osiedli mieszkaniowych, modernizacja istniejących terenów pod zabudowę, zapewnienie dostępu do infrastruktury komunalnej i usług publicznych, tworzenie warunków do zamieszkania dla młodych rodzin oraz osób pracujących w gminie. Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego – rozwój infrastruktury ratowniczej (OSP, PSP), doposażenie służb w nowoczesny sprzęt, szkolenia z zakresu reagowania kryzysowego i obrony cywilnej. Wsparcie organizacji pozarządowych i partnerstw lokalnych – budowanie współpracy między samorządem, NGO, biznesem i mieszkańcami; rozwój wolontariatu i inicjatyw obywatelskich.	gmina Staszów
7.	Uzdrowisko	2026–2035	70 mln zł Środki własne: 20 mln zł Finansowanie zewnętrzne: 40 mln zł	Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego i inne UE 2021-2027. Fundusze UE 2028-2034. Fundusze rządowe, międzynarodowe, prywatne i inne. Środki własne.	Przeprowadzenie badań właściwości leczniczych torfu, wód i mikroklimatu obszaru Golejowa – uzyskanie świadectwa pozytywnych właściwości naturalnych zasobów i klimatu jest warunkiem sporządzenia operatu uzdrowiskowego i otrzymania statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej. Budowę publicznego zakładu lecznictwa uzdrowiskowego i publicznych urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego – podstawowa infrastruktura niezbędna do uzyskania statusu gminy uzdrowiskowej i rozpoczęcia świadczenia usług ambulatoryjnych. Przygotowanie terenów pod inwestycje komercyjne sanatoryjne – uzbrojenie, zagospodarowanie przestrzeni publicznych.	gmina Staszów

Źródło: Opracowanie własne

Wskazane w tabeli 6. projekty strategiczne zostały wybrane do realizacji jako najważniejsze, ze względu na to, że wykorzystują potencjały gminy w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę i skuteczny rozwój społeczny, z uwzględnieniem wymiaru środowiskowego i przestrzennego. Ostateczny kształt projektów został wypracowany we współpracy przedstawicieli władz gminy (zarówno organu wykonawczego jak i stanowiącego), eksperta zewnętrznego współpracującego z gminą przy opracowaniu dokumentu, mieszkańców gminy oraz przedstawicieli sektora gospodarczego i społecznego, podczas spotkań oraz procesu konsultacji społecznych. Oparcie niniejszej Strategii na potencjałach gminy, w połączeniu z działaniami z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, kapitału społecznego i aktywności społecznej, z zastosowaniem nowych technologii, jest szansą na rozwój lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy. Projekty strategiczne opierają się nie tylko na potencjałach rozwojowych, ale są również odpowiedzią na potrzeby wynikające z Diagnozy i zgłaszane przez mieszkańców.

3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035* obejmują projekty strategiczne, które wynikają z planów projektowych gminy Staszów, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez mieszkańców. Ponadto plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gminy, ponieważ „wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2024 r.” wynosi 1 838,62 zł (przy wskaźniku dla Polski – 2 788,93 zł), co oznacza niską samodzielność finansową jednostki i w istotny sposób determinuje zdolność realizacji długookresowych zadań rozwojowych inwestycyjnych i nieinwestycyjnych. Przy tworzeniu ram finansowych wzięto pod uwagę analizę dochodów i wydatków gminy z ostatnich kilku lat oraz aktywność gminy w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu, z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe, w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej). Realizacja Strategii i dobór źródeł finansowania będzie procesem dynamicznym, jednak kluczowymi źródłami finansowania projektów, poza budżetem gminy, będą programy polityki spójności i polityki rolnej UE na lata 2021–2027 oraz Krajowy Plan Odbudowy.

Polityka spójności na lata 2021–2027 obejmuje następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Wspólna polityka rybołówstwa obejmuje Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR). Fundusze te wzajemnie się uzupełniają. Wsparcie dla polskiego rolnictwa będzie finansowane z Wspólnej Polityki Rolnej (WPR).

Poza wskazanymi powyżej źródłami i instrumentami finansowania, jako źródła finansowania Strategii należy wziąć pod uwagę także różne programy krajowe, takie jak Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg i inne środki z budżetu państwa, pozostające do dyspozycji

poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy. Istotne mogą też być, inne niż w ramach Unii Europejskiej, fundusze ze źródeł europejskich, np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

W tabeli 7 przedstawiono najbardziej prawdopodobne źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach celów operacyjnych. Projekty mogą być realizowane w całości z jednego źródła lub częściowo z kilku źródeł, obecnie nie jest możliwe przypisanie z pewnością konkretnego źródła finansowania do konkretnego projektu. W tabeli 8 przedstawiono generalną, przewidywaną kwotę wydatków w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych – koszt realizacji całego planu operacyjnego.

Tabela 7. Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035*

Lp.	Źródło finansowania	Obszary wsparcia w ramach zidentyfikowanego źródła finansowania
1.	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)	FEnIKS jest programem przyczyniającym się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. Program wspiera również inwestycje transportowe oraz ochronę zdrowia i dziedzictwa kulturowego. W ramach naborów konkursowych beneficjenci mogą wnioskować o dofinansowanie na: – Priorytet FENX.01 <i>Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności</i>, w ramach którego dofinansowywanych jest 5 działań obejmujących poprawę efektywności energetycznej, adaptację terenów zurbanizowanych do zmian klimatu, rozwój gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami i o obiegu zamkniętym, a także ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury; – Priorytet FENX.02 <i>Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR</i>, w ramach którego dofinansowywanych jest 5 działań obejmujących rozwój infrastruktury ciepłowniczej, energetycznej i OZE, działania zapobiegające klęskom żywiołowym, a także zapewniające dostęp do wody pitnej wszystkim mieszkańcom; – Priorytet FENX.03 <i>Transport miejski</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania sprzyjające rozwojowi czystego transportu miejskiego, a także jego cyfryzacji; – Priorytet FENX.04 <i>Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania obejmujące poprawę jakości dróg krajowych oraz obwodnic, rozwój infrastruktury kolejowej i lotniczej; – Priorytet FENX.05 <i>Wsparcie sektora transportu z EFRR</i>, w ramach którego dofinansowywane są m.in. działania obejmujące poprawę jakości dróg i bezpieczeństwa na drogach, wsparcie kolei miejskich, a także transport intermodalny; – Priorytet FENX.06 <i>Zdrowie</i>, w ramach którego dofinansowywane są m.in. działania obejmujące wsparcie systemu ochrony zdrowia i zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej; – Priorytet FENX.07 <i>Kultura</i>, w ramach którego będzie wspierany rozwój infrastruktury kultury zabytkowej i niezabytkowej oraz ochrona i podniesienie atrakcyjności turystycznej obiektów dziedzictwa kulturowego; – Priorytet FENX.08 <i>Pomoc techniczna</i>, który zakłada wspieranie instytucji realizujących Program oraz instytucji mających znaczący wpływ na wdrażanie.
2.	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)	Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: <i>Innowacyjna Gospodarka 2007–2013</i> (POIG) oraz <i>Inteligentny Rozwój 2014–2020</i> (POIR). FENG wspiera realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu mogą skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Nabory konkursowe w ramach programu ogłaszane są w zakresie 4 priorytetów: – Priorytet FENG.01 <i>Wsparcie przedsiębiorców</i>; – Priorytet FENG.02 <i>Środowisko sprzyjające innowacjom</i>; – Priorytet FENG.03 <i>Zazielenienie przedsiębiorstw</i>; – Priorytet FENG.04 <i>Pomoc techniczna</i>.
3.	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)	Następca Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). W ramach programu FERS beneficjenci mogą skorzystać z naborów konkursowych z 5 priorytetów: – Priorytet FERS.01 <i>Umiejętności</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania obejmujące m.in. wspieranie edukacji na każdym poziomie życia, rozwój umiejętności cyfrowych, a także rozwój edukacyjny w sektorze zdrowia, w tym kształcenie podyplomowe lekarzy i pielęgniarzy; – Priorytet FERS.02 <i>Opieka nad dziećmi i równowaga między życiem prywatnym i zawodowym</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania obejmujące wsparcie systemu opieki dzieci do lat 3 oraz wspieranie równości kobiet i mężczyzn pod względem aktywności zawodowej; – Priorytet FERS.03 <i>Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania wspierające m.in. zwiększenie dostępu do edukacji, zwiększenie dostępności cyfrowej oraz poprawę usług publicznych, w tym zdrowotnych i komunikacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami; – Priorytet FERS.04 <i>Spójność społeczna i zdrowie</i>, w ramach którego dofinansowywane są działania obejmujące m.in. wsparcie samozatrudnienia szczególnie przez osoby młode oraz długotrwale bezrobotne, wyrównywanie szans płci w miejscu pracy, a także dostosowanie się pracowników i pracodawców do zmian; – Priorytet FERS.05 <i>Innowacje społeczne</i>, w ramach którego dofinansowywane są m.in. działania obejmujące opracowanie, przetestowanie i wdrożenie nowych rozwiązań do polityki lub praktyki, testowanie i wdrażanie nowych rozwiązań, a także rozwój ekosystemu innowacji społecznych. W ramach programu przewidziano również Priorytet FERS.06 <i>Pomoc techniczna</i>, w którym przewidziano wsparcie procesów wpływających na wdrażanie Programu FERS.
4.	Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)	Program jest następcą programu <i>Polska Cyfrowa</i> (POPC), który w latach 2014–2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) i przedsiębiorców, w ramach priorytetów: – Priorytet FERC.01 <i>Zwiększenie do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego</i>, w ramach którego będą wspierane projekty umożliwiające jak najszerszy dostęp do szerokopasmowego Internetu o najwyższych parametrach technicznych. Interwencja będzie obejmować budowę, przebudowę oraz rozbudowę sieci.

		Priorytet FERC.02 <i>Zaawansowane usługi cyfrowe</i>, w ramach którego wspierane będą projekty m.in. z zakresu zwiększenia dostępności do e-usług publicznych dla obywateli oraz zwiększenia udostępniania informacji publicznych, a także poprawiające ochronę informacji i podnoszące kompetencje kadr zaangażowanych w świadczenie usług. Z dofinansowania będą mogły skorzystać zarówno jednostki administracji rządowej, prokuratury i wymiaru sprawiedliwości, jak i administracji publicznej. Priorytet FERC.03 <i>Pomoc techniczna</i> będzie przeznaczony na wsparcie m.in. procesów wpływających na wdrażanie Programu FERC.
5.	<i>Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 (FESW)</i>	Następca <i>Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020</i>, środki w ramach <i>Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego</i> i <i>Europejskiego Funduszu Społecznego</i> +. Priorytety programu: - Priorytet FESW.01 <i>Fundusze europejskie dla konkurencyjnej gospodarki</i> – z dofinansowania projektów w ramach tego priorytetu będą mogli korzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, JST, administracja publiczna, instytucje nauki i edukacji, jednostki naukowe oraz jednostki z sektora ochrony zdrowia. Fundusze w ramach priorytetu zostaną skierowane m.in. na projekty z zakresu badań i rozwoju, wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach, zwiększenia konkurencyjności świętokrzyskiej gospodarki oraz jej znaczenia na rynku międzynarodowym, rozwój e-usług publicznych, zdrowotnych i kulturalnych. - Priorytet FESW.02 <i>Fundusze Europejskie dla środowiska</i> – w ramach priorytetu będą wspierane m.in. inwestycje przyczyniające się do zwiększenia efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach mieszkalnych, tj. magazyny energii ograniczające emisję szkodliwych substancji, rozwój sieci ciepłowniczych i chłodniczych, w zakresie przystosowania do zmian klimatu oraz zapobiegania ryzykom związanym z klimatem, a także w zakresie rozwoju gospodarki odpadami oraz gospodarki wodno-ściekowej, ponadto będą również wspierane projekty mające na celu ochronę różnorodności biologicznej oraz rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury. Nabory konkursowe będą kierowane m.in. do JST, przedsiębiorstw, instytucji ochrony zdrowia, nauki i edukacji, służb publicznych, administracji publicznej i organizacji społecznych. - Priorytet FESW.03 <i>Fundusze Europejskie na mobilność miejską</i> – w ramach priorytetu będą wspierane projekty przyczyniające się m.in. do rozwoju zero i niskoemisyjnego transportu publicznego oraz infrastruktury niezbędnej do jego eksploatacji, a także wspierające cyfryzację transportu publicznego w miastach oraz obszarach objętych ZIT. Nabory konkursowe będą kierowane m.in. do JST i ZIT. - Priorytet FESW.04 <i>Fundusze Europejskie dla dostępności Świętokrzyskiego</i> – fundusze zostaną skierowane m.in. na inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury drogowej, w tym zapewniające niezbędne połączenia TEN-T, budowy obwodnic miast oraz obejmujące centrów miast i miejscowości, poprawę bezpieczeństwa na drogach powiatowych, zwiększenie jednostek taboru kolejowego, zwiększenie taboru zero i niskoemisyjnego na terenach pozamiejskich, a także na działania edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Nabory konkursowe będą kierowane m.in. do JST, służb publicznych i administracji publicznej. - Priorytet FESW.05 <i>Fundusze Europejskie dla rozwoju społecznego</i> – środki finansowe przewidziane w ramach priorytetu zostaną skierowane na działania związane m.in. z poprawą infrastruktury szkół podstawowych i ponadpodstawowych dla osób ze specjalnymi potrzebami, zwiększeniem dostępności do edukacji przedszkolnej, w tym również dla dzieci ze specjalnymi potrzebami, z rozwojem kształcenia zawodowego, a także rozwojem opieki osób starszych i wymagających wsparcia w życiu codziennym oraz wsparciem rozwojem podmiotów reintegracyjnych. Wsparcie będzie również skierowane na projekty związane z poprawą usług podstawowej opieki zdrowotnej, opieki psychiatrycznej oraz psychologicznej, a także związane z rozwojem infrastruktury regionalnych instytucji kultury oraz wsparciem regionalnej turystyki. Nabory będą kierowane m.in. do administracji publicznej, JST, organizacji społecznych, instytucji ochrony zdrowia, niepublicznych i publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji integracji i pomocy społecznej. - Priorytet FESW.06 <i>Fundusze Europejskie dla wspólnot lokalnych</i> – fundusze w ramach priorytetu zostaną skierowane na projekty związane m.in. z rozwojem infrastruktury kultury, ochroną zabytków i rozwojem dziedzictwa kulturowego województwa, rozwojem infrastruktury turystycznej, rewitalizacją obszarów zdegradowanych w miastach i na obszarach wiejskich, z rozwojem obszarów uzdrowiskowych. W ramach priorytetu środki będą przeznaczone również dla LGD. Projekty będą realizowane na obszarach miejskich i wiejskich w ramach IIT oraz ZIT. Nabory będą kierowane m.in. do administracji publicznej, instytucji nauki i edukacji, organizacji społecznych i przedsiębiorstw. - Priorytet FESW.07 <i>Zdrowi i aktywni zawodowo</i> – w ramach priorytetu beneficjenci będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w zakresie m.in. dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspierania aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględni zagrożenia dla zdrowia. Nabory będą kierowane m.in. do administracji publicznej, instytucji nauki i edukacji, organizacji społecznych i przedsiębiorstw. - Priorytet FESW.08 <i>Edukacja na wszystkich etapach życia</i> – w ramach priorytetu będą wspierane działania na rzecz m.in. zwiększenia liczby miejsc wychowania przedszkolnego, dostosowania miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, zwiększenia liczby zajęć dodatkowych wyrównujących szanse edukacyjne dzieci w wieku przedszkolnym oraz młodzieży w wieku szkolnym, a także uczniów w szkołach ponadpodstawowych. Wsparcie zostanie skierowane również do szkół branżowych na organizację staży uczniowskich lub praktyk zawodowych we współpracy z pracodawcami, a także na podnoszenie kompetencji osób dorosłych. W ramach priorytetu przewidziano także środki na podnoszenie kompetencji kadry nauczycielskiej. - Priorytet FESW.09 <i>Usługi społeczne i zdrowotne</i> – w ramach priorytetu będą wspierane działania obejmujące m.in. poradnictwo psychologiczne, warsztaty terapeutyczne, kursy i szkolenia, a także poradnictwo zawodowe, staże i pośrednictwo pracy, wsparcie środowiskowe na rzecz integracji zawodowej i społecznej. Działania będą skierowane na aktywizację osób biernych zawodowo, osób z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Wspierane będą również działania ukierunkowane na rozwój sektora ekonomii społecznej, wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów, a także zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych oraz wsparcie procesu deinstytucjonalizacji oraz działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej, w tym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej. - Priorytet FESW.10 <i>Aktywni na rynku pracy</i> – w ramach priorytetu będą wspierane działania m.in. na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla osób poszukujących pracy, w szczególności dla osób młodych i długotrwale bezrobotnych poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych w celu wyrównywania zaległości edukacyjnych

		oraz rozwijania zdolności i umiejętności, organizację zajęć terapeutyczno-korekcyjnych w celu rozwoju kompetencji terapeutyczno-korekcyjnych. Ponadto w ramach priorytetu będą wspierane działania na rzecz promowania aktywności zawodowej kobiet oraz zmniejszenia segregacji na rynku pracy ze względu na płeć, aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, zagrożonych zwolnieniem i odchodzących z rolnictwa, wspieranie rozwoju kompetencji osób zatrudnionych, a także na rzecz przystosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian. – Dwa ostatnie Priorytety: FESW.11 <i>Pomoc techniczna EFRR</i> oraz FESW.12 <i>Pomoc techniczna EFS+</i> obejmują środki na wdrażanie programów w ramach FEPK, w tym na wzmocnienie potencjału organizacyjnego, instytucjonalnego, opracowanie przejrzystych procedur wdrażania programów, stworzenie spójnego systemu informacji, komunikacji i promocji. Finansowanie w ramach powyższych priorytetów skierowane jest do JST i administracji publicznej. Przewiduje się, że znaczna część projektów i zadań zaplanowanych do realizacji w ramach przedmiotowej Strategii będzie dofinansowana w ramach FESW.
6.	<i>Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność (RLKS)</i>	Działania wynikające z Lokalnych Strategii Rozwoju będą realizowane za pomocą instrumentu terytorialnego – <i>Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność</i>. Szczegółowy zakres wsparcia będzie wynikał z LSR. Beneficjentami będą Lokalne Grupy Działania z terenu województwa świętokrzyskiego, które będą również podmiotem odpowiedzialnym za wybór grantobiorców w przypadku projektów grantowych. O granty będą mogły ubiegać się organizacje społeczne i związki wyznaniowe. Beneficjenci realizujący projekty w ramach LSR będą mogli ubiegać się o dofinansowanie w ramach: – Priorytetu FESW.06 <i>Fundusze Europejskie dla wspólnot lokalnych</i> – w ramach priorytetu jedno z działań FESW.06.04 <i>Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność</i> zostało skierowane do Lokalnych Grup Działania. W ramach działania będą wspierane projekty z zakresu infrastruktury turystycznej oraz infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej, w tym m.in. remont i wyposażenie w elementy małej architektury i zagospodarowanie w ramach tych elementów, tyczenie i oznakowanie ścieżek pieszych i rowerowych, a także doposażenie obiektów pełniących rolę centrów społeczno-gospodarczych oraz renowacja pomników, figur i kapliczek przydrożnych. W obszarach wsparcia w ramach instrumentu RLKS zostanie zachowana demarkacja ze wsparciem w ramach inicjatywy LEADER (budżet EFRROW).
7.	<i>Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR 2023–2027)</i>	<i>Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027</i> jest następcą <i>Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020</i>. PS WPR zakłada wspieranie zrównoważonego rozwoju polskich gospodarstw, sektora przetwórstwa i poprawę warunków życia i pracy w małych miejscowościach wiejskich. W ramach realizacji programu będą wspierane zrównoważone metody gospodarowania, przyjazne klimatowi i środowisku; chroniące wodę, glebę i powietrze oraz bioróżnorodność. Ponadto PS WPR sprzyjać będzie produkcji i wykorzystaniu zrównoważonej energii. Wzmacniana będzie różnorodność gospodarcza, w tym biogospodarka. Działania te spowodują poprawę dynamiki rozwojowej oraz zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców terenów wiejskich i osób wykluczonych. Upowszechniane i wdrażane będą rozwiązania naukowe i innowacyjne, w tym cyfrowe, usuwające bariery rozwojowe wsi i rolnictwa. PS WPR opiera się na dziesięciu kluczowych celach: – wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego; – zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację; – poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości; – przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także do zrównoważonej produkcji energii; – wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze; – przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu; – przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich; – promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa; – poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, jak też dobrostanu zwierząt; – modernizacja sektora przez sprzyjanie w dzieleniu się wiedzą, innowacji i cyfryzacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, a także zachęcenie do ich wykorzystywania.
8.	<i>Krajowy Plan Odbudowy – w ramach Funduszu Odbudowy</i>	Dokument programowy określający cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje. Horyzont czasowy realizacji dokumentu zamyka się z końcem sierpnia 2026 r. W dokumencie zostały wyróżnione dwie formy finansowania projektów: grantowa (A) i pożyczkowa (B). W ramach naborów konkursowych beneficjenci mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach następujących komponentów: – Komponent A <i>Odporność i konkurencyjność lokalnej gospodarki</i> – w ramach części grantowej (A) dofinansowywane będą projekty związane m.in. z wdrożeniem reformy planowania przestrzennego w zakresie podnoszenia kompetencji planistów oraz przygotowania niezbędnych dokumentów planistycznych, podnoszeniem kompetencji pracowników i kadry w związku z dywersyfikacją działalności, zwiększeniem terenów inwestycyjnych, robotyzacją, cyfryzacją w przedsiębiorstwach, a także z rozwojem nowoczesnego kształcenia zawodowego oraz ze zwiększeniem dostępności opieki żłobkowej. W ramach części pożyczkowej (B) środki zostaną przeznaczone na m.in. wzmacnianie potencjału sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz rozwoju gospodarczego, wspieranie podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych, rozbudowę krajowego systemu serwisów wykorzystujących dane satelitarne. – Komponent B <i>Zielona energia i zmniejszenie energochłonności</i> – w ramach części A beneficjenci mogą uzyskać wsparcie na realizację projektów obejmujących m.in. wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i publicznych, rozwój OZE, rozwój gospodarki wodno-ściekowej na terenach wiejskich. W ramach części B dofinansowywane będą projekty związane m.in. ze zwiększeniem efektywności energetycznej przedsiębiorstw, rozwojem magazynów energii, rekultywacją środowiska i ochroną przed niebezpiecznymi substancjami, gospodarowaniem zasobami wodnymi w rolnictwie i na obszarach wiejskich, inwestycjami na rzecz zielonej transformacji miast.

		– Komponent C <i>Transformacja cyfrowa</i> – w ramach części A beneficjenci mogą uzyskać wsparcie na realizację projektów obejmujących m.in. rozwój infrastruktury zapewniającej dostęp do szybkiego Internetu i likwidację obszarów będących tzw. białymi plamami, podnoszenie e-kompetencji, rozwój e-usług publicznych, zapewnienie bezpieczeństwa cyfrowego obywateli. W ramach części B środki zostaną przeznaczone na inwestycje związane m.in. ze wzmocnieniem komercyjnych inwestycji w nowoczesne sieci łączności bezprzewodowej oraz z wyposażeniem szkół i instytucji w odpowiednie urządzenia i infrastrukturę ICT. – Komponent D <i>Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia</i> – w ramach części A beneficjenci mogą uzyskać wsparcie na realizację projektów obejmujących m.in. modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych, modernizację i doposażenie uczelni medycznych, badania i rozwój w zakresie nauk medycznych i nauk o zdrowiu. W ramach części B środki zostaną przeznaczone na działania związane m.in. z modernizacją infrastruktury podmiotów leczniczych na poziomie powiatowym oraz na rozwój potencjału sektora leków i wyrobów medycznych – inwestycje związane z produkcją. – Komponent E <i>Zielona, inteligentna mobilność</i> – w ramach części A beneficjenci mogą uzyskać wsparcie na realizację projektów obejmujących m.in. rozwój transportu nisko i zero emisyjnego, zwiększenie konkurencyjności sektora kolejowego, cyfryzację transportu oraz podniesienie bezpieczeństwa transportowego. W ramach części B beneficjenci mogą ubiegać się o dofinansowanie projektów obejmujących m.in. rozwój zeroemisyjnego transportu w miastach (tramwaje) oraz poszerzenie taboru kolei regionalnych. – Komponent F <i>Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności</i> – finansowanie dostępne tylko w ramach części A, gdzie beneficjenci mogą uzyskać wsparcie na realizację projektów obejmujących m.in. reformy wzmacniające niezależność i bezstronność sądów.
9.	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (dawniej Fundusz Dróg Samorządowych) ma na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego. Źródła finansowania Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg to wpłaty pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOSiGW), dotacje z budżetu państwa (w tym z części budżetu, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej), Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz z zysku jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i spółek, w których wszystkie akcje (udziały) są własnością Skarbu Państwa.
10.	Fundusze UE 2028-2034	W projekcie budżetu UE 2028-2034 wskazano sześć strategicznych priorytetów: • Inwestycje w ludzi, państwa członkowskie i regiony • Wydatki na edukację oraz promowanie praw socjalnych i demokracji • Konkurencyjność, badania naukowe i innowacje jako czynniki dobrobytu • Ochrona ludności oraz budowanie gotowości i odporności • Bezpieczna Europa • Budowanie partnerstw na rzecz silniejszej pozycji Europy na świecie
11.	Ewentualne inne fundusze i programy międzynarodowe, europejskie i krajowe, w tym m.in.: Fundusze Norweskie i EOG, Szwajcarski Program Współpracy z Nowymi Państwami Członkowskimi UE (tzw. Fundusz Szwajcarski), Programy krajowe realizowane przez ministerstwa i agencje rządowe, Granty i programy międzynarodowe, np. Interreg, Horizon Europe, LIFE.	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8. Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych

Lp.	Cel operacyjny	Koszt (mln zł)	Wkład własny (mln zł)	Dofinansowanie (mln zł)
Cel strategiczny 1. Zwiększyć liczbę przedsiębiorstw				
1.1.	Wzmocnić aktywność zawodową	85	17	68
1.2.	Wesprzeć przedsiębiorczość	152	30	122
Cel strategiczny 2. Podnieść poziom kapitału społecznego i ludzkiego				
2.1.	Zbudować silną wspólnotę lokalną	75	15	60
2.2.	Utworzyć atrakcyjną ofertę zagospodarowania czasu wolnego	64	13	51
Cel strategiczny 3. Zbudować wysokiej jakości funkcjonalną przestrzeń publiczną				
3.1.	Poprawić jakość środowiska naturalnego	89	18	71
3.2.	Utworzyć atrakcyjne warunki zamieszkania	93	19	74
SUMA		558	112	446
W tym projekty strategiczne		460	98	362

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu

Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach głównych, strategicznych i kierunkach działań) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego ²⁵
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce	Dokument ten zawiera 6 celów, są to: – <i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa</i> dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej; – <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i>; – <i>Lepiej połączona Europa</i>; – <i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i>; – <i>Europa bliżej obywateli</i>; – <i>Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.</i> Założenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035 wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w każdy z powyższych wskazanych celów. Szczególna spójność zauważalna jest dla celu <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i> z założeniami w Strategii: cele operacyjne 3.1. <i>Poprawić jakość środowiska naturalnego</i> oraz 3.2. <i>Utworzyć atrakcyjne warunki zamieszkania</i>. Równie komplementarnym i spójnym z założeniami Strategii celem Umowy Partnerstwa jest cel 5 <i>Europa bliżej obywateli</i>, szczególnie z celem operacyjnym 2.1. <i>Zbudować silną wspólnotę lokalną</i>.
2.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Cele Agendy, z którymi spójność wykazuje Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035, to: – <i>Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt</i> poprzez cele operacyjne Strategii: 2.1. <i>Zbudować silną wspólnotę lokalną</i>, 3.1. <i>Poprawić jakość środowiska naturalnego</i>; – <i>Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie</i> poprzez cele operacyjne Strategii: 1.1. <i>Wzmocnić aktywność zawodową</i>, 1.2. <i>Wesprzeć przedsiębiorczość</i>; – <i>Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych</i> poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi poprzez cel operacyjny Strategii: 3.1. <i>Poprawić jakość środowiska naturalnego</i>; – <i>Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi</i> poprzez cele operacyjne Strategii: 1.1. <i>Wzmocnić aktywność zawodową</i>, 1.2. <i>Wesprzeć przedsiębiorczość</i>; – <i>Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom</i> poprzez cele operacyjne Strategii: 3.1. <i>Poprawić jakość środowiska naturalnego</i>, 3.2. <i>Utworzyć atrakcyjne warunki zamieszkania</i>; – <i>Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywanie i odwracanie proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej</i> poprzez cele operacyjne Strategii: 3.1. <i>Poprawić jakość środowiska naturalnego</i>, 3.2. <i>Utworzyć atrakcyjne warunki zamieszkania</i>.
3.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)	W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035 wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi: – Celu 1., tj. cel 1.1. <i>Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</i> oraz cel 1.5. <i>Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</i>; – Celu 2., tj. cel 2.1. <i>Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</i> oraz cel 2.2. <i>Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym</i>; – Celu 3., tj. cel 3.1. <i>Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem</i> oraz cel 3.3. <i>Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych</i>.
4.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020	Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia dokumentu, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszej Strategii: <i>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Obszar: Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia. Główne obszary koncentracji działań: Małe i średnie przedsiębiorstwa.</i>

²⁵ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

	(z perspektywą do 2030 r.) (SOR)	W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 1. Zwiększyć liczbę przedsiębiorstw – cele operacyjne 1.1. Wzmocnić aktywność zawodową oraz 1.2. Wesprzeć przedsiębiorczość. <i>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</i> <i>Obszar: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Spójność społeczna.</i> <i>Obszar: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Rozwój zrównoważony terytorialnie.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 2. Podnieść poziom kapitału społecznego i ludzkiego – cel operacyjny: 2.1. Zbudować silną wspólnotę lokalną. <i>Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.</i> <i>Obszar: Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce.</i> <i>Obszar: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem.</i> <i>Obszar: Cyfrowe państwo usługowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: E-państwo.</i> <i>Obszar: Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Efektywność wykorzystania środków UE</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 1. Zwiększyć liczbę przedsiębiorstw – cele operacyjne 1.1. Wzmocnić aktywność zawodową oraz 1.2. Wesprzeć przedsiębiorczość.
5.	Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030)	Cele szczegółowe PEP2030, z którymi są spójne założenia Strategii, a w szczególności cel operacyjny 3.1. Poprawić jakość środowiska naturalnego: <i>Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;</i> <i>Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;</i> <i>Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.</i>
6.	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030	Cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030, z którymi Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035 jest najmocniej powiązana, to: <i>Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:</i> <i>1.1.1. Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu i współpracy,</i> <i>1.1.2. Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy w obszarze realizacji zadań publicznych,</i> <i>1.1.3. Doskonalenie rozwiązań instytucjonalno-prawnych umożliwiających rozwój sektora obywatelskiego,</i> <i>1.2.4. Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej,</i> <i>1.2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przez edukację włączającą.</i> Z powyższym celem spójność wykazuje cel operacyjny przedmiotowego dokumentu: 2.1 Zbudować silną wspólnotę lokalną. <i>Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości postaw obywatelskich:</i> <i>2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmocniania uczestnictwa w kulturze,</i> <i>2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę.</i> Z powyższym celem spójność wykazuje cel operacyjny przedmiotowego dokumentu: 2.2. Utworzyć atrakcyjną ofertę zagospodarowania czasu wolnego.
7.	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Cele i kierunki interwencji, w które bezpośrednio wpisują się założenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035: <i>Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska:</i> – Kierunek interwencji II.1 Rozwój liniowej infrastruktury technicznej; – Kierunek interwencji II.2 Dostępność wysokiej jakości usług publicznych; – Kierunek interwencji II.3 Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast; – Kierunek interwencji II.4 Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska; – Kierunek interwencji II.5 Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom. <i>Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa:</i> – Kierunek interwencji III.1. Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa; – Kierunek interwencji III.2. Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy; – Kierunek interwencji III.3. Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi; – Kierunek interwencji III.4. Budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym; – Kierunek interwencji III.5 Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich. Z powyższymi celami i kierunkami spójność wykazują wszystkie trzy cele strategiczne przedmiotowego dokumentu.
POZIOM REGIONALNY		
8.	Strategia Rozwoju Województwa	W Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ wskazano 4 cele szczegółowe, w których zawarto cele operacyjne i kierunki działań. Te, w które bezpośrednio wpisują się założenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035, to:

	Świętokrzyskie o 2030+	<i>Cel strategiczny 1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie:</i> <i>Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki,</i> <i>Cel operacyjny 1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu,</i> <i>Cel operacyjny 1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu.</i> <i>Cel strategiczny 2. Przyjazny dla środowiska i czysty region:</i> <i>Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości przestrzeni i ochrona środowiska przyrodniczego,</i> <i>Cel operacyjny 2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczania skutków zagrożeń naturalnych,</i> <i>Cel operacyjny 2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna.</i> <i>Cel strategiczny 3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi:</i> <i>Cel operacyjny 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie,</i> <i>Cel operacyjny 3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym,</i> <i>Cel operacyjny 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu.</i> <i>Cel strategiczny 4. Horyzontalny – sprawne zarządzanie regionem:</i> <i>Cel operacyjny 4.1. Rozwój systemu zarządzania strategicznego regionem,</i> <i>Cel operacyjny 4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego,</i> <i>Cel operacyjny 4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa.</i> Wszystkie założenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035, w tym kierunki działań i projekty strategiczne, wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w powyższe cele i kierunki działań. Należy zwrócić uwagę, że w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ Gmina Staszów została zaliczona do OSI Miejskie obszary funkcjonalne (MOF) miast średnich, tj. MOF Staszowa. Gminę Staszów zakwalifikowano także do innego OSI regionalnego – OSI Dolina Wisły. Gminy tego OSI łączy położenie w dolinie Wisły oraz jej dopływów.
9.	Regionalny Plan Transportowy Województwa Świętokrzyskiego o lata 2021–2030 ²⁶	Plan ten jest dokumentem, który umożliwia podejmowanie decyzji w zakresie rozwoju regionalnego systemu transportowego w województwie świętokrzyskim. Plan został opracowany przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego na podstawie obowiązujących przepisów. Treści zawarte w omawianym dokumencie powinny zostać uwzględnione w Planach starostów powiatowych, którzy są organizatorami publicznego transportu zbiorowego w powiatowych przewozach pasażerskich, a także w Planach transportowych realizowanych przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast dotyczących linii komunikacyjnych, gdzie planuje się wykonywanie przewozów o charakterze użyteczności publicznej. W dokumencie przedstawiona jest ocena funkcjonowania systemu publicznego transportu zbiorowego, której zadaniem jest pozyskanie informacji umożliwiających planowanie, organizowanie oraz zarządzanie zrównoważonym publicznym transportem zbiorowym. Plan obejmuje zarówno podmioty mające wpływ na powodzenie jego realizacji, jak i podmioty, które oddziałują na jego postanowienia. Są to: • pasażerowie – podstawowa grupa mająca wpływ na realizację potrzeb, której ukierunkowane jest funkcjonowanie wojewódzkich przewozów pasażerskich w transporcie publicznym; • przedsiębiorcy, dla których dokument jest istotną informacją na temat planów dalszego funkcjonowania oferty kształtowanej przez Marszałka Województwa, zasad jej finansowania, zasad organizacji segmentu rynku przewozów pasażerskich oraz pożądaných standardów usług przewozowych; • pozostali organizatorzy, którzy z uwagi na hierarchiczny układ systemu planowania publicznego transportu zbiorowego bezpośrednio lub pośrednio uwzględniają w swoich Planach dokument wydany przez Marszałka Województwa; • zarządcy infrastruktury drogowej i kolejowej, dla których zawarte w Planie prognozy potrzeb przewozowych oraz zasady finansowania są ważne, szczególnie w aspekcie planowania działań inwestycyjnych i remontowych, przede wszystkim zaś są wskazaniem dla realizacji procesu udostępniania tej infrastruktury; • podmioty zarządzające infrastrukturą przeznaczoną do obsługi transportu publicznego; • podmioty gospodarcze, które tworzą tzw. zaplecze techniczne, w tym producentów pojazdów, a także innych urządzeń i usług wykorzystywanych w transporcie publicznym, wykonawców robót remontowych i inwestycyjnych. Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami Regionalnego Planu Transportowego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021–2030, to: 3. Zbudować wysokiej jakości funkcjonalną przestrzeń publiczną.
POZIOM PONADLOKALNY I LOKALNY		
10.	Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Staszowa na lata 2022–2030 ²⁷	Wizja: <i>Miejski Obszar Funkcjonalny Staszowa innowacyjnym i konkurencyjnym ośrodkiem gospodarczym, zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców.</i> Misja: <i>Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości i aktywności społecznej.</i> W Strategii MOF Staszowa wskazane zostały dwa cele strategiczne, dla każdego z nich po dwa cele szczegółowe, z kolei dla nich po dwa działania priorytetowe (łącznie 8 działań priorytetowych), w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe do realizacji zadania. W Strategii MOF Staszowa określono 4 cele szczegółowe: <i>Stworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania,</i> <i>System wsparcia aktywności społecznej,</i> <i>Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych,</i> <i>Wysoka jakość i dostępność usług publicznych.</i> Założenia Strategii MOF Staszowa wpisują się w tę wizję oraz we wszystkie wskazane powyżej cele, przy czym najbardziej spójne z sobą są:

²⁶ Załącznik nr 1 do Uchwały nr 8629/24 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 21.02.2024 r.

²⁷ Załącznik do Uchwały NR CV/780/2023 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 14 grudnia 2023 r. w sprawie przyjęcia Strategii dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Staszowa na lata 2022–2030.

		• cel szczegółowy Strategii MOF Staszowa <i>Stworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania</i> jest spójny z celem operacyjnym Strategii 1.2. <i>Wesprzeć przedsiębiorczość</i>; • cel szczegółowy Strategii MOF Staszowa <i>System wsparcia aktywności społecznej</i> jest spójny z celem operacyjnym Strategii 2.1. <i>Zbudować silną wspólnotę lokalną</i>; • cel szczegółowy Strategii MOF Staszowa <i>Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych</i> jest spójny z celem operacyjnym 3.2. <i>Utworzyć atrakcyjne warunki zamieszkania</i>; • cel szczegółowy Strategii MOF Staszowa <i>Wysoka jakość i dostępność usług publicznych</i> jest spójny z celem operacyjnym Strategii 2.2. <i>Utworzyć atrakcyjną ofertę zagospodarowania czasu wolnego</i>. W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, w Strategii MOF Staszowa sformułowano wizję, misję, dwa cele strategiczne i dla każdego z nich dwa cele szczegółowe. Do celów strategicznych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, w ramach których będą realizowane zadania. W ramach Strategii wyznaczono 3 projekty strategiczne, które są priorytetowe i planowane do realizacji w pierwszej kolejności. Natomiast pozostałe 5 projektów są projektami komplementarnymi, realizującymi cele i założenia wskazane w dokumencie. Projekty te przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zmniejszą bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał. Projekty strategiczne mają zarówno charakter inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny. Odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Projekty planowane do realizacji w ramach przedmiotowego dokumentu są komplementarne do projektów przedstawionych w Strategii Rozwoju MOF Staszowa.
11.	<i>Lokalna Grupa Działania „Białe Ługi”</i> <i>Lokalna Strategia Rozwoju</i>	LSR jest dokumentem strategicznym określającym kierunki rozwoju obszaru LGD, który obejmuje gminy miejsko-wiejskie: Staszów, Chmielnik, Daleszyce, Pierzchnica i Szydłów oraz gminy wiejskie: Bogoria i Raków. LSR zakłada działania wspierające rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, wzmocnienie rozwoju społecznego oraz stworzenie przyjaznych przestrzeni do wspólnej integracji. W dokumencie określono cele, których realizacja przyczyni się do równego rozwoju gmin: – Cel 1. <i>Poprawa jakości życia mieszkańców</i>; – Cel 2. <i>Wykorzystanie lokalnych zasobów turystycznych i kulturowych</i>; – Cel 3. <i>Inteligentne społeczeństwo</i>. W cele te wpisują się założenia przedmiotowej Strategii, w szczególności w zakresie wspierania edukacji i wzmocniania kompetencji mieszkańców oraz rozwój infrastruktury publicznej.
12.	<i>Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla MOF Staszowa na lata 2022–2030</i>	<i>Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla MOF Staszowa na lata 2022–2030</i> skupia się na potrzebach mieszkańców całego MOF, nie tylko w zakresie infrastruktury transportowej, ale także w zakresie jakości życia, bezpieczeństwa oraz dostępności komunikacyjnej miejsc pracy, nauki, usług i wypoczynku. Plan określa 5 celów strategicznych: <i>Rozwój innowacyjnego transportu publicznego,</i> <i>Wzrost udziału rowerów w ruchu drogowym,</i> <i>Rozbudowa infrastruktury pieszej,</i> <i>Funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni miejskiej i gminnej,</i> <i>Wzrost udziału kolei w transporcie towarów i osób.</i> Dla celów strategicznych zostały określone zadania. Te, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035</i>, to: <i>Budowa bezpiecznych ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą; Budowa i modernizacja ciągów pieszych; Wymiana oświetlenia na energooszczędne.</i>

Źródło: Opracowanie własne

4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju

W dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 z późn. zm.), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii. Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym.

Ustawodawca jasno określił elementy strategii rozwoju gminy. Są wśród nich takie, które nie występowały w dotychczasowych strategiach:

1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej;
2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
3. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań;
4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.

Przestrzeń stanowi kluczowy zasób, dlatego ujęcie przestrzenne interwencji planowanych w sferze gospodarczej lub społecznej ma priorytetowe znaczenie dla rozwoju. W przestrzeni przebiegają lub na nią oddziałują wszystkie procesy społeczne, gospodarcze, przyrodnicze. Z jednej strony stanowi więc uwarunkowanie rozwoju, z drugiej jednak podlega licznym zmianom, które wynikają z prowadzonych działań. Oddziaływanie człowieka na przestrzeń, kształtowanie jej w sposób planowy lub mimowolny, wpływa na warunki życia i gospodarowania, a także warunkuje życie przyszłych pokoleń. Człowiek, niezależnie od miejsca zamieszkania, właśnie na danym terytorium doświadcza występujących tam procesów. Konsekwencją niewłaściwie zaprogramowanych i realizowanych działań rozwojowych mogą być różnego rodzaju konflikty przestrzenne, których wyeliminowanie może okazać się trudniejsze w momencie, kiedy już zaistnieją. Dlatego tak istotne jest zwrócenie uwagi na aspekty przestrzenne przy przygotowywaniu zarówno dokumentów strategicznych, jak i wdrożeniowych. Przestrzeń powinna być traktowana nie tylko jako oczywiste uwarunkowanie dla rozwoju sfery społecznej i gospodarczej, ale jako kluczowa wartość publiczna. Jest ona podstawą do formułowania celów rozwojowych z uwzględnieniem interesu publicznego, w tym ładu przestrzennego.

Niniejsza Strategia zapewnia koordynację przestrzenną wszelkich planowanych działań w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym.

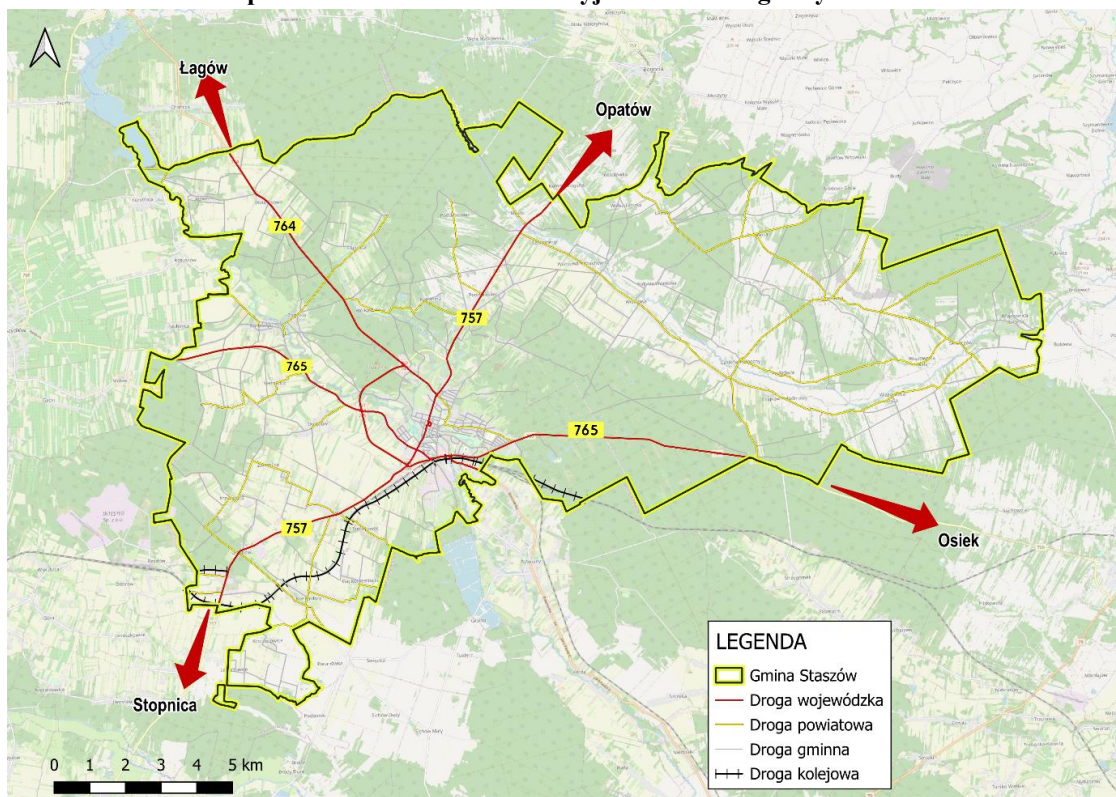
4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Staszów wynika głównie z jej położenia geograficznego, środowiska naturalnego, a także otoczenia i powiązań z jednostkami sąsiednimi.

Gmina Staszów jest gminą miejsko-wiejską położoną w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie staszowskim, na pograniczu Gór Świętokrzyskich, Sandomierszczyzny i Ponidzia. Gmina graniczy z gminami: Bogoria, Szydłów, Tuczępy, Rytwiany, Osiek, Raków oraz Klimontów. Przez gminę przebiegają trzy drogi wojewódzkie: 764 (Kielce – Staszów – Tuszów Narodowy), 757 (Opatów–Staszów–Stopnica) i 765 (Chmielnik–Staszów–Osiek). Pozostałą część dróg na terenie gminy stanowią drogi gminne i powiatowe – nie przebiegają żadne drogi krajowe. Przez teren gminy przebiegają linie kolejowe: nr 65 (Linia Hutnicza Szerokotorowa relacji granica państwa – Hrubieszów – Sławków Południowy) oraz nr 70 (jednotorowa, relacji Włoszczowice–Chmielów), natomiast nie ma czynnej stacji kolejowej (nie są realizowane pasażerskie połączenia kolejowe, ruch pasażerski zawieszono w 2013 r.)²⁸.

Najbliżej położone miasta, do których dojazd zajmuje poniżej godziny, to: Mielec, Tarnobrzeg oraz Kielce – stolica województwa świętokrzyskiego. W ciągu 1,5 godziny można dojechać do Rzeszowa, z kolei podróż do Lublina i Krakowa zajmuje ok. 2 godzin. Na mapie 1. została przedstawiona sieć komunikacyjna gminy, natomiast na mapie 2. – czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich.

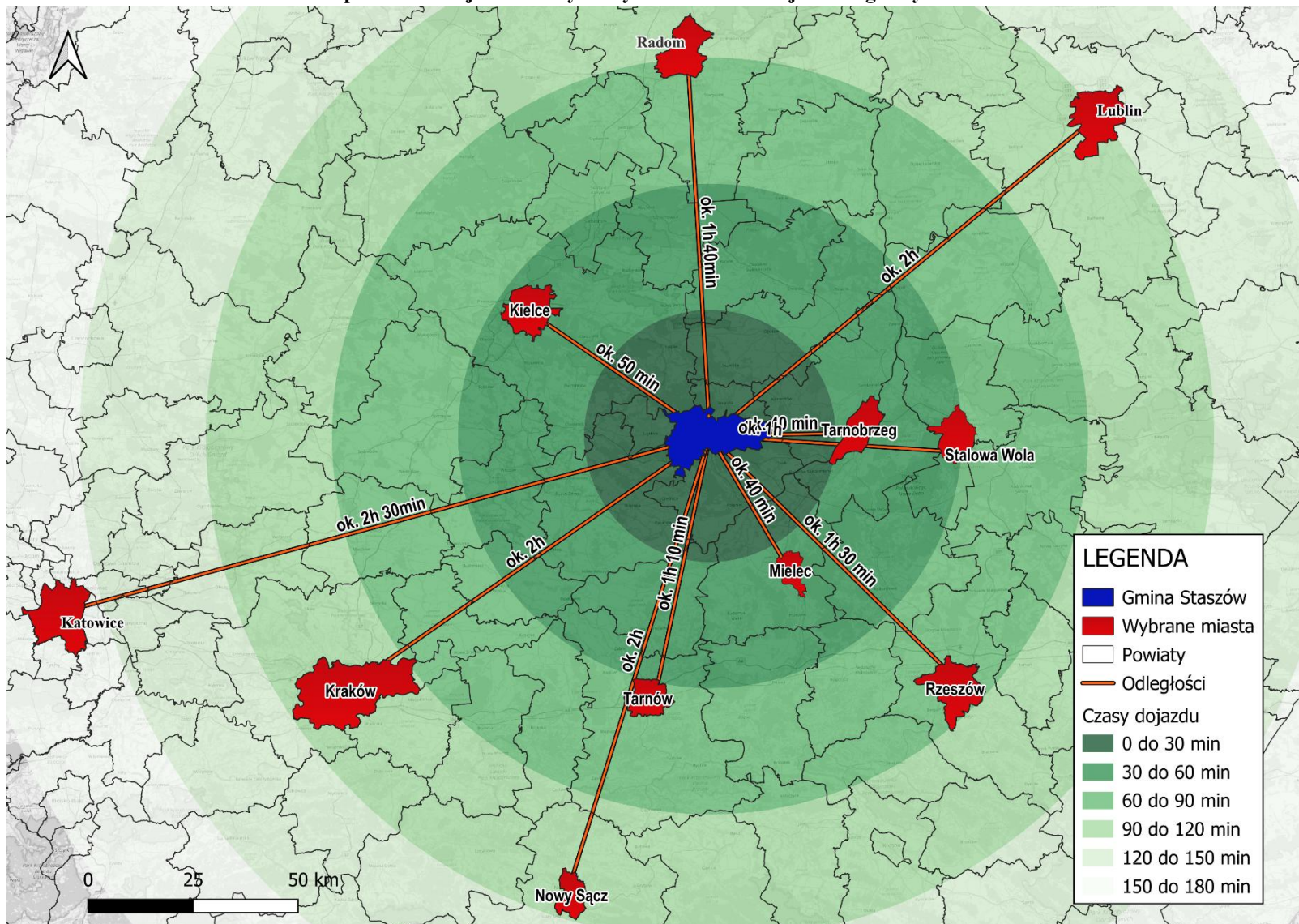
Mapa 1. Główna sieć komunikacyjna na terenie gminy Staszów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

²⁸ Atlas Kolejowy, atlaskolejowy.net/pl/swietokrzyskie, inf. z dnia 26.03.2025 r.

Mapa 2. Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z gminy Staszów

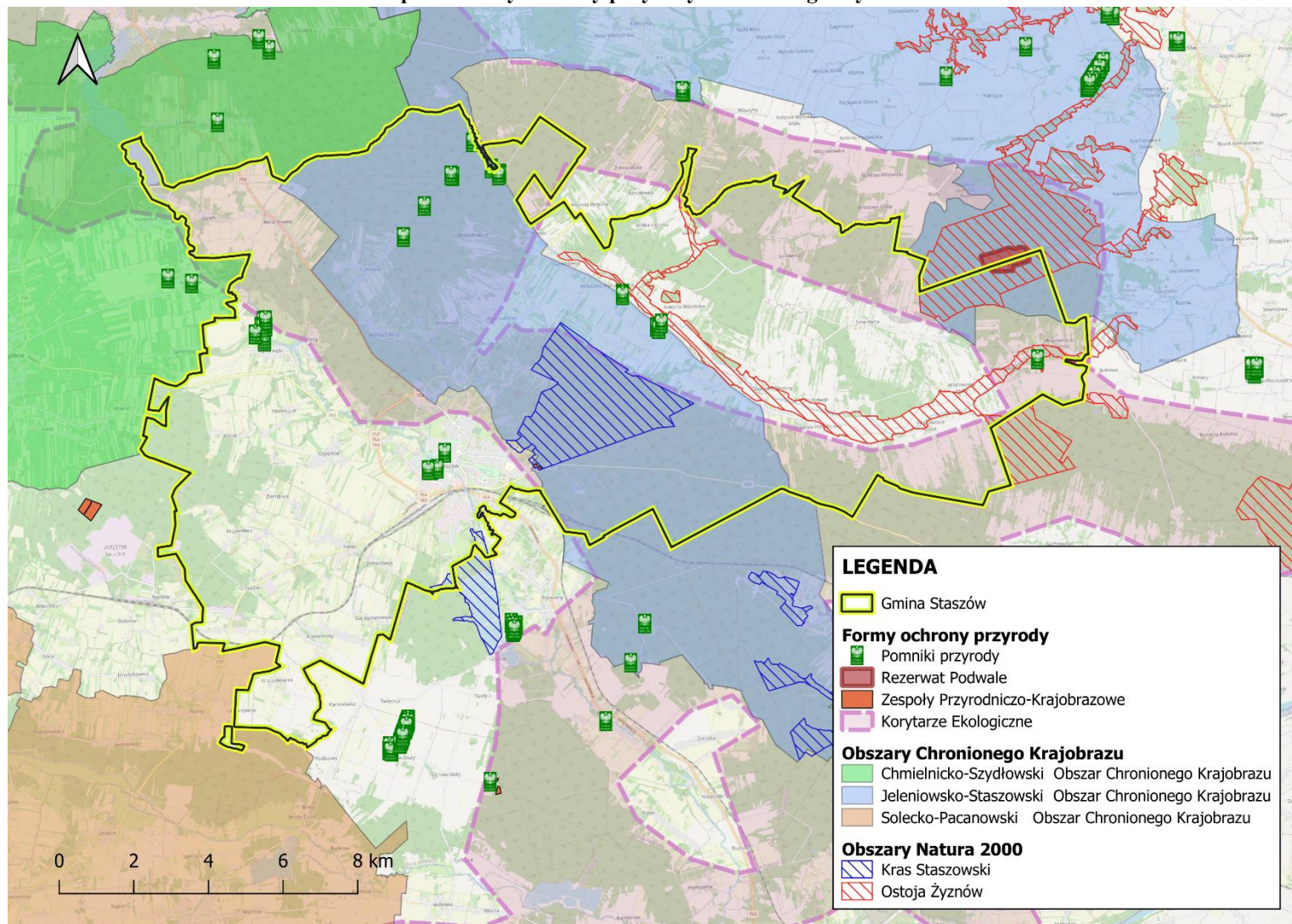
Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego obszar gminy Staszów położony jest w prowincji Wyżyny Polskie, w podprowincji Wyżyna Małopolska, makroregionie Niecka Nidziańska, w mezoregionie Niecka Połaniecka oraz częściowo Pogórze Szydłowskie. Jest to obszar wysoczyzny plejstoceniowej, przecinanej dolinami rzek Czarnej Staszowskiej i Wschodniej oraz ich dopływów. Krawędzie dolin mają spadki od 5 do 25%. Rzeźbę terenu ponadto urozmaicają lokalne niewysokie wzniesienia, sięgające do 15 m ponad poziom wysoczyzny.

Grunty leśne zajmują 37,6% obszaru gminy, z czego 29,18% to lasy publiczne. Użytki rolne zajmują 52% powierzchni, a tereny osiedlowe i zurbanizowane 10%. Natomiast formy ochrony przyrody w gminie Staszów stanowią 33,3% jej powierzchni i są to: Jeleniowski-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000 Kras Staszowski i Ostoja Żywnów, a także Rezerwat „Podwale”, zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Golejów”. Na terenie gminy Staszów ustanowionych zostało także 45 pomników przyrody, są to przede wszystkim drzewa, ale też głązy narzutowe i źródło²⁹. Przez teren gminy przebiega korytarz ekologiczny Góry Świętokrzyskie – Dolina Wisły. Lokalizację form ochrony przyrody przedstawiono na mapie 3.

²⁹ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

Mapa 3. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Staszów

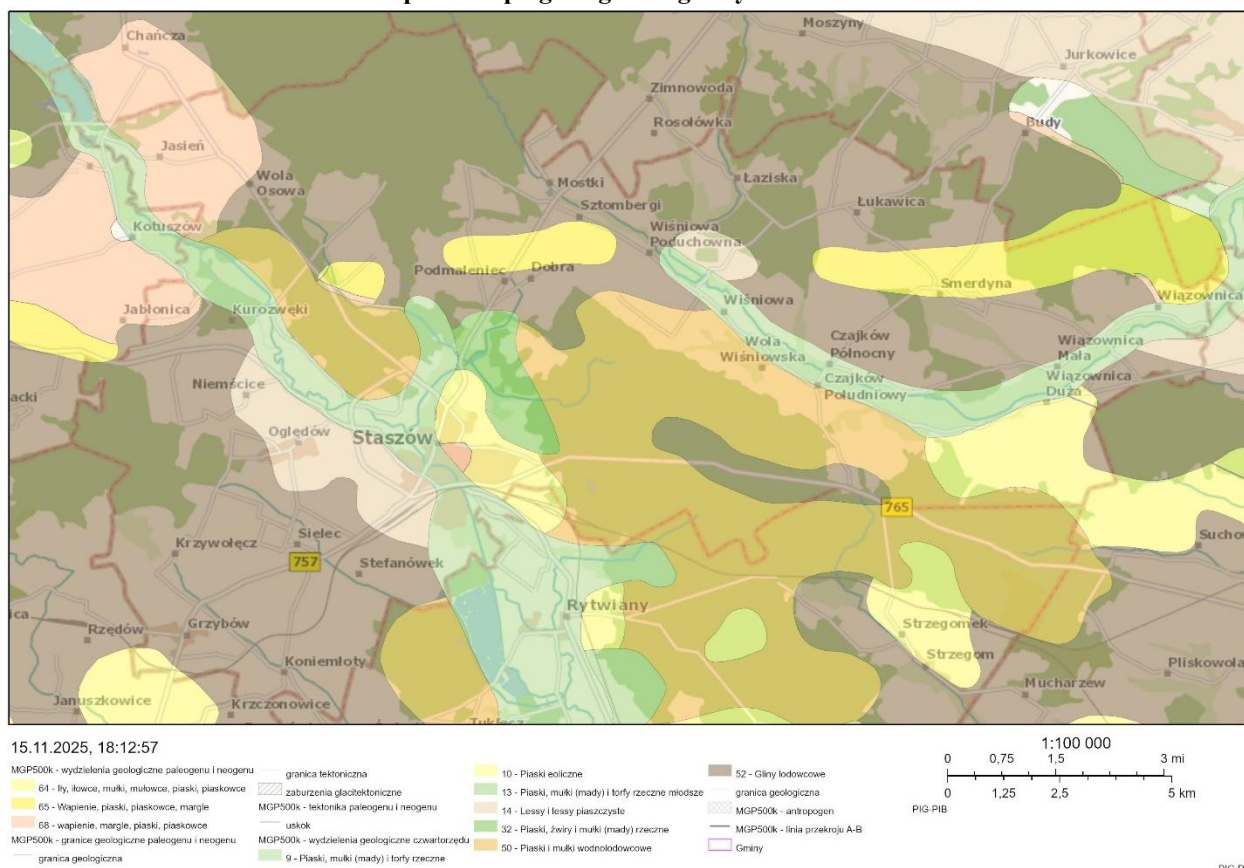

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Przeważającymi wydzieleniami geologicznymi są gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe, w niewielkiej części występują również piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły. Na mapie 4 przedstawiono budowę geologiczną gminy. Według informacji zawartych na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego, na obszarze gminy Staszów występują kopaliny piasku i żwiru – złoża o nazwie Kurozwęki (rozpoznane szczegółowo), Pocieszka (rozpoznane szczegółowo), Pocieszka I (złoża o zasobach prognostycznych) i Zagrody (rozpoznane szczegółowo), kamienie łamane i biologiczne – złoża o nazwie Smerdyna (zagospodarowane), Smerdyna I (rozpoznane szczegółowo) oraz Sztombergi, a także surowce ilaste ceramiki budowlanej – złoża o nazwie Wierzbie (rozpoznane wstępnie)³⁰.

Na obszarze wiejskim gminy Staszów występują utrudnione warunki gospodarowania – miejscowości te zostały zakwalifikowane jako ONW z ograniczeniami naturalnymi (obszary nizinne 1 i 2)³¹. Na terenie gminy dominują gleby o jakości średniej i słabej, gleby IV–VI klasy zajmują 89% powierzchni gruntów rolnych³².

Mapa 4. Mapa geologiczna gminy Staszów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych ze strony Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowy Instytut Badawczy, geologia.pgi.gov.pl

Gmina Staszów składa się z 35 sołectw oraz miasta Staszów, które jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym. Wynika to z jego funkcji

³⁰ Centralna Baza Danych Geologicznych, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, baza.pgi.gov.pl

³¹ Strona Internetowa Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, onw.iung.pulawy.pl/mapa

³² Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Staszów.

centrotwórczej i ponadlokalnej. Na terenach wiejskich występuje głównie zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa zlokalizowana wzdłuż ciągów komunikacyjnych, a miejscami o znacznym rozproszeniu, w otwartej przestrzeni rolniczej i pod lasem. Natomiast na terenach miejskich występuje zabudowa jednorodzinna i wielorodzinna w postaci bloków wielkopłytowych, a także zabudowa pierzejowa w okolicach rynku, gdzie na parterze prowadzone są usługi, zaś na piętrach znajdują się mieszkania. Ponadto w zachodniej części miasta, wzdłuż linii kolejowej oraz w południowej części miasta, za torami kolejowymi, rozwinięta jest zabudowa produkcyjna. Na obszarze wiejskim zabudowa produkcyjna znajduje się m.in. w miejscowości Grzybów, gdzie zlokalizowane są zakłady chemiczne. Na tym terenie jest również wyznaczona Specjalna Strefa Ekonomiczna. Na obszarze gminy można również wyróżnić tereny usługowe, które głównie skoncentrowane są w mieście, gdzie mieszczą się obiekty użyteczności publicznej oraz lokale usługowe, w tym galerie handlowe, natomiast na obszarze wiejskim tereny usługowe nie obejmują znacznej części terenów zagospodarowania i również obejmują budynki użyteczności publicznej oraz lokale usługowe. Zarówno na obszarach wiejskich jak i w samym mieście znajdują się tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, w mieście to głównie parki miejskie, skwery oraz ogródki działkowe. W granicach miasta ok. 3 km od centrum zlokalizowane są Lasy Golejowskie, w których znajduje się kompleks jezior i oczek wodnych. Uważa się, iż jeziora są zbiornikami wtórnymi powstałymi w wyniku eksploatacji z lejów zapadliskowych złóż torfu. Jeziora są pod oddziaływaniem roślinności zbiorowisk torfowisk niskich, przejściowych oraz wysokich. Jeziora mają stosunkowo czystą wodę z niewielką domieszką związków siarki, którym przypisuje się właściwości przeciwrheumatyczne³³.

W gminie są również tereny przeznaczone pod cmentarze, których jest 5, są zlokalizowane w miejscowościach Staszów, Kurozwęki, Koniełoty, Wiśniowa i Wiązownica Kolonia.

W mieście Staszów warty uwagi jest teren zabytkowego Rynku wraz z jego otoczeniem, stanowiący ogólnodostępną przestrzeń publiczną o znaczeniu społecznym i gospodarczym. W centrum znajduje się wybudowany w 1738 r. Ratusz. Dookoła przestrzeni Rynku zlokalizowana jest historyczna zabudowa mieszkaniowa, kulturowa i handlowo-usługowa. Kamienice wokół Rynku pochodzą z XVIII wieku i posiadają charakterystyczne arkadowe bramy. Również na terenach wiejskich znajdują się obiekty zabytkowe, m.in. zespoły pałacowe zlokalizowane w Kurozwękach oraz Wiśniowej.

Biorąc pod uwagę infrastrukturę techniczną, to w każdej miejscowości gminnej znajduje się wodociąg, natomiast sieć kanalizacyjna jest mniej rozwinięta, ale sukcesywnie rozbudowywana. Z sieci gazowej (gaz ziemny) korzystają mieszkańcy gospodarstw indywidualnych. Ponadto w gminie znajduje się sieć ciepłownicza, ale nie stanowi głównego źródła ciepła i zaopatruje w ciepło tylko mieszkańców miasta.

Przez teren gminy przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia znajdujące się w zarządzie PGE Dystrybucja S.A.:

- linia 110 kV relacji Staszów–Grzybów o długości na terenie gminy około 8 km;
- linia 110 kV relacji Połaniec–Staszów o długości na terenie gminy około 7,6 km;

³³ Projekt budowlany na wykonanie zabudowy źródła „Pocieszka” na terenie Leśnictwa Golejów, grudzień 2010 r.

- linia 110 kV relacji Grzybów – CS2;
- linia 110 kV relacji Grzybów CS2 Promień.

Ponadto przez teren gminy przebiegają linie elektroenergetyczne najwyższych napięć znajdujące się w zarządzie Polskich Sieci Elektroenergetycznych:

- linia 220 kV relacji Połaniec–Radkowice;
- linia 400 kV relacji Połaniec–Kielce.

Na terenie gminy zlokalizowane są również sieci średniego napięcia, w tym 154,8 km sieci napowietrznych oraz 45,3 km sieci kablowej, a także sieci niskiego napięcia, w tym 280,8 km sieci napowietrznych i 71,4 km sieci kablowych. Również znajdują się stacje elektroenergetyczne 110/15 kV (GPZ) Staszów oraz 110/30/15 kV (GPZ) Grzybów. Na terenie gminy zlokalizowane są także elektrownie wodne w Staszowie (3 GW i 0,030 MW), Kurozwękach (1 GW i 0,076 MW), Mostkach (0,52 GW), Jasieniu (34,17 GW, 30,3 GW, 0,160 MW).

Celem Strategii jest wskazanie przyszłych kierunków rozwoju gminy, a działania zaplanowane w ramach jej realizacji mają przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców. Planowanie dalszego rozwoju gminy opiera się na potrzebach jej mieszkańców oraz na uwarunkowaniach przestrzennych danego obszaru. Biorąc pod uwagę uwarunkowania gminy wynikające z jej położenia oraz zwiększającej się liczby ludności, głównym kierunkiem rozwojowym gminy powinno być wzmacnianie funkcji osiedleńczej poprzez zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych na wysokim poziomie, bezpiecznych przestrzeni, w tym do aktywnego wypoczynku oraz rekreacji, a także poprzez dalszy rozwój gospodarczy przy jednoczesnej dbałości o środowisko naturalne oraz ład przestrzenny.

Polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju gminy Staszów przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenu dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego obszaru, jest jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed gminą w najbliższych latach. Interwencja polityki przestrzennej ukierunkowana będzie na zwiększenie integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej, rozwój rynku pracy poprzez wspieranie przedsiębiorczości oraz rozwój funkcji gospodarczych o ponadlokalnym obszarze oddziaływania. Ważnym aspektem tworzenia miejsca atrakcyjnego do zamieszkania będzie rozwijanie oferty wysokiej jakości usług publicznych świadczonych na obszarze. Jednym z najsilniejszych atrybutów jakości życia jest dostępność do szeroko rozumianej infrastruktury komunalnej, w tym technicznej, dlatego również te działania i projekty strategiczne są w niniejszej Strategii akcentowane. Ważnym elementem rozwoju tego obszaru jest wspieranie aktywności i integracji mieszkańców, a więc tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych zawierających komponenty rekreacyjne. Istotne jest, aby takie przestrzenie kształtowane były na terenie gminy, przy jednoczesnym zachowaniu różnorodnych walorów historycznych i przyrodniczych.

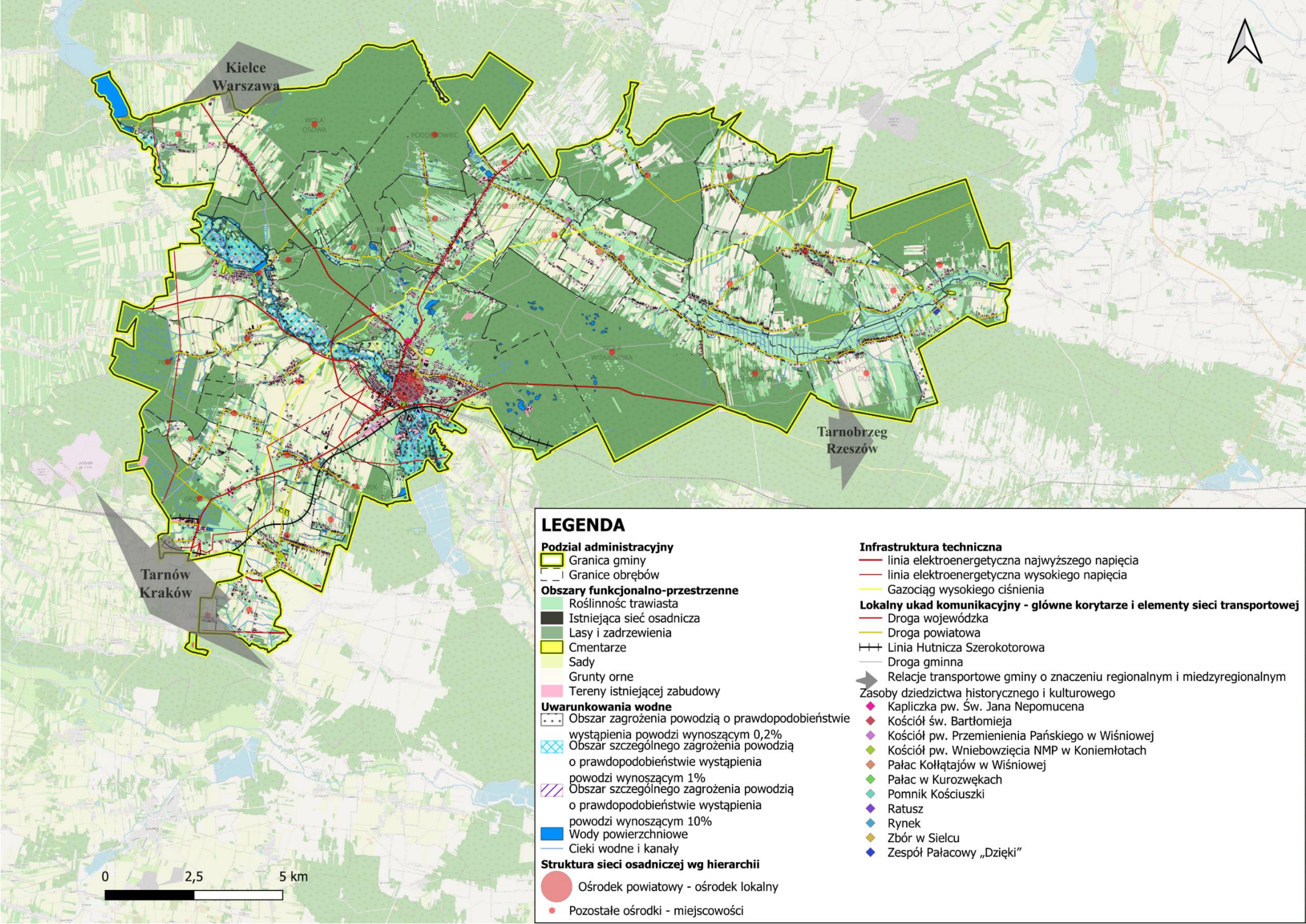
Gmina Staszów charakteryzuje się zróżnicowanym układem przestrzennym, co wiąże się z potrzebą kontrolowanego rozwoju terenów zabudowanych i zapobiegania rozpraszaniu się zabudowy.

Zgodnie z §3 ust. 10 *Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów* (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 z późn. zm.): „dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową (...), jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej określonymi w strategii rozwoju gminy (...)”.

Jak wykazano w Strategii, planowany na terenie gminy rozwój społeczny i gospodarczy spowoduje rozwój w wymiarze przestrzennym, w tym zwiększone zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową. Szereg czynników, takich jak: rosnąca liczba podmiotów gospodarczych, realizacja planowanych inwestycji i utworzenie nowych miejsc pracy, spowodują wzrost liczby mieszkańców gminy.

Na mapie 5 przedstawiono uwarunkowania gminy Staszów z wyszczególnieniem sieci osadniczej, sieci komunikacyjnej, pokrycia terenu, sieci wodnej oraz wybranych elementów dziedzictwa kulturowego i historycznego.

Mapa 5. Gmina Staszów – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych i portalów mapowych

Teren gminy pokrywa dość gęsta sieć rzeczna. Najdłuższymi rzekami są: Czarna (Czarna Staszowska) i Koprzywianka z jej największym dopływem Kacanką. Obie te rzeki, Czarna i Koprzywianka, są lewobrzeżnymi dopływami Wisły. Na obrzeżu gminy znajduje się zbiornik zaporowy Chańcza. Gmina położona jest na obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły, w obrębie JCWPd o kodach GW2000116 oraz GW2000115. Ponadto gminę Staszów obejmują również jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) obszaru dorzecza Wisły:

- RW200006217889 o nazwie Wschodnia;
- RW200006219469 o nazwie Kacanka;
- RW20000621789 o nazwie Czarna od zb. Chańcza do ujścia;
- RW200023217839 o nazwie Zb. Chańcza;
- RW200011219499 9 o nazwie Koprzywianka od Modlibórki do ujścia;
- RW200006219169 o nazwie Zawidzianka;
- RW200006219129 o nazwie Strzegomka.

Jednolite części wód powierzchniowych, tj. Wschodnia, Kacanka Czarna od zb. Chańcza do ujścia, Koprzywianka od Modlibórki do ujścia, Zb. Chańcza oraz Strzegomka, znajdujące się w granicach gminy, odznaczają się stanem ogólnym złym. Dla JCWP Zawidzianka brak jest danych w tym zakresie. Działania podstawowe zaplanowane dla JCWP, obejmujących teren gminy, to m.in.: realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (Czarna od zb. Chańcza do ujścia). Działania uzupełniające zaplanowane dla tych wód, to m.in.: aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP (Wschodnia, Kacanka, Czarna od zb. Chańcza do ujścia, Koprzywianka od Modlibórki do ujścia, Strzegomka), analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych (Kacanka, Koprzywianka od Modlibórki do ujścia).

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, teren gminy Staszów usytuowany jest niekorzystnie. Zgodnie z obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego, na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Czarna, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%). Ponadto na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obejmujące także tereny pomiędzy brzegiem rzeki Czarna a wałem przeciwpowodziowym oraz występują obszary zagrożone zalaniem, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%, a także obszary narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia zapory zbiornika Chańcza (na rzece Czarnej Staszowskiej) w wyniku przelania się wody przez korpus zapory w warunkach przejścia fali kontrolnej, o prawdopodobieństwie wystąpienia 0,01%, przy jednoczesnej awarii zasuw. Zagrożenie to występuje głównie w okresach letnich wezbrań spowodowanych deszczami frontalnymi lub deszczami nawalnymi. Najczęstszą porą występowania tego rodzaju wezbrań są miesiące czerwiec–wrzesień³⁴. Gmina Staszów

³⁴ Informatyczny System Osłony Kraju, Hydroportal Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, wody.isok.gov.pl

położona jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych numer 423, o nazwie Subzbiornik Staszów – trzeciorzędny zbiornik porowy (mapa 6.).

W *Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*³⁵ nie wskazano gminy Staszów jako terenu o najwyższym stopniu ryzyka powodziowego. Obszar Problemowy (OP) zlewni Czarnej Staszowskiej obejmuje niemalże całą rzekę Czarną Staszowską aż do ujścia do Wisły. Obejmuje on też dopływy, takie jak: Łagowica, Moczydlnica, Moczydłanka oraz rzeka Wschodnia. W tym Obszarze Problemowym wyznaczono dwa miejsca problemowe (Czarna – Staszów – Moczydlica – Rytwiany, Czarna – Zawada), które charakteryzują się szczególnie wysokim ryzykiem i to właśnie dla tych miejsc zaproponowano działania, które będą mogły ograniczyć to ryzyko powodziowe. Na liście działań dla Obszaru Dorzecza Wisły znalazły się działania przypisane do realizacji na terenie gminy Staszów:

- Koncepcja potencjalnych polderów na rzece Czarna Staszowska w km 27+000 – 30+000 w celu ochrony miasta Staszowa i miejscowości Rytwiany;
- Wdrożenie lokalnego systemu prognozowania monitoringu i ostrzeżeń/podniesienie poziomu ich jakości i wiarygodności na obszarze RW Górnej-Zachodniej Wisły;
- Budowa nowego wału na lewym brzegu rzeki Czarna Staszowska w km 21+400 – 24+000 w m. Staszów;
- Budowa nowego wału na lewym brzegu rzeki Czarna Staszowska w km 24+200 – 25+450 w m. Staszów;
- Budowa nowego wału na prawym brzegu rzeki Czarna Staszowska w km 21+950 – 25+200 w m. Staszów;
- Budowa nowego wału na prawym brzegu rzeki Czarna Staszowska w km 25+104 – 26+576 w m. Staszów;
- Budowa nowego muru na rzece Czarna Staszowska w km 25+600 – 26+053 wraz z podwyższeniem korpusu drogi w m. Staszów;
- Budowa regionalnego systemu prognozowania powodzi wraz z wdrożeniem algorytmów optymalizacji sterowania.

Zaplanowane do realizacji działania i projekty w Strategii, w ramach których konieczne będzie zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, nie będą stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi, naruszać planu zarządzania ryzykiem powodziowym, czy też utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Gmina Staszów znajduje się w obszarze, dla którego moduł zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych wynosi 50–100 m³/24 h/km² oraz 100–150 m³/24 h/km². Na zarządzanie ryzykiem suszy przełożenie mają wyniki zagrożenia występowania trzech z czterech typów suszy: rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. Gmina Staszów znajduje się w obszarze zaklasyfikowanym do I klasy zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych – słabo zagrożone, do II klasy zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych – umiarkowanie zagrożone, do III klasy zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych – silnie

³⁵ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2022 r. poz. 2739).

zagrożone oraz miejscami do IV klasy zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych – ekstremalnie zagrożone. W kontekście zagrożenia suszą hydrologiczną obszar gminy zakwalifikowano do klasy II – umiarkowanie zagrożone suszą oraz na niewielkim obszarze do klasy III – silnie zagrożone suszą. W zakresie zagrożenia suszą hydrogeologiczną w JCWPd obszar gminy zakwalifikowany został do klasy I – słabo zagrożone oraz do klasy II – umiarkowanie zagrożone. Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy to: słabo zagrożone suszą, umiarkowanie zagrożone suszą oraz tereny silnie zagrożone suszą.

Dla gminy Staszów znajdującej się w granicach zlewni JCWP: Wschodnia, Kacanka, Czarna od zb. Chańcza do ujścia, Zb. Chańcza, Koprzywianka od Modlibórki do ujścia, Zawidzianka, oraz Strzegomka, rekomenduje się wdrożenie działań, w tym: zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie nr 1), analiza możliwości zwiększenia retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji (działanie 6), budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych (działanie nr 10), przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie nr 24).

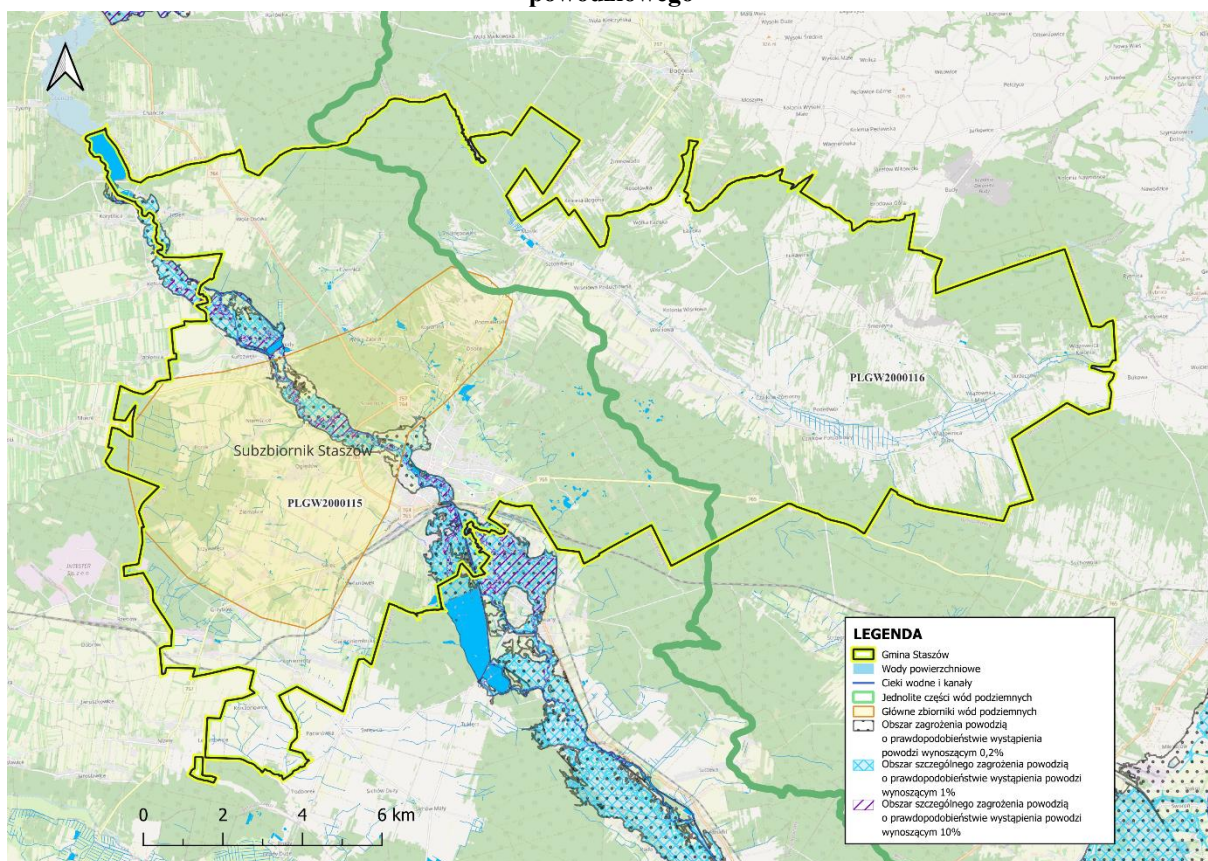
Kolejnym istotnym czynnikiem z punktu widzenia zagospodarowania przestrzennego są osuwiska, które należą do najniebezpieczniejszych i najczęściej występujących geozagrożeń na terenie Polski. Osuwiska są efektem ruchów masowych. Osuwanie, spełzywanie lub obrywanie powierzchniowych warstw skał, zwietrzliny oraz gleby – nazywane ruchami masowymi – powstają naturalnie lub na skutek działalności człowieka. Osuwiska są formą geologiczną przejawiającą się w rzeźbie terenu, powstałą w wyniku grawitacyjnego przemieszczenia wzdłuż powierzchni poślizgu, spływu lub oderwania materiału skalnego, w szczególności skał, zwietrzelin, gruntów i nasypów, powodują zniszczenia w infrastrukturze, uprawach, drzewostanie oraz ogólną degradację terenów objętych ruchami masowymi ziemi. Osuwiska stwarzają także zagrożenie dla życia ludzi oraz dla ich domów³⁶.

Na terenie gminy Staszów zlokalizowano osuwiska, zarówno na terenie miasta, jak i na obszarach wiejskich, w miejscowościach: Staszów, Wola Wiśniowska, Wiązownica-Kolonia, Jasień, a także tereny zagrożone ruchami masowymi (mapa 7.)³⁷.

³⁶ Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Centrum Geozagrożeń, pgi.gov.pl.

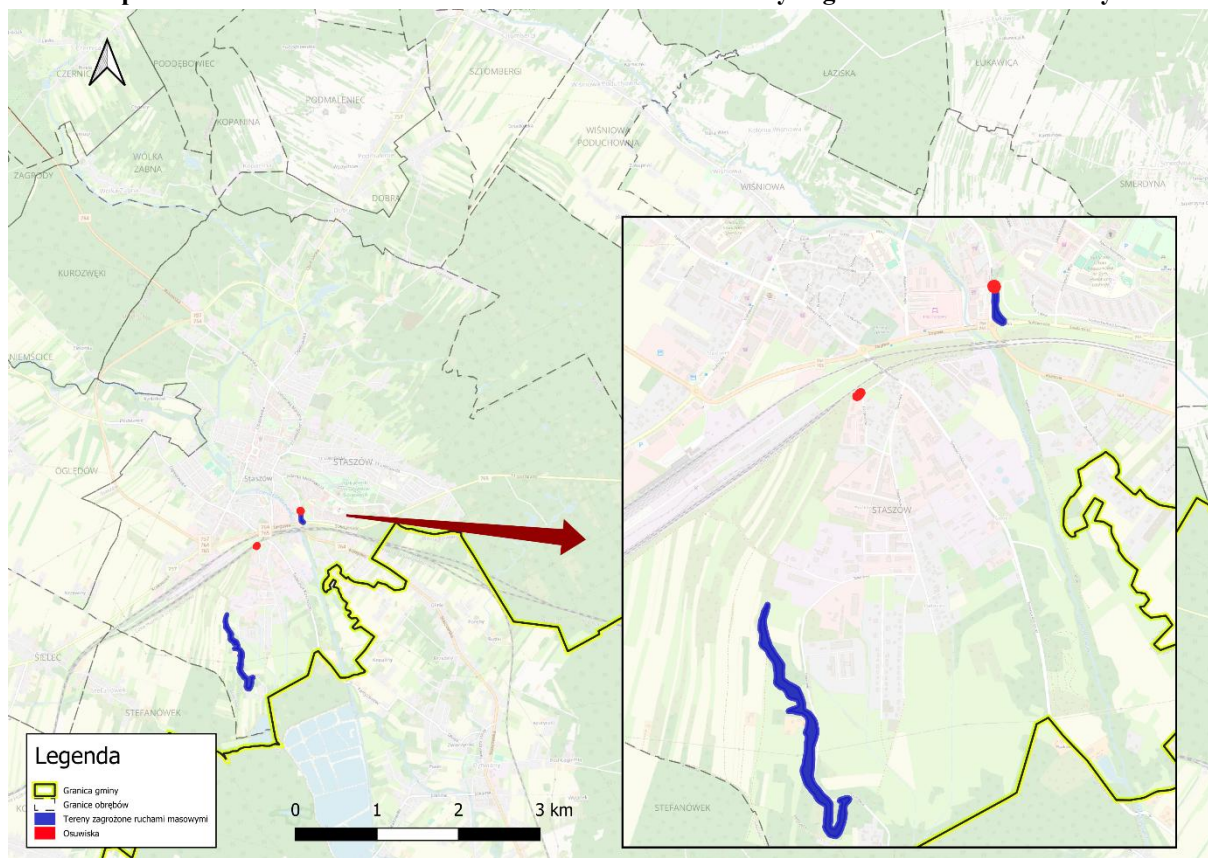
³⁷ jw.

Mapa 6. Gmina Staszów – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych i Hydroportalu, isok.gov.pl

Mapa 7. Gmina Staszów – rozmieszczenie osuwisk oraz tereny zagrożone ruchami masowymi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych geologia.pgi.gov.pl

Ustalenia i rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej gminy Staszów na najbliższe lata to m.in.:

- a) Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu:
- zachowanie i zwiększenie skuteczności ochrony terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz kształtowanie spójnego systemu obszarów chronionych i powiązań ekologicznych;
 - ochrona zasobów leśnych oraz rozwój trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
 - ochrona zasobów wodnych;
 - ochrona środowiska naturalnego, w tym ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych, polegająca na utrzymaniu dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów i odpowiednim ich gospodarowaniu;
 - prowadzenie działań zwiększających naturalną retencję wody;
 - instalacja odnawialnych źródeł energii i tworzenie infrastruktury umożliwiającej jej magazynowanie i wykorzystywanie na własne potrzeby;
 - zapobieganie zagrożeniom naturalnym m.in. osuwiska oraz minimalizowanie ich negatywnych skutków;
 - ochrona terenów rolnych i leśnych, terenów położonych wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszarów na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych przed zabudową

(wyjątkiem mogą być obiekty gospodarcze związane z gospodarką rolną lub leśną, niezbędne obiekty infrastruktury i urządzenia związane z regulacją i retencją wód oraz wyspecjalizowane urządzenia obsługi turystyki).

- b) Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:
- budowanie poczucia lokalnej tożsamości, pozytywnej identyfikacji i dumy z miejsca zamieszkania, opartych na wspólnym systemie wartości i zasobach kulturowych;
 - poprawa stanu technicznego oraz rewaloryzacja otoczenia obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków lub cechujących się wysoką wartością kulturową, ale nie objętych ochroną prawną, z zastosowaniem tradycyjnych materiałów oraz zachowaniem historycznej formy architektonicznej i urbanistycznej;
 - dokumentowanie, zachowanie, ochrona i propagowanie wartości dziedzictwa kulturowego;
 - rozwijanie sieci szlaków kulturowych, jako istotnego elementu spajającego zasoby kulturowe województwa;
 - rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych i innych założeń przestrzennych, w tym ruralistycznych, zarówno wpisanych do rejestru zabytków jak i pozostających poza nim.
- c) Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej:
- rozwój zabudowy w oparciu o istniejące i projektowane ciągi komunikacyjne z wyłączeniem terenów zlokalizowanych wzdłuż dróg tranzytowych, które powinny być chronione przed lokalizacją zabudowy niezwiązanej z potrzebami ruchu. Nowe inwestycje powinny być lokalizowane przede wszystkim w zasięgu terenów, na których już istnieje infrastruktura techniczna lub jest planowana do realizacji w najbliższych latach. Należy dążyć do zwartości zabudowy i ograniczania zabudowy rozproszonej;
 - kreowanie warunków zmierzających do poprawy jakości życia lokalnej społeczności;
 - odstąpienie od realizacji nowej zabudowy na obszarach zagrożonych ruchami masowymi – w sytuacji konieczności należy realizować ją jedynie po wykonaniu dokładnych badań geologiczno-inżynierskich;
 - uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią oraz na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi;
 - zwiększenie strefy przeznaczonej pod zabudowę jednorodzinną i wielorodzinną;
 - eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
 - rozwój idei miasta kompaktowego (15-minutowego): zapewnienie dostępu do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz znaczącej liczby miejsc pracy w zasięgu do kilkunastu minut dojścia pieszego / dojazdu rowerowego z miejsca zamieszkania;
 - pokrycie powierzchni gminy Planem Ogólnym;
 - zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych.

- d) Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.):
- przestrzeganie przepisów prawa, zapisów dokumentów planistycznych gminy oraz uwzględnianie uwarunkowań przestrzennych i środowiskowych gminy przy wyznaczaniu lokalizacji wielkopowierzchniowych obiektów handlowych.
- e) Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego:
- przestrzeganie przepisów prawa, zapisów dokumentów planistycznych gminy oraz uwzględnianie uwarunkowań przestrzennych i środowiskowych gminy przy wyznaczaniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.
- f) Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej:
- rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu. Należy również stopniowo zastępować napowietrzne linie energetyczne niskiego napięcia – kablowymi liniami podziemnymi;
 - ściśle połączenie rozwoju przestrzennego z:
 - rozbudową systemu transportu (sieć dróg publicznych, sieć dróg rowerowych, sieć transportu zbiorowego),
 - rozwojem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej,
 - systemem odbioru i wywozu odpadów (śmieci) z rozwojem selektywnej zbiórki, odpadów komunalnych,
 - dostarczaniem energii elektrycznej i gazu,
 - systemem łączności sieci internetowej;
 - rozwój usług wyższego rzędu dla teraźniejszych i przyszłych mieszkańców;
 - rozwój i modernizacja bazy usług publicznych;
 - rozwój ochrony zdrowia i opieki społecznej;
 - udostępnienie i wykreowanie funkcjonalnych i estetycznych terenów przestrzeni publicznej.
- g) Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW:
- przestrzeganie przepisów prawa, zapisów dokumentów planistycznych gminy oraz uwzględnianie uwarunkowań przestrzennych i środowiskowych gminy przy wyznaczaniu lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW;
 - w celu przeciwdziałania konfliktom społecznym, lokalizacja dużych instalacji OZE powinna być zgodna ze strefami wskazanymi w Planie Ogólnym, które domyślnie będą umożliwiały lokalizację OZE, bądź innymi strefami, które będą wprost umożliwiały lokalizację OZE.
- h) Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:
- lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.) oraz

Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 z późn. zm.).

- i) Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:
 - wykorzystanie na cele inwestycyjne terenów zdegradowanych i posiadających niską przydatność rolniczą;
 - przestrzeganie przepisów prawa w zakresie kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, w tym zachowanie wysokiej jakości gruntów rolnych i leśnych oraz ich efektywne wykorzystanie w produkcji.
- j) Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji:
 - wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie;
 - adaptacja i ponowne wykorzystanie terenów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej gminy Staszów realizowane są m.in. poprzez działania oraz projekty strategiczne wskazane w niniejszym dokumencie *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035*.

Należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należało studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP), które było dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, uwzględniającym uwarunkowania (czyli czynniki i ograniczenia) rozwoju przestrzennego. Obecnie jednak następuje gruntowna reforma obowiązującego od 2003 r. systemu planowania przestrzennego. Nowelizacja ustawy o planowaniu przestrzennym weszła w życie 24 września 2023 r. Jednym z najważniejszych rozwiązań reformy systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego jest uchylenie przepisów upoważniających do wydawania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – rolę studium w zakresie określenia ram polityki przestrzennej ma spełniać Strategia Rozwoju Gminy. Ogólny kierunek polityki przestrzennej przyjęty w Strategii będzie podlegał doprecyzowaniu i przełożeniu na konkretne normy dotyczące zagospodarowania przestrzennego w planie ogólnym (schemat zagospodarowania przestrzeni), a następnie w ramach rozstrzygnięć podejmowanych w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy. Obecnie na terenie gminy obowiązuje *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Staszów* przyjęte Uchwałą nr LXXI/577/2022 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 23 sierpnia 2022 r.³⁸. Zgodnie z nowymi wytycznymi, Studium będzie obowiązywało do czasu opracowania i uchwalenia przez gminę planu ogólnego, jednak nie później niż do 30 czerwca 2026 roku. Plan ogólny będzie stanowił akt prawa miejscowego. Gmina Staszów przystąpiła do sporządzenia planu ogólnego podejmując *Uchwałę Nr IX/69/2024 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 30 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Staszów*³⁹.

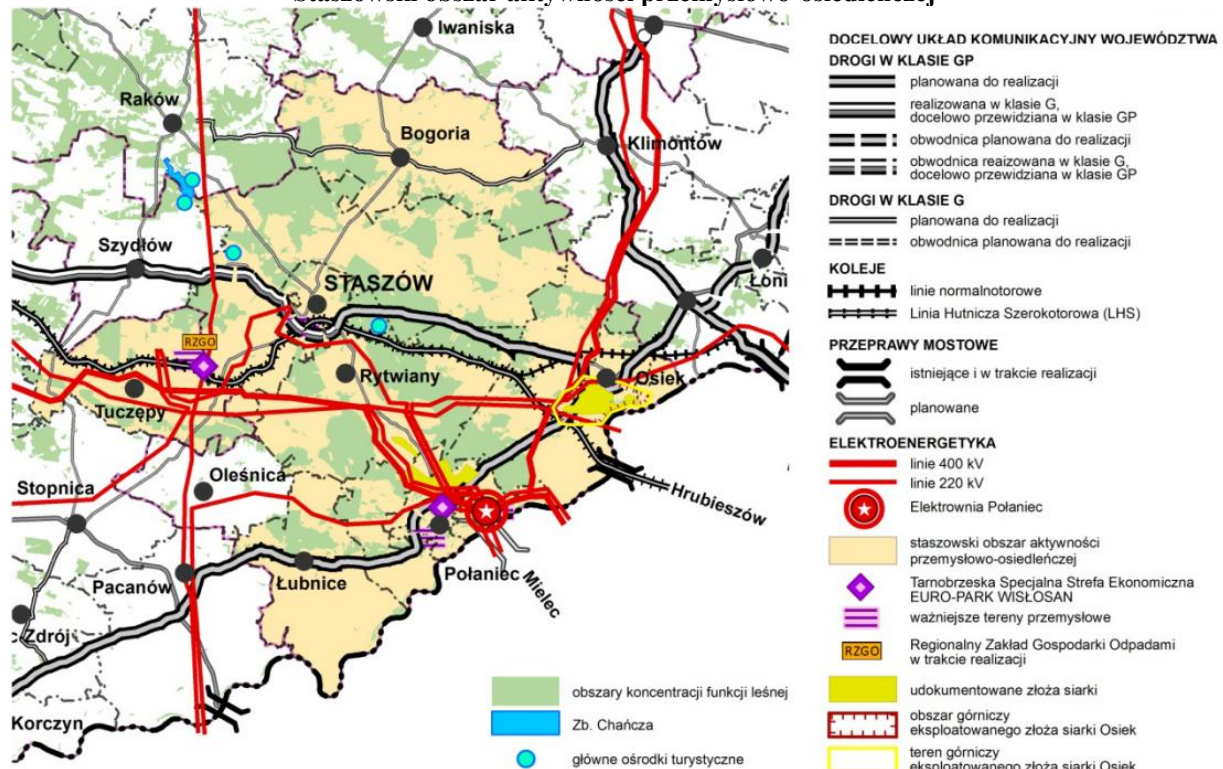
³⁸ Biuletyn Informacji Publicznej, bip.staszow.pl/pliki/2022/pozostale/UCHWALA_TEKST_RYSUNKI.pdf

³⁹ Biuletyn Informacji Publicznej, bip.staszow.pl/pliki/2024/uchwaly/IX/IX_69_2024.pdf

Podstawowym zaś narzędziem polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Udział powierzchni objętej miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego w powierzchni gminy ogółem wynosi 1,03%, a więc występują znaczne braki w tym zakresie.

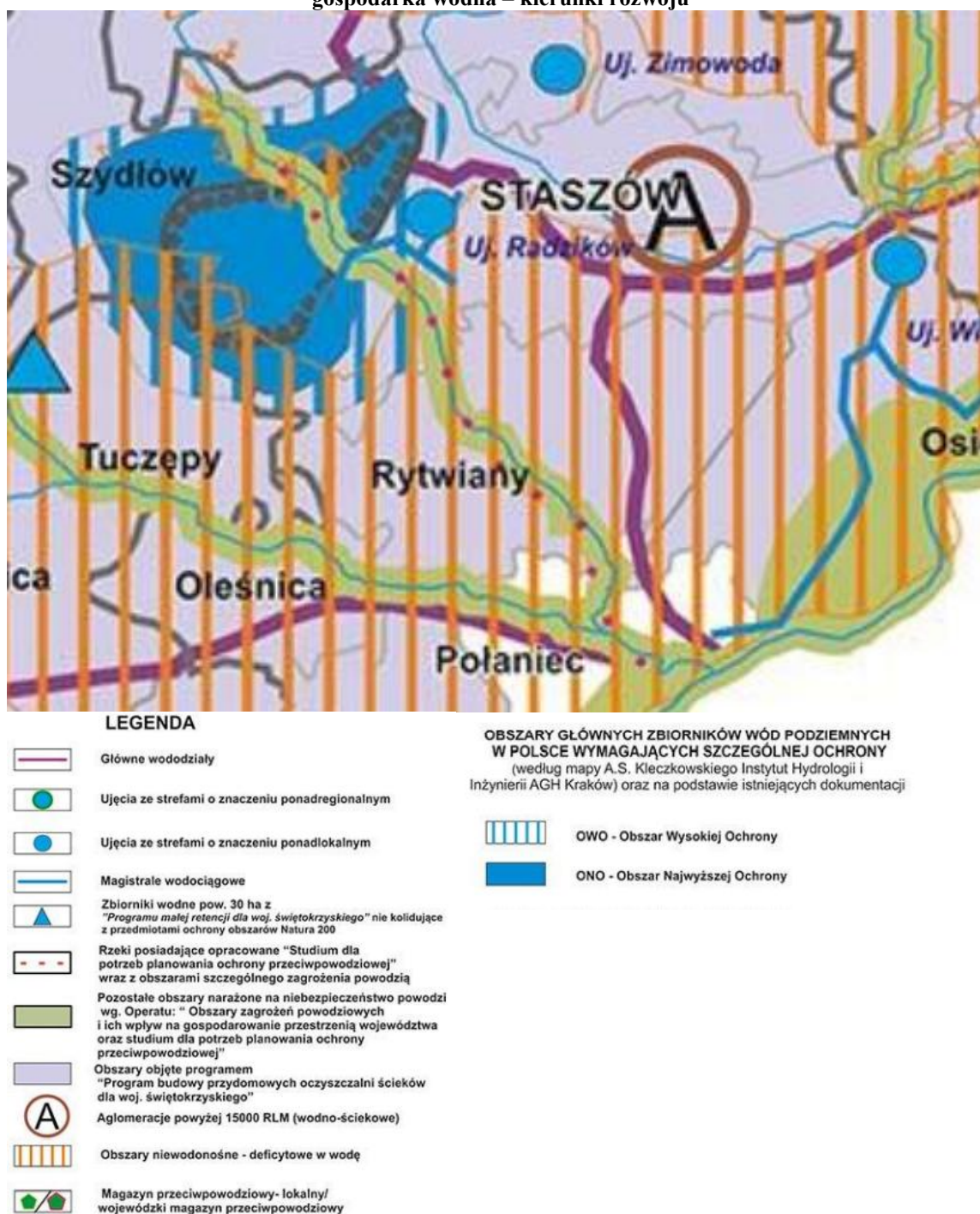
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy została przedstawiona za pomocą map uwarunkowań oraz modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej (mapy 8–13).

Mapa 8. Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – Staszowski obszar aktywności przemysłowo-osiedleńczej

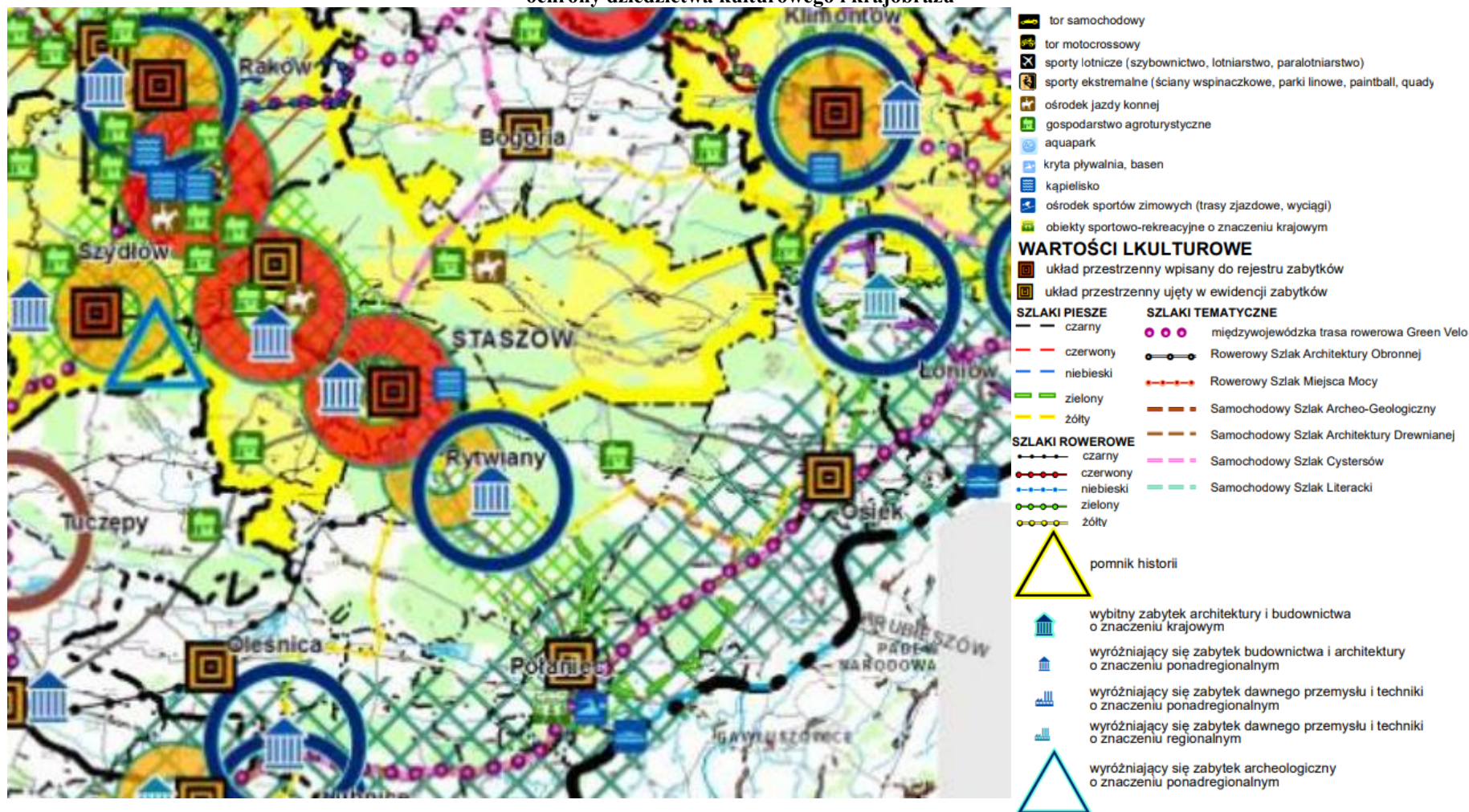
Źródło: Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r., str. 431

Mapa 9. Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – gospodarka wodna – kierunki rozwoju

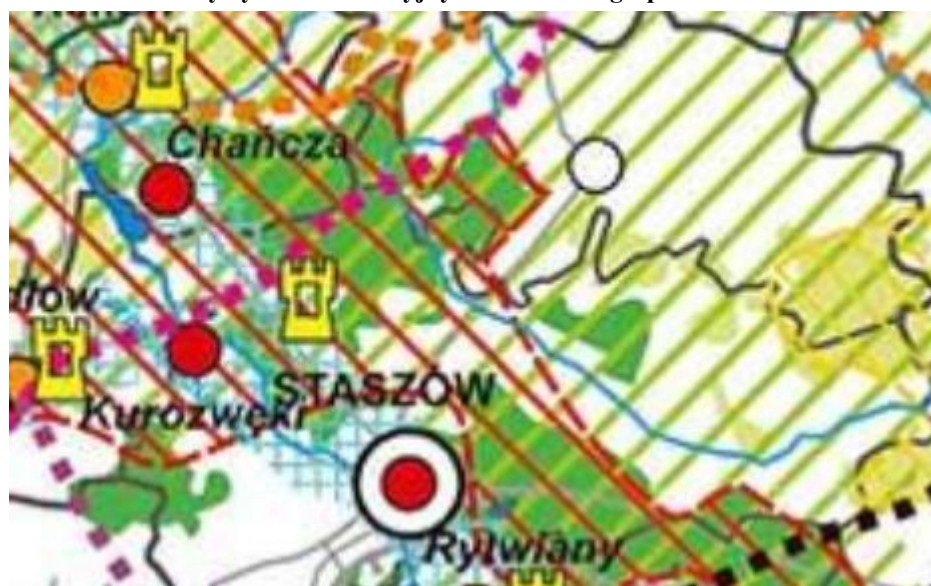
Źródło: Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r, str. 289

Mapa 10. Fragment mapy *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego* – kierunki rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu

Źródło: Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r, str. 452

Mapa 11. Fragment mapy *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – turystyczno-rekreacyjny* – kierunki zagospodarowania

LEGENDA

- Las
- Lasy ochronne wokół większych miast o szczególnym znaczeniu dla rekreacji
- Rzeka
- Zbiornik wodny
- Granica parku: narodowego i krajobrazowego
- Istniejący bądź kształtujący się rejon turystyczno-rekreacyjny
- Potencjalny rejon turystyczno-rekreacyjny
- Obszar predysponowany do rozwoju agroturystyki
- Zbiornik wodny objęty "Programem małej retencji dla woj. świętokrzyskiego" o pow. 30 ha i więcej, nie kolidujący z przedmiotami Natura 2000
- Wybrany zabytek architektury i budownictwa
- Obiekt proponowanego „Geoparku nad Kamienną”

Ośrodki turystyczno-rekreacyjne

- Istniejący i kształtujący się
- Ośrodek predysponowany

Ośrodki turystyczno-rekreacyjne

- Istniejący i kształtujący się
- Ośrodek predysponowany

Wybrane sanktuarium

Główne korytarze turystyczne o zwiększonym standardzie zagospodarowania przestrzeni turystycznej

- O standardzie krajowym
- O standardzie regionalnym

Proponowane szlaki turystyczne do upamiętnienia i oznakowania

- Historyczny Szlak Kościuszkowski
- Historyczny Szlak Piłsudskiego
- Historyczny Szlak Jagielloński
- Projektowana międzywojewódzka trasa rowerowa
- Projektowany nowy odcinek turystycznego szlaku kolejowego

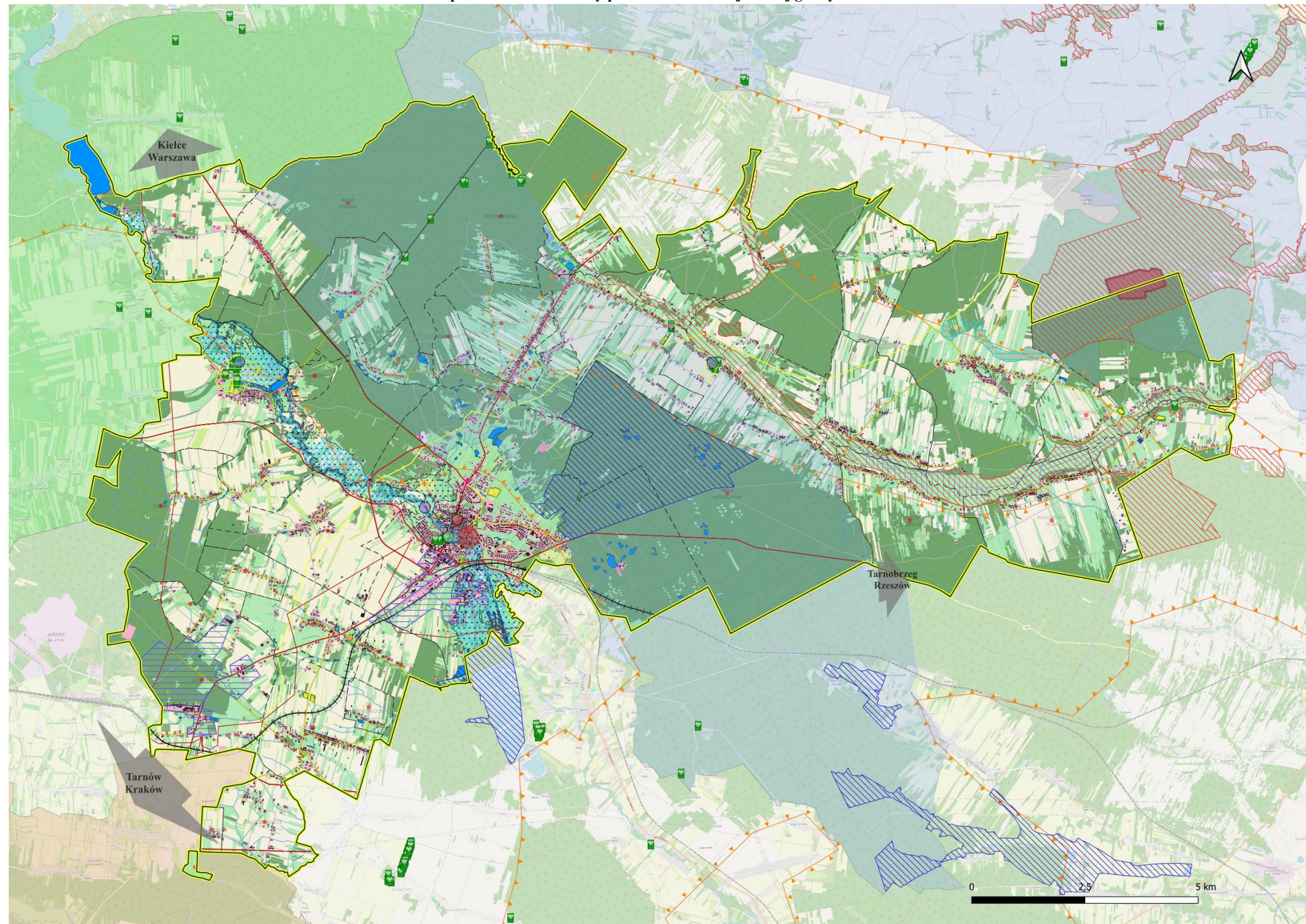
Źródło: Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r, str. 320

Mapa 12. Fragment mapy *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – regionalny system osadnictwa – kierunki rozwoju*

Źródło: Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r, str. 267

Mapa 13. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej gminy Staszów

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 1. Legenda do treści mapy Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej gminy Staszów

LEGENDA

Podział administracyjny

- Granica gminy
- Granice obrębów

Graficzne ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy

Wybrane elementy projektów strategicznych wynikających z kluczowych wniosków i rekomendacji w obszarze spoecznym, gospodarczym, przestrzenno-środowiskowym oraz z celów Strategii - schematyczne rozmieszczenie inwestycji

- Projekt strategiczny nr 1
- Projekt strategiczny nr 2
- Projekt strategiczny nr 3
- Projekt strategiczny nr 5

Obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju

- Obszar o potencjale rekreacyjnym
- Obszar o potencjale turystycznym
- Obszar sportu i rekreacji
- Obszary aktywności gospodarczej
- Przyzagrodowe kamieniołomy piaskowców i wapieni

Surowce naturalne

- KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE
- PIASKI I ŻWIRY
- SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ

System powiązań przyrodniczych - obszary szczególnie cenne przyrodniczo i krajobrazowo

- Pomniki przyrody
- Rezerwat Podwale
- Korytarze ekologiczne

Obszary Natura 2000

- Kras Staszowski
- Ostoja Żywnów

Obszary chronionego krajobrazu

- Chmielnicko-Szydłowski
- Jeleniowsko-Staszowski
- Solecko-Pacanowski

Struktura sieci osadniczej wg hierarchii

- Ośrodek powiatowy - ośrodek lokalny
- Pozostałe ośrodki

Uwarunkowania wodne

- Obszar zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym 0,2%
- Obszar szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym 1%
- Obszar szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym 10%
- Wody powierzchniowe
- Cieki wodne i kanały

Lokalny układ komunikacyjny - główne korytarze i elementy sieci transportowej

- Droga wojewódzka
- Droga powiatowa
- Droga gminna
- Linia Hutnicza Szerokotorowa
- Relacje transportowe gminy o znaczeniu regionalnym i międzyregionalnym

Infrastruktura techniczna

- linia elektroenergetyczna najwyższego napięcia
- linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia
- Gazociąg wysokiego ciśnienia

Zasoby dziedzictwa historycznego i kulturowego

- Kapliczka pw. Św. Jana Nepomucena
- Kościół św. Bartłomieja
- Kościół pw. Przemienienia Pańskiego w Wiśniowej
- Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Koniemłotach
- Pałac Kołłątajów w Wiśniowej
- Pałac w Kurozwękach
- Pomnik Kościuszki
- Ratusz
- Rynek
- Zbór w Sielcu
- Zespół Pałacowy „Dzięki”

Obszary funkcjonalno-przestrzenne

- Roślinność trawiasta
- Istniejąca sieć osadnicza
- Lasy i zadrzewienia
- Cmentarze
- Sady
- Grunty orne
- Tereny istniejącej zabudowy

Źródło: Opracowanie własne

4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

4.2.1 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Istotną częścią dokumentu jest Załącznik 1. *Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021–2027*. Gmina Staszów nie została wskazana na poziomie krajowym jako gmina zagrożona trwałą marginalizacją. Drugim istotnym załącznikiem dokumentu jest Załącznik 2. *Imienna lista 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, w którym została wskazana gmina Staszów jako miasta kryzysowe (silne powiększanie niekorzystnego dystansu, zła sytuacja społeczno-gospodarcza) – łącznie wskazano 139 miast.

Wśród OSI krajowych wyróżnionych w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* oraz uwzględnionych w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* znajdują się:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze;
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją;
- Polska Wschodnia.

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa – lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie – znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej (mapa 14).

Interwencje realizowane w ramach programu powinny być w szczególności skoncentrowane na poprawie warunków rozwoju przedsiębiorczości i tworzeniu trwałych i dobrych jakościowo miejsc pracy oraz poprawie atrakcyjności inwestycyjnej województw wschodniej Polski. Wpłynie to w efekcie na podniesienie konkurencyjności regionalnych gospodarek oraz długofalowe pobudzenie aktywności gospodarczej⁴⁰. Gmina Staszów z uwagi na położenie w województwie świętokrzyskim – wpisuje się w OSI Wschodnia Polska, wskazanym na poziomie krajowym.

⁴⁰ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*.

Mapa 14. Terytorialny zasięg programu Polska Wschodnia

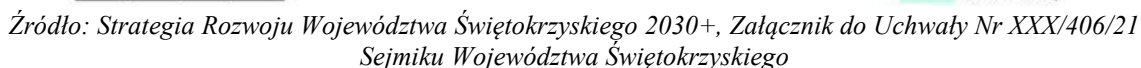

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ wyznacza następujące obszary strategicznej interwencji w województwie (mapa 15):

- obszary zagrożone trwałą marginalizacją – wynikające z SOR / KSRR 2030 (razem 40 gmin wskazanych w SOR / KSRR 2030);
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – 8 miast wskazanych w SOR / KSRR 2030;
- miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego (MOF OW) – Kielecki Obszar Funkcjonalny, wynikający z zapisów PZPWŚ (obejmuje miasto Kielce oraz 11 gmin podmiejskich);
- miejskie obszary funkcjonalne (MOF) miast średnich: MOF Miasta Północy, MOF Jędrzejowa, MOF Buska-Zdroju, MOF Staszowa oraz MOF Sandomierza;
- obszary o największym potencjale przyrodniczo-krajobrazowym: obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich (5 gmin) i obszar turystyczno-uzdrowiskowy (4 gminy), wynikające z zapisów PZPWŚ.

Gmina Staszów została zaliczona do dwóch: OSI Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Staszowa oraz OSI Dolina Wisły.

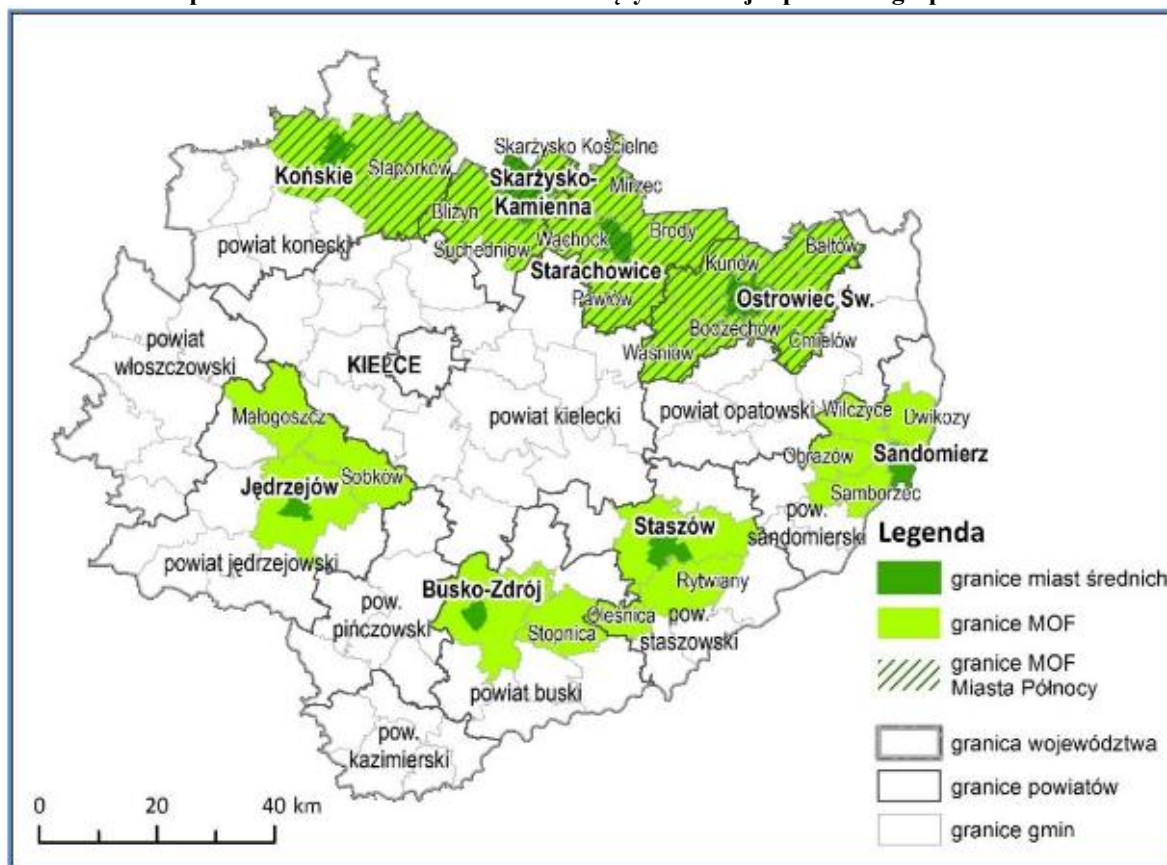
taszowa (mapa 16.):

obszar wiejski gminy
Rytwiany. W *Strategii*
ne skutki interwencji
w tym MOF Staszowa.

- kulturowego (w tym
 restrukturyzację lub
 będących pozostałością
 przeciwpowodziowym,
 nej;
 kowym;
 energii odnawialnej
 tnych oraz w zakresie
 eznaczonego do ruchu
 zeniu transportowemu,

- budowa partnerstw w ramach obszarów funkcjonalnych miast;
- podnoszenie standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, w tym rozwój sieci telekomunikacyjnych.

Mapa 16. OSI MOF Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, Załącznik do Uchwały Nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego

2. Obszar Strategicznej Interwencji Dolina Wisły (mapa 17.):

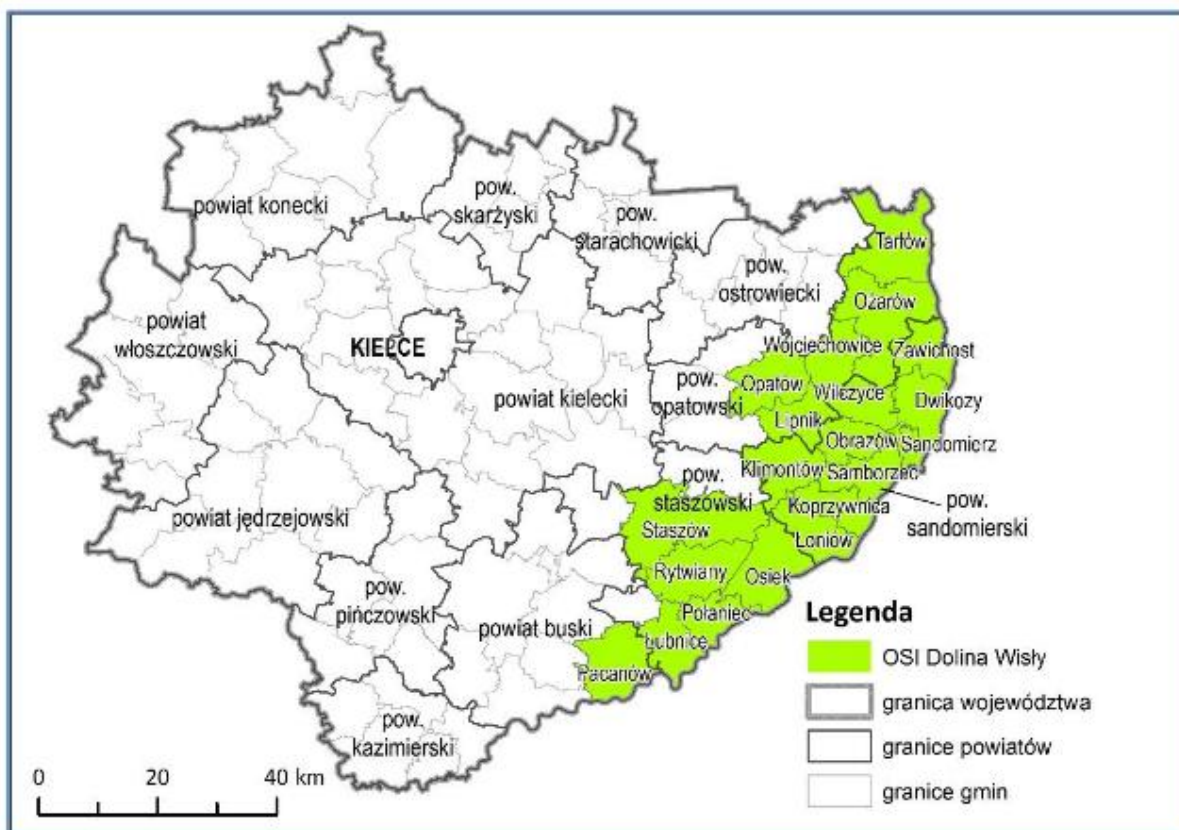
Gmina Staszów w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* została również wyznaczona wraz z gminami: Rytwiany, Sandomierz, Klimontów, Koprzywnica, Opatów, Osiek, Ożarów, Zawichost, Pacanów, Połaniec, Dwikozy, Lipnik, Łoniów, Łubnice, Obrazów, Samborzec, Tarłów, Wilczyce, Wojciechowice jako OSI Dolina Wisły. Gminy tego OSI łączy położenie w dolinie Wisły oraz jej dopływów: Czarnej, Koprzywianki i Opatówki. *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego* definiuje Dolinę Wisły jako specyficzny obszar problemowy o charakterze krajowym.

Oczekiwane skutki interwencji:

- rozwój inteligentnej specjalizacji regionu, tj. nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem sadownictwa i rolnictwa ekologicznego, w tym poprawa jakości produktów rolnych poprzez wspieranie innowacyjności i usług sieciowych w zakresie wykorzystania produktów rolniczych;
- wdrożenie praktycznego szkolnictwa zawodowego i współpracy pracodawców z pracownikami w ramach branż kluczowych dla obszaru OSI;

- rozwój przetwórstwa owoców i warzyw;
- zagospodarowanie stref i obszarów rozwoju przedsiębiorczości;
- rozwój turystyki w oparciu o zasoby kulturowe i przyrodnicze doliny Wisły, we współpracy z sąsiednimi regionami;
- rozwój systemów oczyszczania ścieków i odpadów komunalnych;
- utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i zachowanie bioróżnorodności, w tym siedlisk półnaturalnych;
- zabezpieczenie przed skutkami suszy, w tym dostosowanie rolnictwa do zmian klimatycznych;
- wdrożenie kompleksowego programu ochrony przeciwpowodziowej;
- rekultywacja obszarów przemysłowych w zagłębiu siarkowym;
- budowa tras i ścieżek rowerowych;
- wspieranie termomodernizacji zabudowy i wykorzystania energii odnawialnej w obiektach turystycznych i obiektach użyteczności publicznej;
- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych (w tym architektury regionalnej);
- wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia;
- rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki, sportu i rekreacji;
- rewitalizacja przestrzeni i budynków użyteczności publicznej;
- poprawa dostępności komunikacyjnej w tym rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego oraz transportu międzywojewódzkiego;
- poprawa dostępności do szerokopasmowego Internetu;
- zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy;
- rolnicze wykorzystanie wysokiej jakości gruntów rolnych, ochrona przed zmianą ich przeznaczenia;
- wspólne działania na rzecz promowania walorów obszaru OSI;
- poprawa dostępności do infrastruktury kultury i obiektów dziedzictwa kulturowego;
- koordynacja dokumentów planistycznych, programów ochrony i rozwoju;
- tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem sadownictwa sandomierskiego i produktów turystycznych;
- tworzenie grup producenckich;
- współpraca międzyregionalna z województwem lubelskim i podkarpackim.

Mapa 17. OSI Dolina Wisły

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, Załącznik do Uchwały Nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego

Należy zwrócić uwagę na to, że Staszów został zaliczony w ramach *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego* (PZPWŚ) do ośrodków lokalnych (w tym powiatowych). Dokument wskazuje, iż istotne będzie wsparcie rozwoju rynków pracy w ośrodkach lokalnych, w tym w Staszowie, dla zapewnienia ponadlokalnych standardów usług, który będzie wykraczał poza granice administracyjne powiatów i uzupełniał ofertę o usługi o standardzie subregionalnym. W dokumencie wskazano, iż wydzielono mniejszy obszar aktywności przemysłowo-osiedleńczej, obejmujący m.in. obszar funkcjonalny miasta Staszowa. Na tych terenach będą wzmacnianie powiązania funkcjonalne oraz rozwój nowych funkcji gospodarczych.

Gmina Staszów w ramach PZPWŚ została również zaliczona do jednego z głównych kierunków polityki przestrzennej w rejonach turystycznych, jakim jest Rejon Czarnej Staszowskiej, który obejmuje obszary położone pomiędzy Rakowem, Szydłowem i Staszowem. W rejonie Czarnej Staszowskiej występują duże możliwości rozwoju turystyki zarówno krótko, jak i długopobytowej. Warunki, szczególnie sprzyjające do rozwoju agroturystyki, występują na terenach przylegających do rzeki Czarnej Staszowskiej i w okolicach zbiorników wodnych, poza tym rejon ten jest predysponowany dla turystyki pobytowej, aktywnej i biernej. Centra turystyczno-rekreacyjne stanowią: Staszów (Golejów), Chańcza oraz Kurozwęki. Przy odpowiednich inwestycjach rangę centrów obsługujących turystów powinny osiągnąć: Szydłów, Rytwiany i Raków, a także Korytnica.

Priorytety polityki przestrzennej:

- wyznaczenie i zagospodarowanie stref wypoczynku weekendowego;
- rozbudowa i uatrakcyjnienie bazy turystycznej w strefach koncentracji ruchu pobyтового;
- wyznaczenie i oznakowanie kolejnych tras i ścieżek rowerowych oraz tras dla narciarstwa biegowego;
- zagospodarowanie pieszego szlaku turystycznego poprzez wyznaczenie miejsc do odpoczynku, oznakowanie atrakcji turystycznych itp.;
- dążenie do wyznakowania w terenie „Bursztynowego szlaku” – Greenway;
- szersze udostępnienie rekreacyjne lasów.

W kontekście obszarów strategicznej interwencji czy obszarów funkcjonalnych wyznaczanych na szczeblu ponadlokalnym, warto zwrócić uwagę, iż gmina Staszów wraz z gminami Chmielnik, Daleszyce, Pierzchnica, Szydłów, Raków oraz Bogoria – wchodzi w skład Lokalnej Grupy Działania „Białe Ługi” (mapa 18).

Mapa 18. Obszar Lokalnej Grupy Działania „Białe Ługi”

Źródło: Lokalna Grupa Działania „Białe Ługi” Lokalna Strategia Rozwoju, str. 10.

5. System realizacji Strategii Rozwoju

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii.

W niniejszym rozdziale wskazano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, biorąc pod uwagę ich rolę, kompetencje i relacje między nimi. Wskazano mechanizmy i narzędzia wdrażania Strategii, określono sposób monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii oraz wskazano wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji Strategii, pozwala na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jej realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Określenie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu celów założonych w Strategii. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizację dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, kierunki działań oraz zaplanowane działania i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie rzeczowym.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji Strategii oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jej głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą śródkresowych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów strategicznych, jak i wskaźników oddziaływania mierzonych co 4 lata, w odniesieniu do celów strategicznych, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy (*Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta i Gminy Staszów, 2025 r.*). W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze gminy w porównaniu do województwa i kraju. Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie w raportach co 4 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania *Diagnozy*, czyli według stanu na koniec 2024 roku.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty Urzędu Miasta i Gminy Staszów, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów strategicznych zobowiązane są do składania informacji okresowej do Wydziału Rozwoju i Pozyskiwania Środków Finansowych. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania dokumentu.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta i Gminy Staszów. Burmistrz wyznaczył pracowników Wydziału Rozwoju i Pozyskiwania Środków Finansowych

do zarządzania całym procesem wdrażania, koordynowania działania i przygotowywania raportu z monitoringu w okresach czteroletnich. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne samodzielne stanowiska pracy i referaty Urzędu Miasta i Gminy Staszów, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze gminy i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Poniżej na schemacie przedstawiono instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji dokumentu.

Schemat 2. Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035

Burmistrz
• wdrażanie – stymulowanie działań; • integrowanie zasobów.
Rada Miejska
• wsparcie merytoryczne przy realizacji i ewaluacji Strategii; • wsparcie merytoryczne przy podejmowaniu decyzji strategicznych; • akceptacja sprawozdań z realizacji Strategii; • analizowanie postępów wdrażania Strategii; • przyjmowanie aktualizacji Strategii; • uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.
Wydział Rozwoju i Pozyskiwania Środków Finansowych (RPŚ)
• upowszechnianie założeń Strategii wśród mieszkańców; • inicjacja realizacji działań priorytetowych; • koordynacja działań, w tym koordynacja przygotowania okresowych sprawozdań z realizacji Strategii – sporządzanie co 4 lata raportu z postępu realizacji dokumentu. Raport będzie zawierał informacje na temat wartości wskaźników monitoringowych (produktu, rezultatu) i wartości wskaźników oddziaływania, mierzonych co 4 lata; • udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami; • poszukiwanie nowych źródeł finansowania; • ewaluacja i ewentualne przygotowanie zmian do aktualizacji; • pełnienie funkcji koordynatora w przypadku realizacji projektów strategicznych lub zadań w partnerstwie.
Komórki Urzędu i jednostki, partnerzy
• realizacja poszczególnych zadań i projektów; • przekazywanie informacji o stopniu realizacji zadań do Wydziału RPŚ; • sporządzanie statystyk i gromadzenie danych pomocnych w procesie monitorowania; • zgłaszanie wniosków do zmian w Strategii.

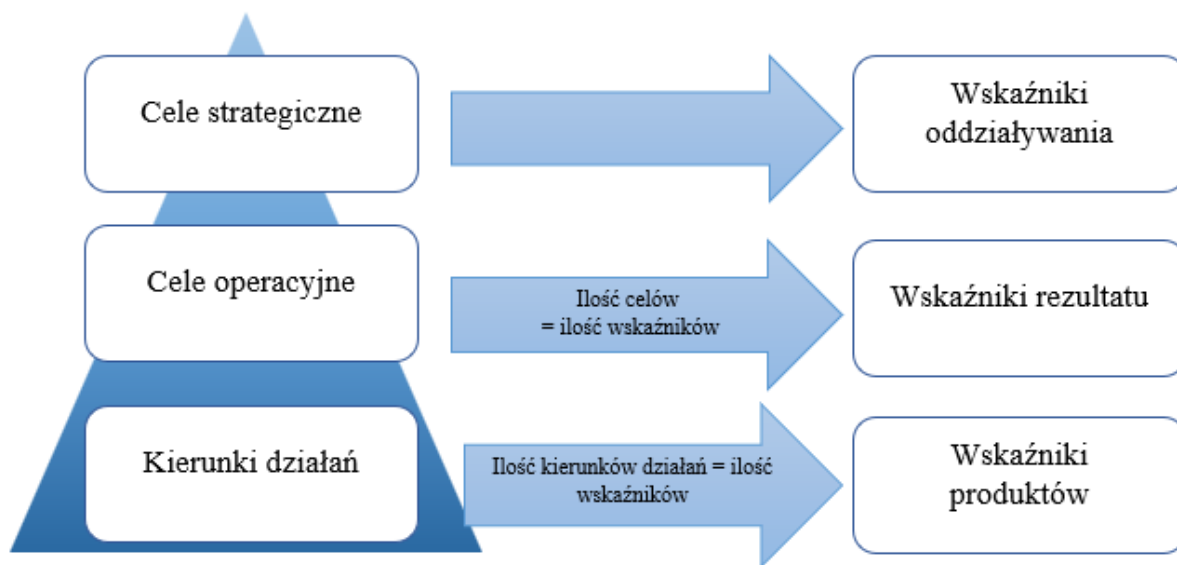
Źródło: Opracowanie własne

Monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych celów i kierunków działań, uwzględnionych w planie operacyjnym Strategii. Monitoring realizacji Strategii, w tym osiągniętych wskaźników, odbywa się raz na 4 lata i jest realizowany do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym – pierwszy okres sprawozdawczy przypada na lata 2026–2029, więc pierwszy raport z monitoringu powinien być wykonany do końca czerwca 2030 r. Następny raport będzie częścią ewaluacji końcowej (ex-post). Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim zainteresowanym, w formie raportów z monitoringu, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, a także podczas spotkań w trakcie realizacji Strategii z różnymi grupami społecznymi, w tym z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami

pozarządowymi. Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą czteroletnich zmian wskaźników. W tabeli 10 przedstawiono wskaźniki oddziaływania rozwoju, natomiast w tabelach 11–12 konkretne wskaźniki produktu i rezultatu, które powinny być osiągnięte w wyniku realizacji Strategii – wszystkie będą przedmiotem monitoringu.

Z racji, iż Strategia jest dokumentem o charakterze planistycznym, wyznaczone cele mają charakter długofalowy oraz odnoszą się do perspektywy po zakończeniu realizacji jej założeń. Osiągnięcie wyników określonych dla stanu docelowego – po realizacji Strategii tj. na koniec 2035 r. – oznaczać będzie powodzenie podejmowanych działań oraz pozwoli stwierdzić, iż kierunki rozwoju określone były zgodnie z aktualnymi potrzebami. Miernikiem rozwoju są wskaźniki odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru. Na schemacie 3 przedstawiono powiązania głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami niezbędnymi do zmierzenia ich realizacji, tj. celów strategicznych ze wskaźnikami oddziaływania, celów operacyjnych ze wskaźnikami rezultatu oraz kierunków działań ze wskaźnikami produktu.

Schemat 3. Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów

Źródło: Opracowanie własne

5.1.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia

W toku prac nad Strategią zostały określone cele strategiczne oraz kierunki działań, które mają doprowadzić do kluczowych zmian w gminie. Aby to osiągnąć zaplanowano również konkretne działania, którymi są m.in. przewidziane do realizacji projekty.

W związku z powyższym zdefiniowano także oczekiwane rezultaty zaplanowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia. W celu skutecznego monitorowania rezultatów przedstawiono wskaźniki oddziaływania, rezultatu i produktu wraz z ich wartościami bazowymi, śródkresowymi oraz docelowymi.

Realizacja wskaźników zamieszczonych w tabelach 10–12 pozwoli zweryfikować, czy zaplanowane działania w obszarach gospodarczym, społecznym oraz przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym przynoszą efekty.

W sferze społecznej zakładanym rezultatem jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców, tak aby stali się zintegrowaną społecznością, która wspólnymi inicjatywami dba o dobrostan każdej grupy społecznej. W tym celu będą podejmowane działania na rzecz m.in.: rozwoju opieki żłobkowej, przedszkolnej i szkolnej, opieki zdrowotnej oraz włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców*;
- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *liczba osób objętych działaniami z zakresu zbudowania silnej wspólnoty lokalnej*;
- wskaźników produktu, takich jak m.in.: *liczba przeprowadzonych działań wspierających budowanie systemu partycypacji społecznej*.

W sferze gospodarczej zakładanym rezultatem podjętych działań będzie pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców, co przełoży się na wzrost ich dochodów oraz na rozwój gospodarczy gminy. W tym celu będą podejmowane działania wspierające zakładanie i prowadzenie działalności, czy edukację przez całe życie. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności*;
- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *liczba przedsiębiorstw objętych działaniami z zakresu wspierania przedsiębiorczości*;
- wskaźników produktu, takich jak m.in.: *liczba podjętych działań promujących edukację przez całe życie*.

W sferze przestrzennej oraz klimatyczno-środowiskowej zakładanym rezultatem podjętych działań będzie stworzenie uporządkowanej i bezpiecznej przestrzeni na całym obszarze objętym Strategią, który charakteryzuje się czystym środowiskiem. W tym celu będą podejmowane działania obejmujące poprawę stanu infrastruktury technicznej, wprowadzające plan zagospodarowania przestrzennego czy ograniczające niską emisję. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności oraz nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności*;
- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *liczba gospodarstw domowych objętych działaniami na rzecz utworzenia atrakcyjnych warunków zamieszkania*;
- wskaźników produktu, takich jak m.in.: *powierzchnia terenów przygotowanych pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne*.

Tabela 10. Wskaźniki oddziaływania rozwoju

Lp.	Nazwa wskaźnika		Gmina	Województwo	Polska	Pożądana wartość dla gminy
			2024			2035
Cel strategiczny 1. Zwiększyć liczbę przedsiębiorstw						
1	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności [szt.]		62,0	76,0	101,0	Powyżej średniej dla województwa
2	Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON [%]		4,8	4,3	4,1	Poniżej średniej dla województwa
3	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]		4,4	4,9	3,6	Poniżej średniej dla województwa
4	Dochody własne – udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]		1 249,0	1 216,0	1 840,0	Powyżej średniej dla województwa
Cel strategiczny 2. Podnieść poziom kapitału społecznego i ludzkiego						
5	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców [szt.]		50,0	47,0	47,0	Powyżej średniej dla kraju
6	Przyrost naturalny na 1 000 ludności [-]		6,9	6,8	4,2	Powyżej średniej dla województwa
7	Saldo migracji ogółem na 1 000 ludności [-]		6,4	2,3	0,3	Powyżej średniej dla województwa
8	Udział % ludności wg ekonomicznych grup wieku [%]	w wieku przedprodukcyjnym	15,8	16,4	18,0	Powyżej średniej dla województwa
		w wieku produkcyjnym	57,0	56,9	58,2	Powyżej średniej dla województwa
		w wieku poprodukcyjnym	27,2	26,6	23,8	Poniżej średniej dla województwa
9	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców ogółem [szt.]		191,0	234,0	162,0	Poniżej średniej dla kraju
Cel strategiczny 3. Zbudować wysokiej jakości funkcjonalną przestrzeń publiczną						
10	Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności [szt.]		2,3	2,8	2,9	Powyżej średniej dla województwa
11	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców [szt.]		24,9	21,8	23,6	Powyżej średniej dla województwa
12	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności [%]	Wodociąg	90,0	92,0	93,0	Powyżej średniej dla województwa
		Kanalizacja	74,0	62,0	73,0	Powyżej średniej dla województwa
		Gaz	61,0	44,0	57,0	Powyżej średniej dla województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, stat.gov.pl

Tabela 11. Wskaźniki rezultatu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii

Lp.	Cel operacyjny	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość śródkresowa	Wartość docelowa
					2024	2029	2035
1	1.1. Wzmocnić aktywność zawodową	Liczba osób biorących udział w działaniach wzmacniających aktywność zawodową	os./rok	UMiG Staszów	0	80	150
2	1.2. Wspierać przedsiębiorczość	Liczba przedsiębiorstw objętych działaniami z zakresu wspierania przedsiębiorczości	szt./rok	UMiG Staszów / LGD Białe Ługi/ Starostwo Powiatowe w Staszowie	0	50	120
3	2.1. Zbudować silną wspólnotę lokalną	Liczba osób objętych działaniami z zakresu zbudowania silnej wspólnoty lokalnej	os./rok	UMiG Staszów	0	1 000	5 000
4	2.2. Utworzyć atrakcyjną ofertę zagospodarowania czasu wolnego	Liczba osób korzystających z atrakcyjnej oferty zagospodarowania czasu wolnego	os./rok	UMiG Staszów	0	10 000	25 000
5	3.1. Poprawić jakość środowiska naturalnego	Liczba gospodarstw domowych objętych działaniami na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego	szt./rok	UMiG Staszów	0	50	100
6	3.2. Utworzyć atrakcyjne warunki zamieszkania	Liczba gospodarstw domowych objętych działaniami na rzecz utworzenia atrakcyjnych warunków zamieszkania	szt./rok	UMiG Staszów	0	40	80

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 12. Wskaźniki produktu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii (Źródło danych: UMiG Staszów)

Lp.	Kierunek działań	Nazwa miernika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość śródkresowa	Wartość docelowa
				2024	2029	2035
1	1.1.1. Podnoszenie kompetencji cyfrowych, kluczowych i kwalifikacji mieszkańców	Liczba przeprowadzonych szkoleń podnoszących kompetencje cyfrowe	szt./rok	0	2	4
2	1.1.2. Realizacja działań promujących edukację przez całe życie	Liczba podjętych działań promujących edukację przez całe życie	szt./rok	0	5	10
3	1.1.3. Wspieranie kształcenia zawodowego	Liczba podjętych działań w szkołach podstawowych promujących kształcenie zawodowe	szt./rok	0	6	12
4	1.2.1. Budowanie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru	Liczba podjętych działań zwiększających atrakcyjność inwestycyjną obszaru	szt./rok	0	2	3
5	1.2.2. Rozwój szybkiego Internetu	Gospodarstwa domowe objęte szerokopasmowym dostępem do sieci o prędkości 100 Mb/s	%	0	70	100
6	1.2.3. Kreowanie postaw przedsiębiorczych i samozatrudnienia	Liczba podjętych działań kreujących postawy przedsiębiorczości i samozatrudnienia	szt.	0	4	8
7	1.2.4. Kreowanie i wspieranie turystycznego wizerunku i rozwoju gminy	Liczba podjętych działań wspierających turystyczny wizerunek gminy	szt.	0	5	10
8	1.2.5. Wykorzystanie potencjału naturalnego do utworzenia Uzdrawiska Staszów	Liczba podjętych działań przyczyniających się do utworzenia Uzdrawiska Staszów	szt.	0	2	3
9	2.1.1. Budowanie systemu partycypacji społecznej, partnerstwa międzysektorowego oraz kreowania liderów lokalnych i wsparcia oddolnych inicjatyw mieszkańców	Liczba przeprowadzonych działań wspierających budowanie systemu partycypacji społecznej	szt.	0	6	10
10	2.1.2. Zapewnienie dostępności do wysokiej jakości opieki żłobkowej i przedszkolnej oraz systemu edukacji	Liczba podjętych działań na rzecz zwiększenia dostępności wysokiej jakości opieki żłobkowej i przedszkolnej	szt.	0	2	5
11	2.1.3. Wdrażanie polityki dostępności i likwidacja barier architektonicznych	Liczba podjętych działań na rzecz likwidacji barier architektonicznych	szt.	0	3	7
12	2.1.4. Wykorzystanie potencjału endogenicznego	Liczba przeprowadzonych działań na rzecz wykorzystania potencjału endogenicznego	szt.	0	3	5
13	2.1.5. Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia	Liczba przeprowadzonych działań na rzecz zapewnienia wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia	szt.	0	6	12

14	2.2.1. Rozbudowa i modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	szt.	0	3	6
15	2.2.2. Zwiększenie oferty wydarzeń kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych	Liczba zorganizowanych nowych wydarzeń kulturalnych	szt./rok	0	4	8
16	2.2.3. Poprawa dostępności i jakości usług dla seniorów i osób wymagających wsparcia	Liczba wprowadzonych nowych usług dla seniorów	szt.	0	3	7
17	2.2.4. Rozszerzenie oferty rozwoju pasji i talentów dzieci i młodzieży	Liczba oferowanych nowych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	szt./rok	0	3	6
18	3.1.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	Liczba podjętych działań informacyjnych z zakresu ochrony środowiska	szt./rok	0	6	12
19	3.1.2. Adaptacja do zmian klimatu, w tym zwiększenie infrastruktury błękitno-zielonej i bioretencji	Powierzchnia nowo powstałych obszarów błękitno-zielonej infrastruktury	ha	0	1	2
20	3.1.3. Poprawa efektywności energetycznej obiektów – montaż OZE, banków energii, termomodernizacja, wymiana źródeł ciepła	Liczba budynków publicznych, w których wymieniono źródło ciepła	szt./rok	0	3	6
21	3.1.4. Wdrożenie rozwiązań komunikacyjnych w oparciu o zrównoważoną mobilność	Liczba wdrożonych rozwiązań komunikacyjnych	szt.	0	3	7
22	3.2.1. Wzmocnienie funkcji miastotwórczych Staszowa	Liczba podjętych działań wzmacniających funkcje miastotwórcze Staszowa	szt.	0	2	6
23	3.2.2. Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz gazowej	Długość zmodernizowanej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	km	0	5	10
24	3.2.3. Przygotowanie terenów pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne	Powierzchnia terenów przygotowanych pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne	ha	0	1	3
25	3.2.4. Rozwój e-usług publicznych	Liczba e-usług publicznych	szt.	0	2	4
26	3.2.5. Poprawa bezpieczeństwa i zwiększenie funkcjonalności i jakości układów komunikacyjnych	Długość zmodernizowanych tras pieszych	km	0	3	6

Źródło: Opracowanie własne

5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju

Przyjęto, że Strategia Rozwoju Gminy ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów – możliwa będzie jej aktualizacja.

Z wnioskiem o aktualizację Strategii może wystąpić: inicjatywa co najmniej 4 członków Rady Miejskiej lub 50 mieszkańców. Rada Miejska jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii Rozwoju, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów dokumentu, w trakcie jego realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań i projektów, które będą wpisywać się w cele i kierunki działań.

Ewaluacja ma na celu podnoszenie jakości działań poprzez zwiększenie jej adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości. Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić, czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania,
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja zadań zawartych w *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035* zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji. Jej zadaniem jest próba znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania zakładane w ramach Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Ocena ta została przeprowadzona w trakcie opracowywania Strategii, przed jej przyjęciem i stanowi załącznik do niniejszego dokumentu;
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. Strategii, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii (raport z monitoringu Strategii) co najmniej raz na cztery lata;

- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego może nastąpić aktualizacja Strategii – biorąc pod uwagę okresy sprawozdawcze, tożsama z ewaluacją on-going;
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii, z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

W przypadku konieczności aktualizacji dokumentu Strategii, będzie on podlegał procedurze jak podczas przyjęcia, tj. zgodnie z art. 10f ust. 1–4 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153).

5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem programującym rozwój gminy do 2035 roku. Wszystkie pozostałe, zarówno obowiązkowe jak i fakultatywne plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. W poniższej tabeli przedstawiono ocenę funkcjonujących w gminie programów i planów pod kątem ich aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii (szczególnie głównych jej założeń). Wskazano też dokumenty przewidziane do sporządzenia lub zmiany.

Tabela 13. Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
1.	<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Staszów</i> zatwierdzone Uchwałą LXXI/577/2022 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 23 sierpnia 2022 r	od 2022 r.	Nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego. Studia będą obowiązywały do czasu opracowania przez gminę planu ogólnego, ale nie później niż do dnia 30 czerwca 2026 r.
2.	<i>Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Staszów na lata 2022–2030</i>	2022–2030	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
3.	<i>Strategia rozwiązywanie problemów społecznych Gminy Staszów na lata 2021–2026</i>	2021–2026	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
4.	<i>Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2026</i>	2021–2026	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów

W procesie planowania i realizacji rozwoju gminy Staszów istotne jest uwzględnianie rzeczywistych potrzeb nie tylko samorządu, ale przede wszystkim społeczności lokalnej. W związku z tym na etapie opracowania Strategii zapewniono włączenie w ten proces mieszkańców i innych interesariuszy. Mieli oni możliwość udziału w opracowaniu dokumentu poprzez wyrażenie swoich opinii m.in. w formie udziału w badaniu ankietowym, możliwość złożenia propozycji projektów własnych do realizacji (nabór fiszek projektowych), czy złożenia uwag i opinii zarówno do projektu *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta i Gminy Staszów*, jak i projektu samej Strategii. Wkład w ostateczny kształt dokumentu miały również instytucje zewnętrzne, włączone w proces konsultacji i opiniowania dokumentu. Udział mieszkańców i innych interesariuszy zagwarantowany jest również na etapie wdrażania i oceny Strategii.

6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa

Na podstawie art. 6 ust. 3 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2025 r. poz. 198) oraz zgodnie z *Uchwałą Rady Miejskiej w Staszowie Nr XIX/118/2025 z dnia 25 lutego 2025 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji*, w dniach r. odbyły się konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035*, które miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem dokumentu oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy,
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami,
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Rzeszowie oraz Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–4 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach.

Konsultacje odbyły się w dniach r. w następujących formach:

1. Zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:
 - a) drogą elektroniczną na adres e-mail: biuro@staszow.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt Strategii Rozwoju Gminy”;

- b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28-200 Staszów, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – projekt Strategii Rozwoju Gminy”;
 - c) bezpośrednio do Sekretariatu w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, w godzinach pracy Urzędu.
- 2. Spotkanie otwarte, umożliwiające omówienie założeń dokumentu, a także przedstawienie uwag, opinii i propozycji. Spotkanie odbyło się w dniu r. w
 - 3. Zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28-200 Staszów, w godzinach pracy Urzędu.

Informację o konsultacjach społecznych ww. projektu dokumentu zamieszczono w następujących formach:

- na stronie internetowej gminy (staszow.pl);
- na stronie gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.staszow.pl);
- w sposób zwyczajowo przyjęty – na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miasta i Gminy w Staszowie.

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt dokumentu *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035* dostępne były od dnia r.:

- w wersji papierowej w Sekretariacie w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28-200 Staszów, w godzinach pracy Urzędu;
- w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie (staszow.pl) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.staszow.pl).

Jedną z form konsultacji społecznych ww. projektu dokumentu było otwarte spotkanie z interesariuszami, które odbyło się w dniur. Podczas spotkania, w którym uczestniczyło osób omówiono ... Podczas spotkania

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) pismem z dnia r. Burmistrz Miasta i Gminy Staszów zawnioskował o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035*. Opinia miała dotyczyć sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu. W dniu r. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego

6.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rozwoju gminy Staszów jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów strategicznych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o gminie.

Partycypacja i partnerstwo to współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji, przy zachowaniu ich suwerenności, z założeniem stałego dążenia do wzajemnego rozumienia się. Proces tworzenia Strategii, już od etapu analiz prowadzonych na potrzeby opracowania Diagnozy, uwzględniał włączanie mieszkańców i innych interesariuszy, a także charakteryzował się otwartością (umożliwiał uczestniczenie jak największej liczbie chętnych osób i organizacji w partnerstwie) i transparentnością (dialog, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych).

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii, w dniach 01–16.04.2025 r. oraz 19–31.08.2025 r. przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców gminy. Ankiety były dostępne w wersji on-line oraz w wersji papierowej. W pierwszym badaniu udział wzięło 167 osób, zaś w drugim 88 osób.

Pierwsza z ankiet została przeprowadzona na etapie diagnostycznym w celu poznania opinii mieszkańców na temat gminy. Pierwsze pytanie dotyczyło 31 dziedzin funkcjonowania gminy, które respondenci oceniali w skali od 1 do 5. Najwyżej ocenionym przez ankietowanych obszarem funkcjonowania jest dostępność usług/możliwość zakupu artykułów codziennego użytku (88% ocen dobrych i bardzo dobrych), kolejnym wysoko ocenionym obszarem są walory przyrodniczo-krajobrazowe (64% respondentów oceniło go dobrze i bardzo dobrze). Nieco niżej oceniono jakość i dostępność edukacji na poziomie podstawowym (58% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz dostępność i jakość sieci internetowej (55% ocen dobrych i bardzo dobrych). Z kolei negatywnie przez mieszkańców został oceniony stan gospodarki lokalnej. Najwięcej złych ocen uzyskał dostęp do miejsc pracy (82% ocen złych i bardzo złych). Kolejny słabo oceniony obszar to poziom zarobków mieszkańców (72% ocen złych i bardzo złych), również warunki do rozwoju działalności gospodarczej mieszkańcy ocenili słabo (63% ocen złych i bardzo złych). Poza stanem gospodarki lokalnej mieszkańcy także słabo ocenili atrakcyjność gminy do osiedlania się nowych osób (64% ocen złych i bardzo złych). Ponadto 74% respondentów oceniło ogólną ocenę życia w gminie źle i dostatecznie. Druga część ankiety odnosiła się do podania maksymalnie 3 priorytetów, które mają lub miałyby największy wpływ na rozwój gminy Staszów oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju. W tym pytaniu największa uwaga została skupiona na wspieraniu przedsiębiorczości na obszarze gminy (60% respondentów wskazało taką odpowiedź). 40% ankietowanych wskazało na potrzebę zwiększenia dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej, a 39% ankietowanych na tworzenie warunków do osiedlania się nowych mieszkańców. Elementy te potrzebują poprawy i mają duży wpływ na rozwój gminy Staszów w perspektywie najbliższych lat.

Druga ankieta miała na celu zapoznanie się z opinią mieszkańców na temat ich potrzeb w zakresie przyszłych kierunków rozwoju. W pierwszym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać potencjały gminy, na których powinien bazować jej rozwój – największą ilość odpowiedzi uzyskały: potencjał rekreacyjny (53% ankietowanych) oraz walory przyrodnicze gminy i czyste środowisko naturalne (43% ankietowanych). W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać, co powinno ich zdaniem być głównym kierunkiem rozwoju gminy. Najczęściej wskazywano: tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości (56% odpowiedzi) i rozwój funkcji rekreacyjnej (38% odpowiedzi). W ostatnim pytaniu ankietowani mieli wskazać, z czym chcieliby, aby utożsamiana była w przyszłości gmina. Najczęściej wskazywano na: gmina przedsiębiorcza, atrakcyjna dla inwestorów i tworząca nowe miejsca pracy (61% odpowiedzi).

Oprócz jakościowych analiz prowadzonych za pomocą badania ankietowego, posłużono się również dyskusjami w trakcie spotkań:

- 18 czerwca 2025 r.: spotkanie informacyjne przedstawicieli Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie z ekspertem zewnętrznym – omówienie wyników analiz statystycznych, najważniejsze informacje w zakresie opracowania Strategii (podsumowanie Diagnozy i rozpoczęcie kształtowania założeń rozwoju);
- 10 lipca 2025 r. o godz. 16.30: spotkanie informacyjno-warsztatowe z ekspertem zewnętrznym – omówienie wyników analiz statystycznych, najważniejsze informacje w zakresie opracowania Strategii (podsumowanie Diagnozy i rozpoczęcie kształtowania założeń rozwoju);
- 22 września 2025 r. spotkania warsztatowe z ekspertem zewnętrznym z różnymi grupami interesariuszy:
 - godz. 09.00 – członkowie młodzieżowej Rady Miejskiej w Staszowie, przedstawiciele samorządów uczniowskich szkół podstawowych i średnich z terenu gminy Staszów (20 osób wraz z nauczycielami);
 - godz. 11.00 – przedstawiciele organizacji senioralnych z terenu gminy Staszów (3 osoby);
 - godz. 13.00 – przedstawiciele instytucji publicznych, jednostki budżetowe gminy; kierownicy wydziałów/referatów (13 osób);
 - godz. 15.00 – przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji otoczenia biznesu oraz przedstawiciele NGO z terenu gminy Staszów (10 osób);
 - godz. 17.00 – Radni Rady Miejskiej w Staszowie i Sołtysi (5 osób).

Oprócz oficjalnych spotkań z mieszkańcami i interesariuszami, na ostateczny kształt dokumentu składało się wiele rozmów telefonicznych i osobistych oraz korespondencji e-mailowej autorów niniejszego opracowania z przedstawicielami samorządu gminy i jego pracownikami.

Elementem partycypacji były również konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035*, przeprowadzone w dniach r.

Mieszkańcy zostali włączeni w proces konsultacji społecznych dokumentu i informowani byli o konsultacjach poprzez ogłoszenia na stronie internetowej gminy, w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy

w Staszowie. Uwagi i wnioski zbierane były w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Formularze konsultacyjne wraz z projektami dokumentów dostępne były w wersji papierowej w Sekretariacie Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:

- a) drogą elektroniczną na adres e-mail: biuro@staszow.pl;
- b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, ul. Opatowska 31, 28-200 Staszów;
- c) bezpośrednio do Sekretariatu w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Staszowie, w godzinach pracy Urzędu.

Podczas konsultacji Strategii, uwagi zbierane były również w formie uwag ustnych do protokołu, a także zorganizowane było otwarte spotkanie konsultacyjne.

W trakcie konsultacji społecznych, w wyznaczonym terminie wpłynęło..... formularzy uwag. Niezwłocznie po przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu niniejszego dokumentu sporządzony został *Raport z konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035* wraz ze szczegółowym zestawieniem uwag z uzasadnieniem uwzględnienia uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji, który został opublikowany na oficjalnej stronie internetowej gminy oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

Włączenie mieszkańców jest istotne nie tylko na etapie analiz, opracowania Diagnozy i opracowania Strategii, ale też podczas wdrażania Strategii i jej oceny. Mieszkańcy będą brać udział w pracach nad ewentualną aktualizacją dokumentu (będą mogli zainicjować aktualizację i/lub brać udział w konsultacjach społecznych projektu aktualizowanego dokumentu). Przy okazji realizacji projektów strategicznych, na etapie projektowym, organizowane będą spotkania z mieszkańcami. Mieszkańcy będą informowani o etapach realizacji projektów strategicznych, dodatkowo publikowane do publicznej wiadomości będą raporty z monitoringu Strategii.

6.3 Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko i udział podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska w opracowaniu Strategii

Stosownie do art. 53 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.) organ opracowujący projekt Strategii zwrócił się w dniu2025 r. do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach (PWIS) oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (RDOŚ) z wnioskiem o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035*.

Spis schematów

Schemat 1. Programowanie rozwoju.....	30
Schemat 2. Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035</i>	86
Schemat 3. Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	87

Spis rysunków

Rysunek 1. Legenda do treści mapy Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej gminy Staszów.....	76
---	----

Spis tabel

Tabela 1. Schemat analizy SWOT	25
Tabela 2. Analiza SWOT	25
Tabela 3. Drzewo problemów	28
Tabela 4. Drzewo celów.....	29
Tabela 5. Plan operacyjny	33
Tabela 6. Lista projektów strategicznych.....	38
Tabela 7. Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Staszów na lata 2026–2035</i>	43
Tabela 8. Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych	47
Tabela 9. Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu	48
Tabela 10. Wskaźniki oddziaływania rozwoju	89
Tabela 11. Wskaźniki rezultatu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii	90
Tabela 12. Wskaźniki produktu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii (<i>Źródło danych: UMiG Staszów</i>).....	91
Tabela 13. Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii	94

Spis map

Mapa 1. Główna sieć komunikacyjna na terenie gminy Staszów	53
Mapa 2. Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z gminy Staszów	54
Mapa 3. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Staszów	56
Mapa 4. Mapa geologiczna gminy Staszów	57
Mapa 5. Gmina Staszów – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego	61
Mapa 6. Gmina Staszów – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego	65

Mapa 7. Gmina Staszów – rozmieszczenie osuwisk oraz tereny zagrożone ruchami masowymi	66
Mapa 8. Fragment mapy <i>Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</i> – Staszowski obszar aktywności przemysłowo-osiedleńczej	70
Mapa 9. Fragment mapy <i>Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</i> – gospodarka wodna – kierunki rozwoju	71
Mapa 10. Fragment mapy <i>Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</i> – kierunki rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu	72
Mapa 11. Fragment mapy <i>Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</i> – turystyczno-rekreacyjny – kierunki zagospodarowania	73
Mapa 12. Fragment mapy <i>Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</i> – regionalny system osadnictwa – kierunki rozwoju	74
Mapa 13. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej gminy Staszów	75
Mapa 14. Terytorialny zasięg programu Polska Wschodnia	78
Mapa 15. Obszary strategicznej interwencji	79
Mapa 16. OSI MOF Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze	80
Mapa 17. OSI Dolina Wisły	82
Mapa 18. Obszar Lokalnej Grupy Działania „Białe Ługi”	83

Spis załączników

1. Ewaluacja ex-ante.